

Денсаулық сақтау саласы

КӘСІПТІК СТАНДАРТ

кәсіптік қызмет саласы: Дәрігерлік практика

кәсіптік қызметтің кіші саласы: Арнайы дәрігерлік практика

«Сот-медициналық сараптамасы»**1. Жалпы ережелер**

1. Осы кәсіптік стандартта «денсаулық сақтау жүйесі» саласы, «медициналық қызмет» кіші саласы, «дәрігерлік практика» қызмет саласы «Сот-медициналық сараптамасы» кіші саласындағы қызметтің біліктілік, құзыреттік деңгейіне, мазмұнына, сапасы мен еңбек жағдайларына қойылатын талаптар айқындалады.

2. Кәсіптік стандарт:

ҚР Ұлттық біліктілік жүйесінің маңызды бөлігі болып табылады, оның негізінде білім беру бағдарламалары, сертификаттау жүйесіндегі стандарттар, лауазымдық нұсқаулықтар, қызметтің осы кіші саласының қызметкерлеріне арналған көтермелеу және ынталандыру жүйесі әзірленетін және жетілдірілетін болады.

Кәсіптік стандарт Ұлттық біліктілік шеңберінің, Денсаулық сақтау жүйесі біліктілігінің салалық шеңберінің талаптардың негізінде әзірленген жаңа технологиялардың пайда болуын, медициналық көрсетілетін қызметтердің қауіпсіздігі мен сапасының жетілдірілуін, медициналық көрсетілетін қызметтер нарығының «Сот-медициналық сараптамасы» мамандығы шеңберіндегі жаңа құзыреттерге мұқтаждықтарын ескере отырып ұдайы жаңартып тұру мүмкіндігі бар.

3. Осы кәсіптік стандартта мынадай терминдер мен анықтамалар пайдаланылады:

ұлттық біліктілік шеңбері – еңбек нарығында танылатын біліктілік деңгейлерін құрылымдық жағынан сипаттау;

1) еңбек нарығында танылатын біліктілік деңгейлерін құрылымдық жағынан сипаттау;

2) салалық біліктілік шеңбері – салада танылатын біліктілік деңгейлерін құрылымдық жағынан сипаттау;

3) кәсіптік стандарт – кәсіптік қызметтің нақты саласында біліктілік деңгейіне және құзыреттілікке, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды айқындайтын стандарт;

4) сала – шығарылатын өнімнің, өндіріс технологиясының, негізгі қорлар мен жұмыс істейтіндердің кәсіптік дағдысының ортақтығы тән кәсіпорындар мен ұйымдардың жиынтығы;

5) кәсіптік қызмет саласы – біріккен ортақ негізі (ұқсас немесе жуық мақсаты, объектілері, технологиялары, оның ішінде еңбек құралдары) бар және оларды орындау үшін ұқсас құзыреттер жинағы бар сала қызметі түрлерінің жиынтығы негізгі және қосалқы функцияларды іске асыруды көздейтін сала қызметінің бір бөлігі;

6) еңбек қызметінің түрі – кәсіптік қызмет саласының еңбек функцияларының тұтас жинағымен және оларды орындау үшін қажетті құзыреттіктермен қалыптастырылған құрамдас бөлігі;

7) еңбек функциясы – еңбек процесінің бір немесе бірнеше міндеттерін шешуге бағытталған өзара байланысты іс-қимылдар жиынтығы;

8) міндет – нақты бір еңбек мәндері мен құралдарын пайдалана отырып еңбек функциясын іске асырумен байланысты іс-қимыл жиынтығы;

9) еңбек нысанасы – белгілі бір еңбек құралдарының көмегімен өнім жасау мақсатында қызметкердің іс-қимылы бағытталатын нысана;

10) еңбек құралдары – қызметкердің еңбек нысанасын бастапқы күйден өнімге айналдыру үшін пайдаланатын құралдары;

11) құзырет – еңбек қызметінде білімін, дағдысы мен тәжірибесін қолдану қабілеті;

12) кәсіп – арнайы теориялық білім мен арнайы даярлықтың, жұмыс тәжірибесінің нәтижесінде алынған практикалық дағдылар кешенін білуді талап ететін еңбек қызметінің түрі;

13) лауазым – ұйымның ұйымдық-әкімшілік сатысындағы функционалдық орын;

14) функционалдық карта – кәсіптік қызметтің белгілі бір саласының шеңберінде белгілі бір қызмет қызметкері орындайтын еңбек функциялары мен міндеттердің құрылымданған сипаттамасы;

15) кәсіптік стандарт бірлігі – еңбек қызметінің осы түрі үшін тұтас, аяқталған, қатысты түрде дербес және маңызды болып табылатын нақты еңбек функциясының толық сипаттамасынан тұратын кәсіптік стандарттың құрылымдық элементі;

16) біліктілік – қызметкердің белгілі бір қызмет түрі шеңберінде нақты функцияларды сапалы орындауға әзірлігі;

17) біліктілік деңгейі – күрделілігі, еңбек әрекетінің стандарттан тыс болуы, жауапкершілігі және дербестігі бойынша сараланатын қызметкерлер құзыреттілігіне қатысты талаптар жиынтығы;

18) дескриптор – СБШ тиісті біліктілік деңгейіндегі қызметкердің құзыретіне, дағдысы мен білімінің сипатына қойылатын талаптар жиынтығының қорытылған сипаты;

4. Құзыретке қойылатын талаптар параметрлер бойынша саралануы тиіс. Мысалы, кәсіптік қызметтегі орындалатын міндеттердің дербестігі, жауапкершілігі және қиындығы.

5. Осы кәсіптік стандартты әзірлеу мақсаты еңбек функцияларының, оларды іске асыру бойынша міндеттердің, «Сот-медициналық сараптамасы» қызметінің кіші саласы қызметкерлерінің біліміне, білгірлігіне, дағдылары мен құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптардың жүйелі және құрылымдық сипаттамасы болып табылады.

6. Аталған кәсіптік стандарт:

өзінің кәсіптік қызметін таңдауды жүзеге асыратын талапкерлер үшін;

одан әрі кәсіптік даму бағдары ретінде «Сот-медициналық сараптамасы» мамандығы бойынша денсаулық сақтау жүйесінің қызметкерлері үшін;

білім беру бағдарламаларын жетілдіру үшін бағдар ретінде медициналық білім беру саласындағы қызметкерлер үшін;

денсаулық сақтау ұйымдарының қарлық қызметі үшін;

адами ресурстарды басқаруды жетілдіру үшін;

денсаулық сақтау ұйымдарының және Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігінің басшылары үшін;

жеке ұйымдар сияқты жалпы салада да тиімді кадрлық саясатты жүзеге асыру және адами ресурстарды дамыту үшін арналған.

7. Осы кәсіптік стандартта мынадай қысқартулар пайдаланылады:

DBA	іскерлік әкімшілендіру докторы
KPI	тиімділіктің түйінді көрсеткіштері
PhD	докторантура
ABO	қан тобының жүйесі
AQ	артериялық қысым
QT	қызмет түрі
АИТВ	адамның иммун тапшылығы вирусы
ҚР МЖ	ҚР мемлекеттік жіктеуіші
M	міндеттер
ИФТ	иммуноферментті талдау
MBA	іскерлік әкімшілендіру магистрі

ҚР ДСМ	Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігі
НҚА	нормативтік құқықтық актілер
ҚБШ	ұлттық біліктілік шеңбері
ҚЖТ	қанның жалпы талдауы
СБШ	салалық біліктілік шеңбері
ҚҚ	кәсіптік қызмет
КС	кәсіптік стандарт
ПТР	полимеразды-тізбекті реакция
ҚР	Қазақстан Республикасы
ЖҚЖ	жүйелік қызыл жегі
Ф	функциялар
ЖЖЖ	жүрек жиырылуының жиілігі
ТҚЖ	тыныс алу қозғалысының жиілігі

2. Кәсіптік стандартының паспорты

8. Экономикалық қызмет түрлерінің номенклатурасына сәйкес кәсіптік стандартта ұсынылған экономикалық қызмет түрлері:

86.10.1 – Ауқымды бейінді ауруханалардың және мамандандырылған ауруханалардың (стационарлық науқастарды емдеу) қызметі;

86.22.0 – Арнайы дәрігерлік практика (маман дәрігерле ұсынатын медициналық консультациялар мен ем).

9. Кәсіптік қызметтің негізгі мақсаты: «Сот-медициналық сараптамасы» мамандығы бойынша мамандандырылған және жоғары маманандандырылған медициналық көмекті ұсыну.

10. Кәсіптік стандарт кәсіптік қызметтің кіші саласында қызметкерлерді ұстауға, сапасына және еңбек жағдайына, біліктілік пен құзыретке қойылатын талаптар. Стандарттың талабы қызметтің түрлеріне және аталған саланың мынадай кәсіптеріне жатады:

1. Сот-медициналық сарапшы-дәрігер (жалпы сараптамалық зерттеу, сот-биологиялық зерттеу, сот-гистологиялық зерттеу, химиялық-токсикологиялық зерттеу, медициналық-криминалистік зерттеу, молекулярлық-генетикалық зерттеу).

2.1. Қызметтің, кәсіптің, біліктілік деңгейлердің түрі

Р/с №	Қызмет түрінің атауы	Еңбек нарығының үрдісіні ескере отырып кәсіптің атауы	ҚР МЖ 01-2005 сәйкес кәсіптің атауы	СБШ біліктілік деңгейі
1	Арнайы дәрігерлік практика	Сот-медициналық сарапшы-дәрігер (жалпы сараптамалық зерттеу, сот-биологиялық зерттеу, сот-гистологиялық зерттеу, химиялық-токсикологиялық зерттеу, медициналық-криминалистік зерттеу, молекулярлық-генетикалық зерттеу).	2221 Сот-медициналық сарапшы-дәрігер Сот-медициналық сарапшы-дәрігер	7.1 7.2 7.3 7.4 8

3. Сот-медициналық сарапшы-дәрігер еңбек қызметі түрлерінің (кәсіптердің) карточкасы

3.1. Сот-медициналық сарапшы-дәрігер мамандығы бойынша кәсіптің атауы

3.2. Сот-медициналық сарапшы-дәрігердің еңбек жағдайларына, білімі мен жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптар

Кәсіби бойынша жұмыс орындары болуы мүмкін (кәсіпорын, ұйым)	ҚР «Сот-медицинасы орталығы» РМҚК және оның аумақтық бөлімшелері
Еңбектің зиянды және қауіпті жағдайлары	Биологиялық сұйықтықтармен (қан, сілекей, қынап шығындылары, шәуһат, шаш, бұлшық ет, сүйек, тырнақ өсінділері, эпителия жасушалары, несеп, нәжіс массалары) организм тіндерінің іріңді-

	өзгерістерімен, химиялық реагенттермен жұмыс істеген кезде ауру жұқтыру қаупі, психоэмоционалдық жүктемелер, өрт қауіпті және тез жанаттармен заттармен жұмыс, қауіпті химиялық реактивтермен және химиялық зерттеу өнімдерімен жұмыс, газ баллондарымен жұмыс, электромагниттік зерттеулердің жоғары қарқыны бар аймақтарда: радиотолқындар, инфрақызылдар мен ультракүлгіндер, сондай-ақ рентгендік және гамма сәулелер (қиын аспаптық жабдықтар: хроматографтар, спектрофотометрлер және т.б.) жұмыс, бағдарламалық қамтамасыз етуі бар (барлық талдамалық жабдықтар) зерттеу кезінде органикалық техникалармен жұмыс.	
Жұмысқа жіберудің ерекше шарттары	Сот-медициналық сараптамасын өндіруге аттестациялық куәлік. Жеке медициналық кітапшасының болуы Физикалық және психоэмоционалдық тұрақтылық.	
СБШ біліктілік деңгейі	Кәсіптік білім мен оқу деңгейі	Талап етілетін жұмыс өтілі
7.1.	«Дәрігер» біліктілігі бар жоғары медициналық білім/ «Фармация» біліктілігі бар жоғары фармацевтикалық білімі+ «Жалпы практика дәрігері» / «Терапия» / «Хирургия» / «Педиатрия» / «Анестезиология және реаниматология» мамандығы бойынша интернатура + «Сот-медициналық сараптамасы» мамандығы бойынша резидентура немесе кемінде 864 сағат көлемінде «Сот-медициналық сараптамасы» мамандығы бойынша қайта даярлау	Жұмыс өтілі талап етілмейді
7.2.	«Дәрігер» біліктілігі бар жоғары медициналық білім/ «Фармация» біліктілігі бар жоғары фармацевтикалық білімі+ «Жалпы практика дәрігері» / «Терапия» / «Хирургия» / «Педиатрия» / «Анестезиология және реаниматология» мамандығы бойынша интернатура + «Сот-медициналық сараптамасы» мамандығы бойынша резидентура немесе кемінде 864 сағат көлемінде «Сот-медициналық сараптамасы» мамандығы бойынша қайта даярлау, «Сот-медициналық сараптамасы» мамандығы бойынша қайта даярлау, соңғы 5 жылда мамандығы бойынша кемінде 216 сағат көлемінде біліктілікті арттыру	«Сот-медициналық сараптамасы» мамандығы бойынша 7.1.В деңгейінде кемінде 3 жыл жұмыс тәжірибесінің болуы
7.3.	«Дәрігер» біліктілігі бар жоғары медициналық білім/ «Фармация» біліктілігі бар жоғары фармацевтикалық білімі+ «Жалпы практика дәрігері» / «Терапия» / «Хирургия» / «Педиатрия» / «Анестезиология және реаниматология» мамандығы бойынша интернатура + «Сот-медициналық сараптамасы» мамандығы бойынша резидентура немесе кемінде 864 сағат көлемінде «Сот-медициналық сараптамасы» мамандығы бойынша қайта даярлау, «Сот-медициналық сараптамасы» мамандығы бойынша қайта даярлау, соңғы 5 жылда мамандығы бойынша кемінде 216 сағат көлемінде біліктілікті арттыру	Сот-медициналық сараптамасы» мамандығы бойынша 7.2. деңгейінде кемінде 3 жыл жұмыс тәжірибесінің болуы

7.4.	«Дәрігер» біліктілігі бар жоғары медициналық білім/ «Фармация» біліктілігі бар жоғары фармацевтикалық білімі+ «Жалпы практика дәрігері» / «Терапия» / «Хирургия» / «Педиатрия» / «Анестезиология және реаниматология» мамандығы бойынша интернатура + «Сот-медициналық сараптамасы» мамандығы бойынша резидентура немесе кемінде 864 сағат көлемінде «Сот-медициналық сараптамасы» мамандығы бойынша қайта даярлау, «Сот-медициналық сараптамасы» мамандығы бойынша қайта даярлау, соңғы 5 жылда мамандығы бойынша кемінде 216 сағат көлемінде біліктілікті арттыру	Сот-медициналық сараптамасы» мамандығы бойынша 7.3. деңгейінде кемінде 3 жыл жұмыс тәжірибесінің болуы
8	«Дәрігер» біліктілігі бар жоғары медициналық білім/ «Фармация» біліктілігі бар жоғары фармацевтикалық білімі+ «Жалпы практика дәрігері» / «Терапия» / «Хирургия» / «Педиатрия» / «Анестезиология және реаниматология» мамандығы бойынша интернатура + «Сот-медициналық сараптамасы» мамандығы бойынша резидентура немесе кемінде 864 сағат көлемінде «Сот-медициналық сараптамасы» мамандығы бойынша қайта даярлау, «Сот-медициналық сараптамасы» мамандығы бойынша қайта даярлау, соңғы 5 жылда мамандығы бойынша кемінде 216 сағат көлемінде біліктілікті арттыру + магистратура (ғылыми-педагогикалық), іскерлік әкімшілендіру магистрі (МВА) және докторантура (PhD), медицина ғылымдарының кандидатының немесе докторының ғылыми дәрежесі, соңғы 5 жылда мамандығы бойынша кемінде 216 сағат көлемінде біліктілікті арттыру, соңғы 5 жылда медицина қызметтерін сапасын сараптау бойынша кемінде 216 сағат көлемінде біліктілікті арттыру.	Сот-медициналық сараптамасы» мамандығы бойынша 7.4. деңгейінде кемінде 3 жыл жұмыс тәжірибесінің болуы

3.3.Сот-медициналық сарапшы-дәрігердің еңбек функцияларының тізбесі

Еңбек функциясының №	Еңбек функциясының атауы
Ф 1	Құқықтық және регламенттейтін құжаттар нормаларын сақтау
Ф 2	Этика, дентология және субординация қағидаларын сақтау
Ф 3	Денсаулық сақтау ұйымдарының санитариялық – гигиеналық режимінің және қоршаған ортаның эпидемиологиялық қауіпсіздігі нормаларын сақтау
Ф 4	Денсаулық сақтау ұйымдарындағы еңбек қауіпсіздігі нормаларын сақтау
Ф 5	Өз қызметін ұйымдастыру, өзін-өзі бақылау және үздіксіз жетілдіру
Ф 6	Шұғыл жағдайларда алғашқы медициналық көмек көрсету
Ф 7	Пациент құқығын қорғау
Ф 8	Тәлімгерлік және пациенттер мен әріптестерді консультациялық – ақпараттық қолдау
Ф 9	Медициналық қызмет көрсету (оның ішінде электрондық) процестерін құжаттауды қамтамасыз ету
Ф 10	Медициналық әдістемелік және зерттеу қызметі
Ф 11	Шұғыл жағдайларда білікті медициналық көмек көрсету

Ф 12	Құқықтық және регламенттейтін құжаттар нормаларын сақтау
«Сот-медициналық сараптамасы» кіші саласындағы функциялар	
Ф 13	Жалпы сараптамалық зерттеу жасау
Ф 14	Сот-биологиялық және сот-гистологиялық зерттеу жасау
Ф 15	Химиялық-токсикологиялық және медициналық-криминалистік зерттеу жасау
Ф 16	Молекулярлық-генетикалық зерттеу жасау
Ф 17	Әйелдер мен ерлердің жыныстық жай-күйлеріне сараптама ұйымдастыру және жүргізу
Ф 18	Сот-медициналық сараптаманың нормативтік-құқықтық негіздерін сақтау

3.3.1 Сот-медициналық сарапшы-дәрігердің функционалдық картасы

№	Міндеттер
Ф1	Азаматтардың құқықтарын, құқықтық және регламенттеуші құжаттардың нормаларын сақтау
3 1.1	ҚР денсаулық сақтау саласындағы заңнамасын сақтау
3 1.2	Жеке тұлғалар (пациенттер) туралы ақпараттың құпиялылығын қамтамасыз ету
3 1.3	Денсаулық сақтау саласында пациенттердің құқықтарын сақтау
3 1.4	Азаматтардың медициналық көмектен бас тарту құқықтарын қамтамасыз ету
3 1.5	Тиісті жағдайда азаматтардың келісімінсіз медициналық көмек көрсету
3 1.6	Дәрігерлік құпияны сақтау
3 1.7	Денсаулық сақтау ұйымдарына қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптардың нормаларын сақтау
3 1.8	Қоғамдық денсаулықты сақтауды жүзеге асыру нормаларын сақтау
3 1.9	ҚР еңбек заңнамасының нормаларын сақтау
3 1.10	ҚР медицина және фармацевтика қызметкерлерінің ар-намыс кодексін сақтау
Ф2	Этика, деонтология және субординация қағидаларын сақтау
3 2.1	Ішкі мінез-құлық мәдениеті қағидаттарын сақтау
3 2.2	Сыртқы мінез-құлық мәдениеті қағидаттарын сақтау
3 2.3	Медициналық этика және деонтология қағидаттарын сақтау
3 2.4	Субординацияны сақтау
3 2.5	Денсаулық сақтау ұйымдары беделінің сақталуын қамтамасыз ету
Ф3	Санитариялық-гигиеналық режим нормаларының сақталуын қамтамасыз ету
3 3.1	Қорғаныш киімді пайдалану қағидаларын сақтау
3 3.2	Қолды өңдеу: әлеуметтік деңгей
3 3.3	Қолды өңдеу: гигиеналық деңгей
3 3.4	Қолды өңдеу: хирургиялық деңгей
3 3.5	Жұмыста санитариялық-гигиеналық нормаларды сақтау
Ф4	Денсаулық сақтау ұйымдарында еңбек қауіпсіздігі нормаларын қамтамасыз ету
3 4.1	Денсаулыққа әлеуетті қауіп төндіретін жабдықтармен және заттармен жұмыс істеген кезде қауіпсіздік нормаларын сақтау
3 4.2	Өртке қарсы қауіпсіздік нормаларын сақтау
Ф5	Өз қызметін ұйымдастыру, өзін-өзі бақылау және ұдайы жетілдіру
3 5.1	Қызметті жоспарлау
3 5.2	Кәсіптік қызмет процесінде жеке әлеуетті жоғарылату
3 5.3	Жұмыстарды жүзеге асырған кезде стандарттарды, нұсқаулықтарды, алгоритмдер мен хаттамаларды сақтау

3 5.4	Жұмыс нәтижелерін талдау
3 5.6	Қызмет нәтижелерін жетілдіретін іс-шараларды әзірлеу
3 5.7	Төменгі сатыдағы медицина персоналының жұмысын ұйымдастыруға қатысу
3 5.9	Медициналық қызмет нәтижелерінің түйінді көрсеткіштеріне мониторинг жүргізу
3 5.10	Жаңа әдістемелерді практикаға енгізу
Ф6	Алғашқы медициналық көмек көрсетуді талап ететін кезек күттірмейтін жағдайларды айқындау
3 6.1	Зардап шеккен адамның ақыл-есінің бар-жоғын айқындау
3 6.2	Тіршілік белгілерін және клиникалық өлімді айқындау
3 6.3	Зардап шеккен адамды шолып қарау
3 6.4	Зардап шеккен адамды мұқият қарау
3 6.5	Шұғыл көмек көрсетуді талап ететін синдромды/ ауруды айқындау
Ф7	Шұғыл жағдайларда алғашқы көмек көрсету
3 7.1	Медициналық алғашқы көмек көрсету үшін қауіпсіз жағдайларды қамтамасыз ету
3 7.2	Ургенттік жағдай бейініне сәйкес білікті медициналық көмекті қамтамасыз ету үшін пациентті шұғыл жеткізу немесе мамандарды шақыру
3 7.3	Тыныс жолдарының өткізгіштігін қалпына келтіру және қолдау жөніндегі іс-шаралар
3 7.4	Жүрек-өкпені ренимациялауды жүргізу жөніндегі іс-шаралар
3 7.5	Сыртқы қан кетуді уақытша тоқтату жөніндегі іс-шаралар
3 7.6	Дененің әр жері жарақаттанған кезде таңу, оның ішінде кеуде қуысы жараланған кезде бітеп (герметикалап) таңу
3 7.7	Иммобилизация жүргізу
3 7.8	Зардап шеккен адамға қауіпті химиялық заттардың әсерін тоқтату жөніндегі іс-шаралар
3 7.9	Күйіп қалғанда және үсіп кеткенде алғашқы көмек іс-шаралары
3 7.10	Негізгі өмірлік маңызы бар көрсеткіштерді мониторингілеу және психологиялық қолдау көрсету
Ф8	Пациенттер мен әріптестерді консультациялық – ақпараттық қолдау
3 8.1	Пациенттерге консультация беру
3 8.2	Пациентке немесе оның заңды өкіліне профилактика, тексерілу, емделу әдістері мен тәсілдерін таңдау мүмкіндігі туралы ақпарат беру
3 8.3	Инфекциялық ауру анықталған немесе күдік тудырған науқастар туралы хабарлау
3 8.4	Медициналық көмек көрсетудің барлық сатыларында сабақтастықты сақтау
3 8.5	Қажетті мамандарды тарта отырып, консилиумдарды сәйкестендіру
3 8.6	Бөлімше әлеуетін арттыруға қатысу
3 8.7	Кәсіптік ақпарат алмасу іс-шараларына қатысу
3 8.8	Кәсіптік баспа және электрондық мерзімді басылымдарда жариялау
3 8.9	Тәжірибесі аздау әріптестеріне қатысты тәлімгерлік ету
3 8.10	Орта медицина персоналына қатысты тәлімгерлік ету
3 8.11	Кіші медицина персоналына қатысты тәлімгерлік ету
Ф9	Медициналық қызмет көрсету (оның ішінде электрондық) процестерін құжаттауды қамтамасыз ету
3 9.1	Медициналық құжаттаманың стандартты нысандарын жүргізу
3 9.2	Электронды медициналық құжаттаманы жүргізу
Ф10	Медициналық әдістемелік және зерттеу қызметі
3 10.1	Денсаулық мектептерінің жұмысын ұйымдастыру
3 10.2	Практикалық тренингтер, мастер-кластар өткізу

3 10.3	Қолданбалы медициналық зерттеуге қатысу
Ф11	Кезек күттірмейтін жағдайларда білікті медициналық көмек көрсету
3 11.1	Кардиологияда шұғыл жағдайларда білікті медициналық көмек көрсету
3 11.2	Тыныс алу жолдары ауырған кезде шұғыл жағдайларда білікті медициналық көмек көрсету
3 11.3	Есеңгіреп қалған кезде шұғыл жағдайларда білікті медициналық көмек көрсету
3 11.4	Инфекциялық аурулар кезінде шұғыл жағдайларда білікті медициналық көмек көрсету
3 11.5	АИТВ жұққан пациенттерге шұғыл жағдайларда білікті медициналық көмек көрсету
3 11.6	Бүйрек ауырған кезде шұғыл жағдайларда білікті медициналық көмек көрсету
3 11.7	Неврологиялық шұғыл жағдайларда білікті медициналық көмек көрсету
3 11.8	Психиатрияда шұғыл жағдайларда білікті медициналық көмек көрсету
3 11.9	Эндокринологияда шұғыл жағдайларда білікті медициналық көмек көрсету
3 11.10	Гастроэнтерологияда шұғыл жағдайларда білікті медициналық көмек көрсету
3 11.11	Гематологияда шұғыл жағдайларда білікті медициналық көмек көрсету
3 11.12	Ревматологияда шұғыл жағдайларда білікті медициналық көмек көрсету
3 11.13	Дерматологияда шұғыл жағдайларда білікті медициналық көмек көрсету
3 11.14	Уланып қалған кезде шұғыл жағдайларда білікті медициналық көмек көрсету
3 11.15	Қоршаған орта факторларының әсерінен туындаған шұғыл жағдайларда білікті медициналық көмек көрсету
Ф12	Сараптамалық-диагностикалық қызметтердің қағидалары мен тәртібін сақтау
3 12.1	Диагностика немесе сараптама объектісін ұйымдастыру немесе тікелей дайындық жүргізу
3 12.2	Сараптамалық-диагностикалық жабдықты пайдалануға беру және калибрлеу
3 12.3	Биологиялық материалдарды зерттеудің растайтын материалдарын сақтауды және кәдеге асыруды ұйымдастыру.
3 12.4	Сараптамалық-диагностикалық зерттеулерді жүзеге асыру
«Сот-медициналық сараптама» кіші саланың функциясы	
Ф13	Жалпы сараптамалық зерттеу жүргізу
3 13.1	Сот-медициналық сараптамасын ұйымдастыру мен өндірісі
3 13.2	Сарапшының қорытындыны ресімдеуі
3 13.3	Сараптама өндірісінің мерзімін сақтау
3 13.4	Денсаулыққа келтірілген ауыр зақымның ауырлығын белгілеу сараптамасы
3 13.5	Денсаулыққа келтірілген орташа зақымның ауырлығын белгілеу сараптамасы
3 13.6	Денсаулыққа келтірілген жеңіл зақымның ауырлығын белгілеу сараптамасы
3 13.7	Денсаулыққа келтірілген зақымның ауырлығын белгілеу сараптамасы
3 13.8	Мәйіт табылған жерде оны қарауды ұйымдастыру және жүргізу
3 13.9	Мәйіт табылған жерде оны қарауды жүргізу тәртібі
3 13.10	Әрқилы өлім түрлерінде мәйітті қарау ерекшеліктері
3 13.11	Мәйітке сараптама жүргізу
3 13.12	Мәйітке сараптама жүргізудің жалпы жүйелілігі
3 13.13	Қайтыс болғаны туралы дәрігерлік куәлікті (перинаталдық өлім туралы дәрігерлік куәлікті) ресімдеу
Ф14	Сот-биологиялық және сот-гистологиялық зерттеуді көрсету
3 14.1	Сот-биологиялық бөлімшеде сараптаманы ұйымдастыру және жүргізу
3 14.2	Қанның сараптамасы
3 14.3	Шәует іздерінің сараптамасы
3 14.4	Сілекейдің, тердің, несептің сараптамасы

3 14.5	Шашғың сараптамасы
3 14.6	Басқа объектілердің сараптамасы
3 14.7	Цитологиялық объектілердің сараптамасы
3 14.8	Балалардың дау тудырған шығу тегінің сараптамасы
3 14.9	Сот-гистологиялық бөлімшеде сараптаманы ұйымдастыру және жүргізу
3 14.10	Сот-гистологиялық сараптамаға арналған мәйіттен материал алу және өңдеу
Ф15	Химиялық-токсикологиялық және медициналық-криминалистік зерттеу көрсету
3 15.1	Химиялық-токсикологиялық бөлімшеде сот-медициналық сараптаманы ұйымдастыру және жүргізу
3 15.2	Медициналық-криминалистік бөлімшеде сараптаманы ұйымдастыру және жүргізу
3 15.3	Медициналық-криминалистік бөлімшелерде жүргізілетін сараптамалардың түрлері мен объектілері
3 15.4	Зерттеу әдістері мен техникалық амалдар
3 15.5	Мәйіт материалының үлгісін алу және сараптама (зерттеу) жүргізу үшін сот-медициналық зертханаға жіберу
Ф 16	Молекулярлық-генетикалық зерттеу көрсету
3 16.1	Молекулярлық-генетикалық зерттеудегі сараптамаларды ұйымдастыру және жүргізу
3 16.2	Молекулярлық-генетикалық зерттеуде жеке тұлғаны сәйкестендірудің сараптамасы
3 16.3	Молекулярлық-генетикалық зерттеуде баланың шығу тегінің даулы болуының сараптамасы
3 16.4	Сараптамалар (зерттеулер) жүргізуге арналған материалдардың үлгілерін алу және сот-медициналық зертханаларға жіберу
Ф17	Әйел және еркек жынысты адамдардың жыныс мүшелері жай-күйінің сараптамасын ұйымдастыру және жүргізу
3 17.1	Әйел жынысты адамдардың жыныс мүшелері жай-күйінің сараптамасын ұйымдастыру және жүргізу
3 17.2	Жыныстық қолсұғылмаушылықтың бұзылу белгілерін анықтау
3 17.3	Бұрын жыныстық қатынаста болған әйелдермен жыныстық акт жасау белгілерін анықтау
3 17.4	Жыныстық қолсұғылмаушылықтың бұзылуына байланысты салдарды анықтау
3 17.5	Сексуалды сипаттағы зорлау әрекетінің белгілерін анықтау
3 17.6	Жыныстық қатынас жасау және жүкті болу қабілетін анықтау
3 17.7	Жүктіліктің бар-жоғын және мерзімін анықтау
3 17.8	Бұрын босану фактісін анықтау
3 17.9	Жүктілікті жасанды түрде үзу фактісін анықтау
3 17.10	Жүктілікті үзудің жарақатпен байланысын анықтау
3 17.11	Еркек жынысты адамдардың жыныс мүшелері жай-күйінің сараптамасын ұйымдастыру және жүргізу
3 17.12	Жыныстық қатынас жасауға қабілетін анықтау
3 17.13	Ұрықтандыруға қабілетін анықтау
3 17.14	Жыныстық қатынас жасау белгілерін анықтау
3 17.15	Уранизм белгілерін анықтау
Ф18	Сот-медициналық сараптаманың нормативтік-құқықтық негіздерін сақтау
3 18.1	Сот-медициналық сараптаманың процессуалдық және ұйымдастырушылық негіздерін сақтау

3 18.2	Медицина қызметкерлерінің құқыққа қарсы әрекетінің (әрекетсіздігінің) сараптамасы
3 18.3	Медицина қызметкерлерінің кәсіптік құқық бұзушылықтары туралы істер бойынша сараптама

3.3.2 СБШ 7 деңгейінде сот-медициналық сарапшы-дәрігердің құзыретіне қойылатын талаптар.

Міндет №	Жеке тұлғалық және кәсіптік құзыреттер	Дағдысы мен машығы	Білім
1. Азаматтардың құқықтарын, құқықтық және регламенттеуші құжаттардың нормаларын сақтау			
1.1. Қазақстан Республикасының денсаулық сақтау саласындағы заңнамаларды сақтау			
1.1	Өз қызметін Қазақстан Республикасының денсаулық сақтау саласындағы заңнамасы шеңберінде жүзеге асыруға қабілеті Дербестігі: Қазақстан Республикасының денсаулық сақтау саласындағы заңнамасының шеңберін ұдайы бақыланып отыратын сапалы сақтауы; Жауапкершілігі: Қазақстан Республикасының денсаулық сақтау саласындағы заңнамасын сақтау сапасы үшін; Күрделілігі: міндеттің нақты регламенттелгенін және саланың нормативтік-құқықтық құжаттарының жиі жетілдірілетінін ескергенде, орташа	Негізгі функцияларды орындау практикасында қажетті нормативтік-құқықтық құжаттарды іздестіру; Қазақстан Республикасының денсаулық сақтау саласындағы заңнамасының нормативтік-құқықтық актілерін дұрыс түсіндіру; Қызметті Қазақстан Республикасының денсаулық сақтау саласындағы заңнамасының регламенттеуші нормативтік-құқықтық актілеріне сәйкес жүзеге асыру; Қызметті Қазақстан Республикасының денсаулық сақтау саласындағы заңнамасының регламенттеуші нормативтік-құқықтық актілеріне сәйкес жүзеге асыру процесінде шешім қабылдауды негіздеу	Қазақстан Республикасының Конституциясы; «Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» Қазақстан Республикасының Кодексі; «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес туралы» Қазақстан Республикасының Заңы; «Қазақстан Республикасындағы тіл туралы» Қазақстан Республикасының Заңы; Денсаулық сақтау саласындағы нормативтік құқықтық актілер; Бейін бойынша қызметтерді ұйымдастырудың жалпы мәселелері; Еңбек кодексі Еңбекті қорғау қағидалары мен нормалары
1.2. Жеке тұлғалар (пациенттер) туралы ақпараттық құпиялылығын қамтамасыз ету			
1.2.	Құзыретіне дәрігерлік құпияны сақтау кірмейтін адамдардың пациенттер туралы ақпаратқа қол жеткізуін	Пациенттер туралы құпия ақпаратты алу, өңдеу және пайдалану процестерінің мақсаттарымен шектелу;	Қазақстан Республикасының Конституциясы; «Халық денсаулығы және денсаулық сақтау

	<p>шектеу қабілеті; Дербестігі: пациенттер туралы құпия ақпаратқа қол жеткізуді ұдайы бақыланып отыратын сапалы шектеуі; Жауапкершілігі: пациенттер туралы құпия ақпаратқа қол жеткізуді шектеу сапасы үшін; Күрделілігі: пациенттер туралы құпия ақпаратқа қол жеткізуді шектеудің заманауи жүйелерінің, сала құжаттарының даму деңгейін ескергенде, жоғары</p>	<p>Электрондық ақпараттық ресурстарды қалыптастыру үшін денсаулық жағдайы туралы мәліметтерді беруге жеке тұлғаның (пациенттің) келісімін алу; Пациенттер туралы құпия ақпаратты жария болудан қорғау жөнінде шаралар қабылдау; Жеке тұлғалар (пациенттер) туралы дербес медициналық деректерді қамтитын электрондық ақпараттық ресурстарды ұйымның басқа адамдарының мүліктік және (немесе) моральдық зиян келтіру, Қазақстан Республикасының заңдарымен кепілдік берілген құқықтар мен бостандықтарды іске асыруды шектеу мақсатында пайдалануына тыйым салу және оны толық шектеу</p>	<p>жүйесі туралы» Қазақстан Республикасының Кодексі; «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес туралы» Қазақстан Республикасының Заңы; Медициналық құжаттаманың ақпараттық қауіпсіздігі қағидалары; Электрондық базалардың ақпараттық қауіпсіздігін қамтамасыз ету қағидалары</p>
1.3. Денсаулық сақтау саласында пациенттердің құқықтарын сақтау			
1.3.	<p>Өз қызметін денсаулық сақтау саласында пациенттердің құқықтарын сақтау шеңберінде жүзеге асыру қабілеті; Дербестігі: денсаулық сақтау саласында пациенттердің құқықтарын сақтау шеңберіндегі қызметті ұдайы бақыланып отыратын сапалы жүзеге асыру; Жауапкершілігі: денсаулық сақтау саласында пациенттердің құқықтарын сақтау</p>	<p>Азаматтардың мынадай құқықтарын қамтамасыз ету: 1) диагностикалау, емдеу және күтім жасау процесінде лайықты қарым-қатынас жасау, өзінің мәдени және жеке құндылықтарына құрметпен қарау; 2) қандай да бір кемсітуші факторлардың ықпалынсыз медициналық критерийлер негізінде айқындалатын, кезекпен көрсетілетін медициналық көмек; 3) дәрігерді немесе медицина ұйымын</p>	<p>Қазақстан Республикасының Конституциясы. «Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» Қазақстан Республикасының Кодексі. «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес туралы» Қазақстан Республикасының Заңы. «Қазақстан Республикасындағы тіл туралы» Қазақстан Республикасының Заңы, Денсаулық сақтау саласындағы нормативтік-құқықтық</p>

	<p>шеңберіндегі қызметті жүзеге асыру сапасы үшін; Күрделілігі: денсаулық сақтау саласында пациенттердің құқықтарын сақтау шеңберіндегі қызметті жүзеге асыру кезінде даму жетістіктерін және құқықтық заңнаманың үздіксіз жетілдірілетінін ескергенде, орташа</p>	<p>таңдау, ауыстыру; 4) отбасы, туыстары мен достары, сондай-ақ діни бірлестіктерді қызметшілері тарапынан қолдау; 5) медициналық технологиялардың қолданыстағы деңгейі мүмкіндік беретіндей шамада қиналысын жеңілдету; 6) өзінің денсаулық жағдайы туралы тәуелсіз пікір алу және консилиум өткізу; 7) Қазақстан Республикасының заңдарымен көзделген өзге де құқықтар.</p>	<p>актілер. Бейін бойынша ұйым қызметінің жалпы сұрақтар. Азаматтық кодекс</p>
1.4. Азаматтардың медициналық көмектен бас тарту құқықтарын қамтамасыз ету			
1.4	<p>Азаматтардың медициналық көмектен бас тарту құқықтарын қамтамасыз ету қабілеті; Дербестігі: азаматтың медициналық көмектен бас тарту рәсімін ұдайы бақыланып отыратын жүргізу; Жауапкершілігі: азаматтың медициналық көмектен бас тарту рәсіміне байланысты іс-шараларды жүзеге асыру сапасы үшін; Күрделілігі: бұл рәсімнің салдарын ескергенде, күрделі</p>	<p>Пациенттерге және олардың заңды өкілдеріне медициналық көмектен бас тартудың салдары туралы түсіндіру; Медициналық көмектен бас тартуды медициналық құжаттамамен ресімдеу; Кәмелетке толмаған не әрекетке қабілетсіз адамның заңды өкілдері көрсетілген адамдардың өмірін құтқару үшін қажетті медициналық көмектен бас тартқан кезде қорғаншылық және қорғаншылық органдарына жүгіну</p>	<p>Қазақстан Республикасының Конституциясы; «Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» ҚР Кодексі; «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес туралы» Қазақстан Республикасының Заңы; Денсаулық сақтау саласындағы нормативтік құқықтық актілер; Бейін бойынша қызметтерді ұйымдастырудың жалпы мәселелері; Азаматтық кодекс</p>
1.5. Тиісті жағдайда азаматтардың келісімсіз медициналық көмек көрсету			
1.5.	<p>Тиісті жағдайда азаматтардың келісімсіз медициналық көмек көрсету қабілеті Дербестігі: тиісті жағдайда азаматтардың</p>	<p>Тиісті жағдайда өздерінің келісімсіз медициналық көмек көрсетілуге тиіс адамдарды айқындау; Кәмелетке толмаған және сот әрекетке</p>	<p>Қазақстан Республикасының Конституциясы; «Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» Қазақстан</p>

	<p>келісімсіз ұдайы бақыланатын медициналық көмек көрсету; Жауапкершілігі: тиісті жағдайда азаматтардың келісімсіз медициналық көмек көрсету сапасы үшін; Күрделілігі: қабылданған шешім үшін жауапкершілік деңгейін ескергенде, жоғары</p>	<p>қабілетсіз деп таныған адамдарға қатысты олардың заңды өкілдерінен медициналық көмек көрсетуге келісім алу; Консилиумда азаматтарға олардың келісімсіз медициналық көмек көрсету туралы шешім қабылдау; Консилиум жинау мүмкін болмаған жағдайда, азаматтардың келісімсіз медициналық көмек көрсету туралы шешімді дербес қабылдап, кейіннен медицина ұйымының лауазымды адамдары мен заңды өкілдерге хабарлау; Азаматтардың келісімсіз медициналық көмек көрсетуді тоқтату негіздерін айқындау</p>	<p>Республикасының Кодексі; «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес туралы» Қазақстан Республикасының Заңы; Денсаулық сақтау саласындағы нормативтік құқықтық актілер; Бейін бойынша қызметтерді ұйымдастырудың жалпы мәселелері; Азаматтық кодекс</p>
1.6. Дәрігерлік құпияны сақтау			
1.6.	<p>Дәрігерлік құпияны сақтау қабілеті; Дербестігі: ұдайы бақыланатын дәрігерлік құпияны сақтау; Жауапкершілігі: дәрігерлік құпияны сақтау сапасы үшін; Күрделілігі: дәрігерлік құпияны сақтау үшін жауапкершілік деңгейін ескергенде, жоғары</p>	<p>Дәрігерлік құпияны құрайтын ақпаратты айқындау; Дәрігерлік құпияны құрайтын мәліметтердің жария болмауын қамтамасыз ету; Пациентті тексеру және емдеу мүддесінде, ғылыми зерттеулер жүргізу, бұл мәліметтерді оқу процесінде пайдалану үшін және өзге мақсаттарда дәрігерлік құпияны құрайтын мәліметтерді басқа заңды және (немесе) жеке тұлғаларға беруге пациенттің немесе оның заңды өкілінің келісін алу; Дәрігерлік құпияны</p>	<p>ҚР Конституциясы; «Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» ҚР Кодексі; «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес туралы» ҚР Заңы; Денсаулық сақтау саласындағы нормативтік құқықтық актілер; Бейін бойынша қызметтерді ұйымдастырудың жалпы мәселелері; Азаматтық кодекс</p>

		<p>кұрайтын мәліметтерді азаматтың немесе оның заңды өкілінің келісімінсіз беруге болатын жағдайларды айқындау;</p> <p>Дербес сипаттағы ақпаратты электронды дерекқорға қосуға азаматтың немесе оның заңды өкілінің келісімін ресімдеу</p>	
<p>1.7. Денсаулық сақтау ұйымдарына қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптардың нормаларын сақтау</p>			
1.7.	<p>Денсаулық сақтау ұйымдарына қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптардың нормаларын сақтау қабілеті;</p> <p>Дербестігі: денсаулық сақтау ұйымдарына қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптардың нормаларын ұдайы бақыланатын сақтау;</p> <p>Жауапкершілігі: денсаулық сақтау ұйымдарына қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптарды сақтау сапасы үшін;</p> <p>Күрделілігі: денсаулық сақтау ұйымдарына қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптарды сақтау үшін жауапкершілік деңгейін ескергенде, жоғары.</p>	<p>Арнайы, емдеу-профилактикалық, балалар, емдәм және қоғамдық тамақтандыруды ұйымдастыруға қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптарды сақтау;</p> <p>Биологиялық және химиялық заттармен, улармен, биологиялық және микробиологиялық организмдермен және олардың токсиндерімен жұмыс істеу шарттарына қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптарды сақтау;</p> <p>Халықты гигиеналық тәрбиелеуге және оқытуға қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптарды сақтау;</p> <p>Радиациялық, химиялық, микробиологиялық, токсикологиялық, паразитологиялық қауіпсіздікке қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптарды сақтау;</p> <p>Медициналық мақсаттағы бұйымдарды стерильдеуді және</p>	<p>ҚР Конституциясы;</p> <p>«Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» ҚР Кодексі;</p> <p>«Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес туралы» ҚР Заңы;</p> <p>Денсаулық сақтау саласындағы нормативтік құқықтық актілер;</p> <p>Бейін бойынша қызметтерді ұйымдастырудың жалпы мәселелері;</p> <p>Азаматтық кодекс</p>

		дезинфекциялауды жүргізу шарттарына қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптарды сақтау; Санитариялық-эпидемияға қарсы (профилактикалық) іс-шараларды ұйымдастыруға және жүргізуге қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптарды сақтау	
1.8. Қоғамдық денсаулықты қорғауды жүзеге асыру нормаларын сақтау			
1.8.	Қоғамдық денсаулықты қорғауды жүзеге асыру нормаларын сақтау қабілеті; Дербестігі: қоғамдық денсаулықты қорғауды жүзеге асыру нормаларын ұдайы бақыланатын сақтау; Жауапкершілігі: қоғамдық денсаулықты қорғауды жүзеге асыру нормаларын сақтау сапасы үшін; Күрделілігі: қоғамдық денсаулықты қорғауды жүзеге асыру нормаларын сақтау үшін жауапкершілік деңгейін ескергенде, жоғары	Аурулар профилактикасының мақсаттары мен түрлерін айқындау; Қоғамның саламатты өмір салтын қалыптастыруын қамтамасыз ету; Профилактикалық медициналық тексерулерді жүргізуді қамтамасыз ету; Профилактикалық егуді жүргізуді қамтамасыз ету; Инфекциялық емес, оның ішінде кәсіптік аурулардың және жарақаттанудың профилактикасын қамтамасыз ету; Психоактивті заттарға тәуелділіктің профилактикасын қамтамасыз ету; Темекі шегу мен алкогольизмнің профилактикасын және шектеуді қамтамасыз ету; Темір тапшы және йод тапшы жағдайлардың профилактикасын қамтамасыз ету	ҚР Конституциясы; «Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» ҚР Кодексі; «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес туралы» ҚР Заңы; Денсаулық сақтау саласындағы нормативтік құқықтық актілер; Бейін бойынша қызметтерді ұйымдастырудың жалпы мәселелері; Азаматтық кодекс
1.9. ҚР еңбек заңнамасының нормаларын сақтау			
1.9.	ҚР еңбек заңнамасының	Медицина және	ҚР Конституциясы.

	нормаларын сақтау қабілеті; Дербестігі: ҚР еңбек заңнамасының нормаларын ұдайы бақыланатын сақтау; Жауапкершілігі: ҚР еңбек заңнамасының нормаларын сақтаудың сапасы үшін; Күрделілігі: ҚР еңбек заңнамасының нормаларын сақтау үшін жауапкершілік деңгейін ескергенде, жоғары	фармацевтика қызметкерлерінің құқықтары мен міндеттерін сақтау; Денсаулық сақтау ұйымдары қызметкерлерінің еңбек қатынастары нормаларын сақтауы; Лауазымдық нұсқаулықтарды сақтау	«Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» ҚР Кодексі. «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес туралы» ҚР Заңы. Денсаулық сақтау саласындағы нормативтік-құқықтық актілер. Бейін бойынша ұйым қызметінің жалпы сұрақтары. Еңбек кодексі.
1.10. ҚР медицина және фармацевтика қызметкерлерінің ар-намыс кодексін сақтау			
1.10.	ҚР медицина және фармацевтика қызметкерлерінің ар-намыс кодексін сақтау қабілеті; Дербестігі: ҚР медицина және фармацевтика қызметкерлерінің ар-намыс кодексін ұдайы бақыланатын сақтау; Жауапкершілігі: ҚР медицина және фармацевтика қызметкерлерінің ар-намыс кодексін сақтаудың сапасы үшін; Күрделілігі: ҚР медицина және фармацевтика қызметкерлерінің ар-намыс кодексін сақтау үшін жауапкершілік деңгейін ескергенде, жоғары	ҚР медицина және фармацевтика қызметкерлерінің ар-намыс кодексін сақтау (бұдан әрі – Ар-намыс кодексі); Медицина және фармацевтика қызметкерлерінің өз қызметі үшін азаматтар мен тұтас қоғам алдындағы моральдық жауапкершілігін қамтамасыз ету	ҚР Конституциясы. «Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» ҚР Кодексі. «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес туралы» ҚР Заңы. Денсаулық сақтау саласындағы нормативтік-құқықтық актілер. Бейін бойынша ұйым қызметінің жалпы сұрақтары. Еңбек кодексі.
2. Этика, деонтология және субординация қағидаларын сақтау			
2.1. Ішкі мінез-құлық мәдениеті қағидаттарын сақтау			
2.1.	Ішкі мінез-құлық мәдениеті қағидаттарын сақтау қабілеті; Дербестігі: ішкі мінез-құлық мәдениеті қағидаттарын ұдайы бақыланатын сақтау; Жауапкершілігі: ішкі мінез-құлық мәдениеті қағидаттарын сақтау	Адал еңбек ету көзқарасын сақтау; Тәртіп сақтау; Еңбек заттарына ұқыпты қарау; Пациенттермен, олардың заңды өкілдерімен және туыстарымен ықыласпен қатынас жасау; Әріптестермен қарым-	Медициналық этика; Деонтология; Тиімді қатынас жасау шеберлігі; Қарым-қатынас деңгейлері; Қарым-қатынас құралдары; Қарым-қатынас стильдері;

	сапасы үшін; Күрделілігі: ішкі мінез-құлық мәдениеті қағидаттарын сақтау үшін жауапкершілік деңгейін ескергенде, жоғары	қатынас жасағанда, алқалылықты қамтамасыз ету	Қарым-қатынасқа ықпал ететін факторлар; Қарым-қатынасқа кедергі келтіретін факторлар; Қарым-қатынас тиімділігінің критерийлері
2.2. Сыртқы мінез-құлық мәдениеті қағидаттарын сақтау			
2.2.	Сыртқы мінез-құлық мәдениеті қағидаттарын сақтау қабілеті; Дербестігі: сыртқы мінез-құлық мәдениеті қағидаттарын ұдайы бақыланатын сақтау; Жауапкершілігі: сыртқы мінез-құлық мәдениеті қағидаттарын сақтау сапасы үшін; Күрделілігі: сыртқы мінез-құлық мәдениеті қағидаттарын сақтау үшін жауапкершілік деңгейін ескергенде, жоғары	Әдептілік қағидаларын сақтау; Жақсы мінез қағидаларын сақтау; Сөйлеу мәдениетін сақтау; Тиісті сыртқы келбетін сақтау	Медициналық этика; Деонтология; Тиімді қатынас жасау шеберлігі; Қарым-қатынас деңгейлері; Қарым-қатынас құралдары; Қарым-қатынас стильдері; Қарым-қатынасқа ықпал ететін факторлар; Қарым-қатынасқа кедергі келтіретін факторлар; Қарым-қатынас тиімділігінің критерийлері
2.3. Медициналық этика және деонтология қағидаттарын сақтау			
2.3.	Медициналық этика және деонтология қағидаттарын сақтау қабілеті; Дербестігі: медициналық этика және деонтология қағидаттарын ұдайы бақыланатын сақтау; Жауапкершілігі: медициналық этика және деонтология қағидаттарын сақтау сапасы үшін; Күрделілігі: медициналық этика және деонтология қағидаттарын сақтау үшін жауапкершілік деңгейін ескергенде, жоғары	Ізгілік, мейірімділік және қамқорлық қағидаттарын сақтау; Рақымдылық қағидаттарын сақтау; Тілектестік қағидаттарын сақтау; Риясыздық қағидаттарын сақтау; Еңбексүйгіштік қағидаттарын сақтау; Хабардар етіп келісуді сақтау	Медициналық этика; Деонтология; Тиімді қатынас жасау шеберлігі; Қарым-қатынас деңгейлері; Қарым-қатынас құралдары; Қарым-қатынас стильдері; Қарым-қатынасқа ықпал ететін факторлар; Қарым-қатынасқа кедергі келтіретін факторлар; Қарым-қатынас тиімділігінің критерийлері
2.4. Субординацияны сақтау			
2.4.	Субординацияны сақтау қабілеті;	Иерархияға және бағыныстылыққа	Медициналық этика; Деонтология;

	<p>Дербестігі: субординацияны ұдайы бақыланатын сақтау; Жауапкершілігі: субординацияны сақтау сапасы үшін; Күрделілігі: субординацияны сақтау үшін жауапкершілік деңгейін ескергенде, жоғары</p>	<p>қатысты қызметтік қатынастар жүйесін сақтау; Жалпыға бірдей қабылданған моральдық-этикалық нормаларды сақтау, әріптестеріне қатысты сыпайылық пен әдептілік; Пациент мүддесінде талап етілетін болса, әріптестеріне риясыз көмек көрсетуді қамтамасыз ету; Пациент мүддесінде талап етілетін болса, әріптестерінен риясыз көмек сұрау; Басқа медицина және фармацевтика қызметкерінің кәсіптік біліктілігі туралы көпшілік алдында күмән білдіруге тыйым салу</p>	<p>Тиімді қатынас жасау шеберлігі; Қарым-қатынас деңгейлері; Қарым-қатынас құралдары; Қарым-қатынас стильдері; Қарым-қатынасқа ықпал ететін факторлар; Қарым-қатынасқа кедергі келтіретін факторлар; Қарым-қатынас тиімділігінің критерийлері</p>
<p>2.5. Денсаулық сақтау ұйымдары беделінің сақталуын қамтамасыз ету</p>			
2.5.	<p>Денсаулық сақтау ұйымдары беделінің сақталуын қамтамасыз ету қабілеті; Дербестігі: денсаулық сақтау ұйымдары беделінің сақталуын ұдайы бақыланатын қамтамасыз ету; Жауапкершілігі: денсаулық сақтау ұйымдарының беделін сақтау сапасы үшін; Күрделілігі: денсаулық сақтау ұйымдарының беделін сақтау үшін жауапкершілік деңгейін ескергенде, жоғары</p>	<p>Денсаулық сақтау ұйымы бөлімшесінің беделіне ұқыпты қарау; Медицина ұйымының беделіне ұқыпты қарау; Денсаулық сақтау саласы қызметкерлерінің беделіне ұқыпты қарау.</p>	<p>Медициналық этика; Деонтология; Тиімді қатынас жасау шеберлігі; Қарым-қатынас деңгейлері; Қарым-қатынас құралдары; Қарым-қатынас стильдері; Қарым-қатынасқа ықпал ететін факторлар; Қарым-қатынасқа кедергі келтіретін факторлар; Қарым-қатынас тиімділігінің критерийлері</p>
<p>3. Санитариялық-гигиеналық режим нормаларының сақталуын және қоршаған ортаның эпидемиологиялық қауіпсіздігін қамтамасыз ету</p>			
<p>3.1. Қорғаныш киімді пайдалану қағидаларын сақтау</p>			
3.1.	<p>Қорғаныш киімді пайдалану қағидаларын сақтау қабілеті; Дербестігі: қорғаныш киімді пайдалану қағидаларын ұдайы</p>	<p>Сыртқы келбетіне қойылатын негізгі талаптарды сақтау; Арнайы медициналық киімді, аяқ киімді және бас киімдерді пайдалану;</p>	<p>Медициналық қорғаныш киімді пайдалану қағидалары</p>

	бақыланатын сақтау; Жауапкершілігі: қорғаныш киімді пайдалану қағидаларын сақтау сапасы үшін; Күрделілігі: қорғаныш киімді пайдалану қағидаларын сақтау үшін жауапкершілік деңгейін ескергенде, жоғары	Маскаларды, қорғаныш көзілдіріктерін, қалқаншаларды пайдалану; Медициналық қолғаптарды пайдалану	
3.2. Қолды өңдеу: әлеуметтік деңгей			
3.2.	Қолды өңдеудің әлеуметтік деңгейіне қабілеті; Дербестігі: қолды әлеуметтік деңгейде үнемі бақыланатын өңдеу; Жауапкершілігі: қолды өңдеудің әлеуметтік деңгейінің сапасы үшін; Күрделілігі: төмен	Қолдың терісінен кірді және ішінара транзиторлы микрофлораны механикалық әдіспен кетіру	Қолды өңдеудің әлеуметтік деңгейінің мақсаты; Қолды өңдеудің әлеуметтік деңгейінің көрсеткіштері; Қолды өңдеудің әлеуметтік деңгейін жарақтандыру; Қолды өңдеудің әлеуметтік деңгейінің міндетті шарты
3.3. Қолды өңдеу: гигиеналық деңгей			
3.3.	Қолды өңдеудің гигиеналық деңгейіне қабілеті; Дербестігі: қолды гигиеналық деңгейде үнемі бақыланатын өңдеу; Жауапкершілігі: қолды өңдеудің гигиеналық деңгейінің сапасы үшін; Күрделілігі: төмен	Ішінара транзиторлы микрофлораны кетіру (антисептикалық сабынмен) немесе транзиторлы микрофлораны түгел жою (антисептикпен қосымша өңдеу арқылы)	Қолды өңдеудің гигиеналық деңгейінің мақсаты; Қолды өңдеудің гигиеналық деңгейінің көрсеткіштері; Қолды өңдеудің гигиеналық деңгейін жарақтандыру; Қолды өңдеудің гигиеналық деңгейінің міндетті шарты
3.4. Қолды өңдеу: хирургиялық деңгей			
3.4.	Қолды өңдеудің хирургиялық деңгейіне қабілеті; Дербестігі: қолды хирургиялық деңгейде үнемі бақыланатын өңдеу; Жауапкершілігі: қолды өңдеудің хирургиялық деңгейінің сапасы үшін; Күрделілігі: төмен	Қолдың стерильді болуы	Қолды өңдеудің хирургиялық деңгейінің мақсаты; Қолды өңдеудің хирургиялық деңгейінің көрсеткіштері; Қолды өңдеудің хирургиялық деңгейін жарақтандыру; Қолды өңдеудің хирургиялық деңгейінің міндетті шарты
3.5. Жұмыста санитариялық-гигиеналық нормаларды сақтау			
3.5 .	Ерекше стерильді	Стерильді халат кию;	Ерекше стерильді

	аймақтарда жұмыс істеу қабілеті; Дербестігі: ерекше стерильді аймақтарда ұдайы бақыланатын жұмыс істеу; Жауапкершілігі: ерекше стерильді аймақтарда жұмыс істеу нормаларын сақтау сапасы үшін; Күрделілігі: орташа	Стерильді қолғап кию; Стерильді үстел дайындау; Стерильді үстелмен жұмыс істеу үшін стерильді науаны жұмысқа дайындау	аймақтарда жұмыс істеу қағидалары
4. Денсаулық сақтау ұйымдарында еңбек қауіпсіздігі нормаларын қамтамасыз ету			
4.1. Денсаулыққа әлеуетті қауіп төндіретін жабдықтармен және заттармен жұмыс істеген кезде қауіпсіздік нормаларын сақтау			
4.1.	Денсаулыққа әлеуетті қауіп төндіретін жабдықтармен және заттармен жұмыс істеген кезде қауіпсіздік нормаларын сақтау қабілеті; Дербестігі: денсаулыққа әлеуетті қауіп төндіретін жабдықтармен және заттармен жұмыс істеген кезде қауіпсіздік нормаларын ұдайы бақыланатын сақтау; Жауапкершілігі: денсаулыққа әлеуетті қауіп төндіретін жабдықтармен және заттармен жұмыс істеген кезде қауіпсіздік нормаларын сақтау сапасы үшін; Күрделілігі: төмен	Электр жабдығымен жұмыс істеген кезде қауіпсіздік техникасы қағидаларын сақтау; Медициналық техникамен жұмыс істеген кезде қауіпсіздік техникасы қағидаларын сақтау; Түйрейдің-кесетін медициналық құралдармен жұмыс істеген кезде қауіпсіздік техникасы қағидаларын сақтау; Радиоактивті сәуле шығаратын жабдықтармен жұмыс істеген кезде қауіпсіздік техникасы қағидаларын сақтау; Денсаулыққа әлеуетті қауіп төндіретін заттармен жұмыс істеген кезде қауіпсіздік техникасы қағидаларын сақтау	Электр жабдығымен жұмыс істеген кездегі қауіпсіздік техникасы; Медициналық техникамен жұмыс істеген кездегі қауіпсіздік техникасы; Түйрейдің-кесетін медициналық құралдармен жұмыс істеген кездегі қауіпсіздік техникасы; Радиоактивті сәуле шығаратын жабдықтармен жұмыс істеген кездегі қауіпсіздік техникасы; Денсаулыққа әлеуетті қауіп төндіретін заттармен жұмыс істеген кездегі қауіпсіздік техникасы
4.2. Өртке қарсы қауіпсіздік нормаларын сақтау			
4.2.	Өртке қарсы қауіпсіздік нормаларын сақтау қабілеті; Дербестігі: өртке қарсы қауіпсіздік нормаларын ұдайы бақыланатын сақтау; Жауапкершілігі: өртке қарсы қауіпсіздік	Өртке қарсы қауіпсіздік қағидаларын сақтау	Өртке қарсы қауіпсіздік қағидалары

	нормаларын сақтау сапасы үшін; Күрделілігі: төмен		
5. Өз қызметін ұйымдастыру, өзін-өзі бақылау және ұдайы жетілдіру			
5.1. Қызметті жоспарлау			
5.1.	Өз қызметін жоспарлау қабілеті; Дербестігі: өз қызметін ұдайы бақыланатын жоспарлау; Жауапкершілігі: қызметін жоспарлау сапасы үшін; Күрделілігі: жоғары	Қызмет мақсаттарын айқындау; Міндеттерді айқындау; Қызмет міндеттерін оңтайлы шешуге ықпал ететін іс-шараларды айқындау; Іс-шараларды орындау мерзімдерін айқындау; Қызмет мақсаттарына қол жеткізілуін көрсететін түйінді тиімділік көрсеткіштерін айқындау	Қызмет туралы ереже; Лауазымдық нұсқаулықтар; Операциялық рәсімдер стандарттары; Нормативтер; Қызметті сапалы орындаудың алгоритмдері мен нұсқаулықтары
5.2. Кәсіптік қызмет процесінде жеке әлеуетті жоғарылату			
5.2.	Кәсіптік қызмет процесінде жеке әлеуетті жоғарылату қабілеті; Дербестігі: кәсіптік қызмет процесінде жеке әлеуетті өз бетінше жоғарылату; Жауапкершілігі: кәсіптік қызмет процесінде жеке әлеуетті сапалы жоғарылату үшін; Күрделілігі: жоғары	Кәсіптік қызмет процесінде өздігінен оқу және дағдысы мен машықтарын нығайту; Оқу-әдістемелік әдебиет бойынша ұдайы өздігінен оқу; Кәсіптік оқыту іс-шараларына үнемі қатысу; Кәсіптік ақпарат алмасу іс-шараларына қатысу	Кәсіптік қызмет процесінде өздігінен оқу және жеке әлеуетін жоғарылату технологиясы; Кәсіптік оқу-әдістемелік ақпарат көздері; Ақпаратты игеру тәсілдері; Кәсіптік біліктілікті жоғарылату саласындағы НҚА мен регламенттеуші құжаттар
5.3. Жұмыстарды жүзеге асырған кезде стандарттарды, нұсқаулықтарды, алгоритмдер мен хаттамаларды сақтау			
5.3.	Жұмыстарды жүзеге асырған кезде стандарттарды, нұсқаулықтарды, алгоритмдер мен хаттамаларды сақтау қабілеті; Дербестігі: жұмыстарды жүзеге асырған кезде стандарттарды, нұсқаулықтарды, алгоритмдер мен хаттамаларды ұдайы бақыланатын сақтау; Жауапкершілігі:	Стандарттарды, нұсқаулықтарды, алгоритмдерді, хаттамаларды басшылыққа алу	Қызмет туралы ереже; Лауазымдық нұсқаулықтар; Операциялық рәсімдер стандарттары; Нормативтер; Қызметті сапалы орындаудың алгоритмдері мен нұсқаулықтары

	жұмыстарды жүзеге асырған кезде стандарттарды, нұсқаулықтарды, алгоритмдер мен хаттамаларды сақтау сапасы үшін; Күрделілігі: орташа		
5.4. Жұмыс нәтижелерін талдау			
5.4.	Жұмыс нәтижелерін талдау қабілеті; Дербестігі: жұмысты ұдайы бақыланатын талдау; Жауапкершілігі: жұмысты талдау сапасы үшін; Күрделілігі: жоғары	Жұмыстардың нәтижелілігі, сапасы, тиімділігі көрсеткіштерін талдау	Қызметтің нәтижелілігі; Жұмыстардың сапасы; Қызметтің тиімділігі; Медициналық статистика; Экономикалық тиімділік; Медициналық тиімділік; Әлеуметтік тиімділік
5.5. Қызмет нәтижелерін жетілдіретін іс-шараларды әзірлеу			
5.5.	Қызмет нәтижелерін жетілдіретін іс-шараларды әзірлеу қабілеті; Дербестігі: қызмет нәтижелерін жетілдіретін іс-шараларды ұдайы бақыланатын әзірлеу; Жауапкершілігі: қызмет нәтижелерін жетілдіретін іс-шараларды әзірлеу сапасы үшін; Күрделілігі: жоғары	Қызметтің нәтижелілігін шектейтін проблемаларды анықтау; Қызмет нәтижелерін жетілдіретін іс-шараларды жоспарлау; Қызмет нәтижелерін жетілдіретін іс-шараларды жүзеге асыру; Қызмет нәтижелерін жетілдіретін іс-шараларды талдау	Нәтижелілік көрсеткіштері; Сапа менеджменті; Енгізуді ұйымдастыру; Жұмыс бейіні бойынша заманауи ғылым жетістіктері
5.6. Төменгі сатыдағы медицина персоналының жұмысын ұйымдастыруға қатысу			
5.6.	Төменгі сатыдағы медицина персоналының жұмысын ұйымдастыру қабілеті; Дербестігі: төменгі сатыдағы медицина персоналының жұмысын ұдайы бақыланатын ұйымдастыру; Жауапкершілігі: төменгі сатыдағы медицина персоналының жұмысын ұйымдастыру сапасы үшін;	Төменгі сатыдағы персоналға жұмыстағы кемшіліктерін немесе жұмыс тиімділігінің жеткіліксіздігін көрсету; Төменгі сатыдағы персоналмен бірге жұмыстағы кемшіліктерді жою және мінсіз әрі тиімділігі жоғары іс-қимыл алгоритмдерінің немесе нұсқаулықтарының тиімділігін арттыру тетіктерін әзірлеу; Мінсіз әрі тиімділігі	Төменгі сатыдағы персонал жұмысының мақсаты; Төменгі сатыдағы персоналдың міндеттері; Төменгі сатыдағы персоналдың лауазымдық функциялары; Төменгі сатыдағы персоналдың жұмысын регламенттеңтін стандарттар мен НҚА; Персоналды басқару; Сапа менеджменті

	Күрделілігі: жоғары	жоғары іс-қимылды өзі үлгі болып көрсету; Төменгі сатыдағы персоналдың алгоритмдер мен нұсқаулықтарды орындауын бақылау	Операциялық менеджмент
5.7. Медициналық қызмет нәтижелерінің түйінді көрсеткіштеріне мониторинг жүргізу			
5.7.	Медициналық қызмет нәтижелерінің түйінді көрсеткіштеріне мониторинг жүргізу қабілеті; Дербестігі: медициналық қызмет нәтижелерінің түйінді көрсеткіштеріне ұдайы бақыланатын мониторинг; Жауапкершілігі: медициналық қызмет нәтижелерінің түйінді көрсеткіштерінің мониторингі сапасы үшін; Күрделілігі: жоғары	Өз қызметі тиімділігінің түйінді көрсеткіштерін айқындау; Қызмет нәтижелерінің ай сайынғы мониторингін жүргізу; Тиісті құрылымдарға ақпарат беру	Нәтижелілік көрсеткіштері; Сапа менеджменті; Енгізуді ұйымдастыру; Жұмыс бейіні бойынша заманауи ғылым жетістіктері
5.8. Жаңа әдістемелерді практикаға енгізу			
5.8.	Жаңа әдістемелерді практикаға енгізу қабілеті; Дербестігі: жаңа әдістемелерді практикаға ұдайы бақыланатын енгізу; Жауапкершілігі: жаңа әдістемелерді практикаға енгізу; Күрделілігі: жоғары	Қызмет бейіні бойынша халықаралық тәжірибені зерделеу; Қызмет саласындағы жаңа ғылыми жетістіктерді зерделеу Жаңа әдістемелерді практикаға енгізу Жаңа әдістемелерді практикаға енгізу нәтижелерін талдау	Қызмет саласындағы заманауи жетістіктер; Қызмет саласындағы халықаралық тәжірибе; Енгізу процесін регламенттейтін НҚА
6. Алғашқы көмек көрсетуді талап ететін шұғыл жағдайларды айқындау			
6.1. Зардап шеккен адамның ақыл-есінің бар-жоғын айқындау			
6.1.	Зардап шеккен адамның ақыл-есінің бар-жоғын бағалау қабілеті; Дербестігі: зардап шеккен адамның ақыл-есінің бар-жоғын өз бетінше бағалау самостоятельная; Жауапкершілігі: зардап шеккен адамның ақыл-есінің бар-жоғын бағалау сапасы үшін;	Зардап шеккен адамның сыртқы тітіркендіргіштерге реакциясын айқындау	Ақыл-есінің анық болуының сипаттамасы; Есеңгіреп қалған жай-күйдің сипаттамасы; Бей-жай күйдің сипаттамасы; Команың және оның дәрежесінің сипаттамасы

	Күрделілігі: жоғары		
6.2. Зардап шеккен адамның тіршілік белгілерін және клиникалық өлімді айқындау			
6.2.	Зардап шеккен адамның тіршілік белгілерін және клиникалық өлімді айқындау қабілеті; Дербестігі: зардап шеккен адамның тіршілік белгілерін және клиникалық өлімді өз бетінше айқындау; Жауапкершілігі: зардап шеккен адамның тіршілік белгілерін және клиникалық өлімді айқындау сапасы үшін; Күрделілігі: төмен	Жүрек соғысын айқындау; Пульсін айқындау; Тыныс алуын айқындау; Көз қарашықтарының жарыққа реакциясын айқындау	Тіршілік белгілері; Клиникалық өлім белгілері; Биологиялық өлім белгілері
6.3. Зардап шеккен адамды шолып қарау			
6.3.	Зардап шеккен адамды шолып қарауды жүзеге асыру қабілеті; Дербестігі: зардап шеккен адамды өз бетінше шолып қарау; Жауапкершілігі: зардап шеккен адамды шолып қарау сапасы үшін; Күрделілігі: төмен	Өмірге қауіп төндіретін, бірнеше минут ішінде өлімге әкелетін жағдайлардың белгілерін айқындау; Көмек көрсету қажет болмайтын биологиялық өлім белгілерін айқындау	Клиникалық өлім белгілері; Кома белгілері; Сыртқы қан кету белгілері; Мойын мен кеуде қуысының ішіне кірген жаралану белгілері; Өмір сүруге мүмкіндік бермейтін зақымдану белгілері; Биологиялық өлім белгілері
6.4. Зардап шеккен адамды мұқият қарау			
6.4.	Зардап шеккен адамды мұқият қарауды жүзеге асыру қабілеті; Дербестігі: зардап шеккен адамды өз бетінше мұқият қарау; Жауапкершілігі: зардап шеккен адамды мұқият қарау сапасы үшін; Күрделілігі: орташа	Зардап шеккен адамға сұрақ қою; Зардап шеккен адамды "басынан аяғына дейін" қарау; Сүйектің (қол-аяғының, жамбасының, омыртқасының, кеуде қуысының) зақымдану ықтималдығын айқындау; ішіне кірген жаралану ықтималдығын айқындау; Жаралар мен жырылып кеткен жерлерді айқындау; Күйіп қалған жерлер мен үсіп кеткен жерлерді айқындау;	Сүйектің сыну белгілері; ішіне кірген жаралану белгілері; Күйіп қалу мен үсіп кету белгілері; Қан кету (сыртқы және ішкі) белгілері; Улану белгілері; Тұншығу белгілері; Электрден жарақаттану белгілері

		Ауызынан шығатын иісті айқындау	
6.5. Шұғыл көмек көрсетуді талап ететін синдромды/ ауруды айқындау			
6.5.	Шұғыл көмек көрсетуді талап ететін синдромды/ ауруды айқындау қабілеті; Дербестігі: шұғыл көмек көрсетуді талап ететін синдромды/ ауруды өз бетінше айқындау; Жауапкершілігі: шұғыл көмек көрсетуді талап ететін синдромды/ ауруды айқындау сапасы үшін; Күрделілігі: жоғары	Жігі жүрек-қан тамыры жеткіліксіздігін айқындау; Жігі тыныс алу жеткіліксіздігін айқындау; Жігі аллергиялық реакцияны айқындау; "Іш теспесін" айқындау; Жігі улануды айқындау (эндогенді және экзогенді); Мидың қан айналымының жігі бұзылуын айқындау	Жігі жүрек-қан тамыры жеткіліксіздігінің симптомдары; Жігі тыныс алу жеткіліксіздігінің симптомдары; Жігі аллергиялық реакция симптомдары; "Іш теспесінің" сипмтомдары; Жігі улану симптомдары (эндогенді және экзогенді); Мидың қан айналымының жігі бұзылу симптомдары
7. Шұғыл жағдайларда алғашқы көмек көрсету			
7.1 Медициналық алғашқы көмек көрсету үшін қауіпсіз жағдайларды қамтамасыз ету			
7.1.	Медициналық алғашқы көмек көрсету үшін қауіпсіз жағдайларды қамтамасыз ету қабілеті; Дербестігі: медициналық алғашқы көмек көрсету үшін қауіпсіз жағдайларды қамтамасыз ету жөніндегі өз бетінше немесе бірлескен әрекет; Жауапкершілігі: медициналық алғашқы көмек көрсету үшін қауіпсіз жағдайларды қамтамасыз ету сапасы үшін; Күрделілігі: жоғары	Оқиға орын алған/ зардап шеккен адам анықталған жерді қарап шығу; Қоршаған ортаның қауіпсіздік деңгейін бағалау; Зардап шеккен адамды қоршаған ортаның қауіпсіз аймағына жеткізу; Зардап шеккен адамға зиянды факторлардың әсерін тоқтату	Адамдардың өмірі мен денсаулығына қауіп төндіретін орта факторлары; Зардап шеккен адамды жеткізу тәсілдері; Шұғыл жағдайларда алғашқы көмек көрсетуге арналған қауіпсіз аймақ шарттары; Зардап шеккен адамға зиянды факторларды тоқтату тәсілдері
7.2. Ургенттік жағдай бейініне сәйкес білікті медициналық көмекті қамтамасыз ету үшін пациентті шұғыл жеткізу немесе мамандарды шақыру			
7.2.	Ургенттік жағдай бейініне сәйкес білікті медициналық көмекті қамтамасыз ету үшін пациентті шұғыл жеткізуді немесе мамандарды шақыруды қамтамасыз ету қабілеті; Дербестігі: ургенттік жағдай бейініне сәйкес	Пациентті ЕПМ жеткізу және жолда оның жағдайын мониторингілеу; Ургенттік жағдай бейінін айқындау; Пациентке білікті көмегі талап етілетін мамандарды шақыру; Пациент туралы	Зардап шеккен адамды жеткізу тәсілдері; Пациент жағдайын мониторингілеудің негізгі көрсеткіштері; Бейініне байланысты ургенттік жағдайлардың сипаттамалары; Медициналық

	білікті медициналық көмекті қамтамасыз ету үшін пациентті шұғыл жеткізуді немесе мамандарды шақыруды қамтамасыз ету жөніндегі өз бетінше немесе бірлескен әрекет; Жауапкершілігі: ургенттік жағдай бейініне сәйкес білікті медициналық көмекті қамтамасыз ету үшін пациентті шұғыл жеткізуді немесе мамандарды шақыруды қамтамасыз ету сапасы үшін; Күрделілігі: орташа	ақпаратты білікті мамандарға беру	қызметтер көрсету бейініне сәйкес білікті медицина қызметкерлерінің функциялары
7.3. Тыныс жолдарының өткізгіштігін қалпына келтіру және қолдау жөніндегі іс-шаралар			
7.3.	Тыныс жолдарының өткізгіштігін қалпына келтіру және қолдау қабілеті ; Дербестігі: тыныс жолдарының өткізгіштігін өз бетінше қалпына келтіру және қолдау; Жауапкершілігі: шұғыл көмек көрсетуді талап ететін синдромды/ ауруды айқындау сапасы үшін; Күрделілігі: орташа	Басты артқа шалқайтуды, астыңғы жақты жылжытуды және ауызды ашуды жүзеге асыру (Сафар ұшпағанды тәсілі); Тыныс жолдарын бөгде заттардан тазарту; Тыныс жолдарын бөгде заттардан және сұйықтықтардан тазарту кезінде сорғышты пайдалану; Тыныс жолдарының өткізгіштігін қолдау	Тыныс жолдары обтурациясының себептері; Тыныс жолдары обтурациясының белгілері; Сафар ұшпағанды тәсілін жүргізу техникасы; Тыныс жолдарын бөгде заттардан тазарту техникасы; Тыныс жолдарының өткізгіштігін қолдау техникасы
7.4. Жүрек-өкпені ренимациялауды жүргізу жөніндегі іс-шаралар			
7.4.	Жүрек-өкпені ренимациялауды жүргізу жөніндегі іс-шараларды жүзеге асыру қабілеті; Дербестігі: жүрек-өкпені ренимациялауды жүргізу жөніндегі іс-шараларды өз бетінше немесе екеулеп жүзеге асыру; Жауапкершілігі: жүрек-өкпені ренимациялауды жүргізу жөніндегі іс-шараларды жүзеге асыру сапасы үшін;	Өкпеге жасанды түрде ауа жіберуді жүргізу (ауызбен мұрнына, ауызбен аузына); Жүректі тікелей емес жабық уқалауды жүргізу	Өкпеге жасанды түрде ауа жіберу техникасы; Жүректі тікелей емес уқалауды жүргізу техникасы

	Күрделілігі: орташа		
7.5. Сыртқы қан кетуді уақытша тоқтату жөніндегі іс-шаралар			
7.5.	Сыртқы қан кетуді уақытша тоқтату жөніндегі іс-шараларды жүзеге асыру қабілеті; Дербестігі: сыртқы қан кетуді уақытша тоқтату жөніндегі іс-шараларды өз бетінше немесе екеулеп жүзеге асыру; Жауапкершілігі: сыртқы қан кетуді уақытша тоқтату жөніндегі іс-шараларды жүзеге асыру сапасы үшін; Күрделілігі: орташа	Қанап тұрған тамырды қысу арқылы қан кетуді уақытша тоқтату; Қысып таңу арқылы қан кетуді уақытша тоқтату; Тампонада арқылы қан кетуді уақытша тоқтату; Қан тоқтататын жгутпен байлау арқылы қан кетуді уақытша тоқтату	Қанап тұрған тамырды қысу арқылы қан кетуді уақытша тоқтату техникасы; Қысып таңу арқылы қан кетуді уақытша тоқтату техникасы; Тампонада арқылы қан кетуді уақытша тоқтату техникасы; Қан тоқтататын жгутпен байлау арқылы қан кетуді уақытша тоқтату техникасы
7.6. Дененің әр жері жарақаттанған кезде таңу, оның ішінде кеуде қуысы жараланған кезде бігеп (герметикалап) таңу			
7.6.	Дененің әр жері жарақаттанған кезде таңу, оның ішінде кеуде қуысы жараланған кезде бігеп (герметикалап) таңу қабілеті; Дербестігі: дененің әр жері жарақаттанған кезде таңу, оның ішінде кеуде қуысы жараланған кезде өз бетінше бігеп (герметикалап) таңу; Жауапкершілігі: дененің әр жері жарақаттанған кезде таңу, оның ішінде кеуде қуысы жараланған кезде бігеп (герметикалап) таңу сапасы үшін; Күрделілігі: орташа	Әр жерде орналасқан жараларды асептикалық таңу; Іштің тесілген жарасын және ішек-қарын қуысының мүшелері шығып кеткенде асептикалық таңу; Кеуде қуысы ішке өтіп жараланған кезде бігеп (герметикалап) таңу; Күйіп қалғанда таңу және салқындату; Зақымданған жердің айналасын дәкелеу	Асептикалық таңу техникасы; Іштің тесілген жарасын және ішек-қарын қуысының мүшелері шығып кеткенде асептикалық таңу техникасы; Кеуде қуысы ішке өтіп жараланған кезде бігеп (герметикалап) таңу техникасы; Күйіп қалғанда таңу және салқындату техникасы; Десмургия негіздері
7.7. Иммобилизация жүргізу			
7.7.	Зақымданған аяқ-қолды иммобилизациялауды жүзеге асыру қабілеті; Дербестігі: зақымданған аяқ-қолды өз бетінше иммобилизациялау; Жауапкершілігі: зақымданған аяқ-қолды иммобилизациялау сапасы үшін; Күрделілігі: орташа	Арнайы шиналар салу жолымен зақымданған аяқ-қолды иммобилизациялауды жүзеге асыру; Аяқ-қолды қолда бар құралдармен иммобилизациялауды жүзеге асыру; Сау аяққа немесе қолды денеге дәкелеп таңу тәсілімен	Арнайы шиналар салу жолымен зақымданған аяқ-қолды иммобилизациялау техникасы; Аяқ-қолды қолда бар құралдармен иммобилизациялау техникасы; Сау аяққа немесе қолды денеге дәкелеп таңу тәсілімен

		иммобилизациялау; Ашық сынықтарды иммобилизациялау	иммобилизациялау техникасы; Ашық сынықтарды иммобилизациялау техникасы
7.8. Зардап шеккен адамға қауіпті химиялық заттардың әсерін тоқтату жөніндегі іс-шаралар			
7.8.	Зардап шеккен адамға қауіпті химиялық заттардың әсерін тоқтату жөніндегі іс-шараларды жүзеге асыру қабілеті; Дербестігі: зардап шеккен адамға қауіпті химиялық заттардың әсерін тоқтату жөніндегі іс-шараларды өз бетінше жүзеге асыру; Жауапкершілігі: зардап шеккен адамға қауіпті химиялық заттардың әсерін тоқтату жөніндегі іс-шараларды жүзеге асыру сапасы үшін; Күрделілігі: орташа	Асқазанды шаю; Зақымданған жердің зақымдаушы агенттерінен тазарту; Антидот жіберу	Асқазанды шаю техникасы; Зақымданған жердің зақымдаушы агенттерінен тазарту техникасы; Антидоттардың әрекет ету механизмі
7.9. Күйіп қалғанда және үсіп кеткенде алғашқы көмек іс-шаралары			
7.9.	Күйіп қалғанда және үсіп кеткенде алғашқы көмек іс-шараларын жүзеге асыру қабілеті; Дербестігі: күйіп қалғанда және үсіп кеткенде алғашқы көмек іс-шараларын өз бетінше жүзеге асыру; Жауапкершілігі: күйіп қалғанда және үсіп кеткенде алғашқы көмек іс-шараларын жүзеге асыру сапасы үшін; Күрделілігі: орташа	Күйікпен зақымданған жерді киімнен босату; Күйіп қалған жерді асептикалық таңу; Күйікпен зақымданған жерді салқындатуды қамтамасыз ету; Үсіп қалған кезде орау және біртіндеп жылыту; Зардап шеккен адамның көп су ішуін қамтамасыз ету	Күйіп қалғанда және үсіп кеткенде алғашқы көмек
7.10. Өмірлік маңызы бар негізгі көрсеткіштерді мониторингілеу және психологиялық қолдау көрсету			
7.10.	Өмірлік маңызы бар негізгі көрсеткіштерді мониторингілеуді және психологиялық қолдау көрсетуді жүзеге асыру қабілеті; Дербестігі: өмірлік маңызы бар негізгі	Артериялық қысымның мониторингін жүзеге асыру; Жүректің жиырылу жиілігінің немесе бір минуттағы пульс соғысы санының мониторингін жүзеге асыру;	Артериялық қысымды өлшеу техникасы; Жүректің жиырылу жиілігін немесе бір минуттағы пульс соғысының санын есептеу техникасы; Тыныс алу әрекетінің

	көрсеткіштерді мониторингілеуді және психологиялық қолдау көрсетуді өз бетінше жүзеге асыру; Жауапкершілігі: өмірлік маңызы бар негізгі көрсеткіштерді мониторингілеуді және психологиялық қолдау көрсетуді жүзеге асыру сапасы үшін; Күрделілігі: орташа	Тыныс алу әрекеті жиілігінің мониторингін жүзеге асыру; Термометрия мониторингін жүзеге асыру; Науқастың ақыл-есінің мониторингін жүзеге асыру	жиілігін есептеу техникасы; Термометрия техникасы; Науқастың ақыл-есі мониторингінің техникасы
8. Пациенттер мен әріптестерін консультативтік-ақпараттық қолдау			
8.1. Пациенттерге консультация беру			
8.1.	Пациенттерге консультация беру қабілеті; Дербестігі: пациенттерге консультация беруді өз бетінше жүзеге асыру; Жауапкершілігі: пациенттерге консультация беру сапасы үшін; Күрделілігі: орташа	Науқасты тыңдау; Алынған мәліметтерді талдау; Ұсынымдар беру; Өз құзыреті шегінде пациенттерді қызықтыратын сұрақтар бойынша жауап беру	Тиімді қатынас жасау қағидалары; Медициналық этика және деонтология; Өз құзыреті шегінде пациенттерге мамандандырылған бейінді ұсынымдар беру
8.2. Пациентке немесе оның заңды өкіліне профилактика, тексерілу, емделу әдістері мен тәсілдерін таңдау мүмкіндігі туралы ақпарат беру			
8.2.	Пациентке немесе оның заңды өкіліне профилактика, тексерілу, емделу әдістері мен тәсілдерін таңдау мүмкіндігі туралы ақпарат беру қабілеті; Дербестігі: пациентке немесе оның заңды өкіліне профилактика, тексерілу, емделу әдістері мен тәсілдерін таңдау мүмкіндігі туралы өз бетінше ақпарат беру; Жауапкершілігі: пациентке немесе оның заңды өкіліне профилактика, тексерілу, емделу әдістері мен тәсілдерін таңдау мүмкіндігі	Пациентке немесе оның заңды өкіліне тегін медициналық көмектің кепілдік берілген көлемі туралы ақпарат беру; Пациентке немесе оның заңды өкіліне профилактика әдістері мен тәсілдерін таңдау мүмкіндігі туралы ақпарат беру; Пациентке немесе оның заңды өкіліне тексерілу әдістері мен тәсілдерін таңдау мүмкіндігі туралы ақпарат беру; Пациентке немесе оның заңды өкіліне емделу әдістері мен тәсілдерін таңдау мүмкіндігі туралы ақпарат беру; Профилактиканың, тексерілу мен емделудің	Профилактиканың, тексерілу мен емделудің белгілі бір әдістері мен тәсілдерін таңдау кезіндегі көрсетілімдер, қарсы көрсетілімдер, ықтимал тәуекелдер мен асқынулар

	туралы ақпарат беру сапасы үшін; Күрделілігі: жоғары	белгілі бір әдістері мен тәсілдерін орындауға ақпараттық келісім алу	
8.3. Инфекциялық ауру анықталған немесе күдік тудырған науқастар туралы шұғыл хабарлау			
8.3.	Инфекциялық ауру анықталған немесе күдік тудырған науқастар туралы шұғыл хабарлауды жүзеге асыру қабілеті; Дербестігі: инфекциялық ауру анықталған немесе күдік тудырған науқастар туралы шұғыл хабарлауды өз бетінше орындау; Жауапкершілігі: инфекциялық ауру анықталған немесе күдік тудырған науқастар туралы шұғыл хабарлауды орындау сапасы үшін; Күрделілігі: жоғары	Аса қауіпті инфекцияға күдік туғаны немесе шалдыққаны туралы шұғыл хабарлаудың үлгі схемасына сәйкес іс-шараларды жүзеге асыру; Аса қауіпті инфекцияларды оқшаулау және таратпау жөніндегі іс-шараларды жүргізу	Аса қауіпті инфекцияға күдік туғаны немесе шалдыққаны туралы шұғыл хабарлаудың үлгі схемасы; Аса қауіпті инфекциялар анықталған кездегі іс-қимыл алгоритмі
8.4. Медициналық көмек көрсетудің барлық сатыларында сабақтастықты қамтамасыз ету			
8.4.	Медициналық көмек көрсетудің барлық сатыларында сабақтастықты қамтамасыз ету қабілеті; Дербестігі: медициналық көмек көрсетудің барлық сатыларында сабақтастықты өз бетінше қамтамасыз ету; Жауапкершілігі: медициналық көмек көрсетудің барлық сатыларында сабақтастықты; Күрделілігі: жоғары	Жүгінгенге «дейін» пациентке медициналық көмек көрсеткен медицина қызметкерлерімен қажетті ақпарат алмасу; Жүгінгеннен «кейін» пациентке медициналық көмек көрсеткен медицина қызметкерлерімен қажетті ақпарат алмасу	Тиімді қатынас жасау қағидалары; Медициналық этика және деонтология; Өз құзыреті шегінде әріптестеріне мамандандырылған бейінді ұсынымдар беру
8.5. Қажетті мамандарды тарта отырып, консилиумдарды сәйкестендіру			
8.5.	Қажетті мамандарды тарта отырып, консилиумдарды ұйымдастыру қабілеті; Дербестігі: қажетті мамандарды тарта	Консилиумның мақсатын және өткізілетін уақытын айқындау; Консилиумға материалдар дайындау; Консилиумға қатысуы	Дәрігерлік консилиумдарды өткізу мақсаттары; Консилиум қорытындысын ресімдеу қағидалары;

	отырып, консилиумдарды өз бетінше ұйымдастыру; Жауапкершілігі: қажетті мамандарды тарта отырып, консилиумдарды ұйымдастыру сапасы үшін; Күрделілігі: жоғары	қажет бейінді мамандарды айқындау; Бейінді мамандарды тиісті уақытқа шақыру; Консилиум өткізу; Консилиум қорытындысын қалыптастыру	Тиімді қатынас жасау қағидалары; Медициналық этика және деонтология; Өз құзыреті шегінде әріптестеріне мамандандырылған бейінді ұсынымдар беру
8.6. Бөлімше әлеуетін арттыруға қатысу			
8.6	Бөлімше әлеуетін арттыруға қатысу қабілеті; Дербестігі: бөлімше әлеуетін арттыруға өз бетінше қатысу; Жауапкершілігі: бөлімше әлеуетін арттыруға қатысу; Күрделілігі: жоғары	Бөлімшені жетілдіру стратегиясын қалыптастыруға қатысу; Тәжірибесі аздау әріптестеріне қатысты тәлімгерлік ету; Орта медицина персоналына қатысты тәлімгерлік ету; Кіші медицина персоналына қатысты тәлімгерлік ету	Бөлімше қызметінің мақсаттары, міндеттері, функциялары мен нәтижелері; Дәрігерлік консилиумдарды өткізу мақсаттары; Консилиум қорытындысын ресімдеу қағидалары; Тиімді қатынас жасау қағидалары; Медициналық этика және деонтология; Өз құзыреті шегінде әріптестеріне мамандандырылған бейінді ұсынымдар беру
8.7. Кәсіптік ақпарат алмасу іс-шараларына қатысу			
8.7	Кәсіптік ақпарат алмасу іс-шараларына қатысу қабілеті. Дербестігі: кәсіптік ақпарат алмасу іс-шараларына өз бетінше қатысу. Жауапкершілігі: кәсіптік ақпарат алмасу іс-шараларына қатысқаны үшін Күрделілігі: жоғары	Емдеу туралы және пациентті одан әрі қадағалап-қарау туралы шешімдерді қабылдау жөніндегі түсірілімдерді, бейне материалдарды, деректерді көрсете отырып кәсіптік ақпарат алмасу іс-шараларына қатысу	Нормативтік-құқықтық актілердің, әдістемелік нұсқаулықтардың және әдістемелік нұсқаулардың талаптары, клиникалық хаттамалардың (клиникалық нұсқаулардың) стандарттары. Пациентті одан әрі диагностикалау мен емдеу тәсілі туралы мәселені шығара отырып бөлімшелердегі пациенттер туралы ақпараты бар таныстырылымды дайындау
8.8. Кәсіптік баспа және электрондық мерзімді басылымдарда жариялау			
8.8.	Кәсіптік баспа және	Жариялау үшін материал	Ғылыми және ғылыми-

	электрондық мерзімді басылымдарына кәсіптік тақырыпқа мақала жазу қабілеті; Дербестігі: кәсіптік баспа және электрондық мерзімді басылымдарына кәсіптік тақырыпқа өз бетінше немесе әріптестерімен бірге мақала жазу; Жауапкершілігі: авторлық жарияланымдардағы ақпараттың шынайылығы мен сапасы үшін; Күрделілігі: жоғары	іріктеу; Жариялау үшін материалды статистикалық және талдамалық өңдеу; Жарияланым мәтінін жазу; Жарияланымға түйіндеме жазу	практикалық баспа немесе электронды басылымдарға мақала жазу қағидалары
8.9. Тәжірибесі аздау әріптестеріне қатысты тәлімгерлік ету			
8.9.	Тәжірибесі аздау әріптестеріне қатысты тәлімгерлік ету қабілеті Дербестігі: тәжірибесі аздау әріптестеріне қатысты өз бетінше тәлімгерлік ету Жауапкершілігі: тәжірибесі аздау әріптестеріне қатысты сапалы тәлімгерлік еткені үшін Күрделілігі: жоғары	Бөлімшедегі жаңа қызметкерлерге элеуметтік-психологиялық қолдау көрсету Денсаулық сақтау ұйымдарының жаңа қызметкерлеріне және тәжірибесі аздау әріптестерге кәсіптік бейімделуге қолдау көрсету Кәсіптік дағдылар бойынша жеке әңгімелесулер мен консультациялар берудің коммуникативтік дағдылары жаңа қызметкерлердің және тәжірибесі аздау әріптестердің білімдері мен дағдыларына емтихан жүргізу және сынақ мерзімін мерзімінен бұрын аяқтау кезінде кәсіптік бейімделу қағидаларын сақтау	Нормативтік-құқықтық актілердің, әдістемелік нұсқаулықтардың және әдістемелік нұсқаулардың талаптары, клиникалық хаттамалардың (клиникалық нұсқаулардың) стандарттары. Медициналық этика және дентология. Әріптестермен және пациенттермен сөйлесу кезіндегі педагогикалық және психологиялық элементтер. Кәсіптік қызметпен сабақтасқан мамандандырылған білім. Коммуникативтік және педагогикалық дағдылар
8.10. Орта медицина персоналына қатысты тәлімгерлік ету			
8.10.	Орта медицина персоналына қатысты тәлімгерлік ету қабілеті	Орта медицина қызметкерлерін лауазымдық	Нормативтік-құқықтық актілердің, әдістемелік нұсқаулықтардың және

	<p>Дербестігі: орта медицина персоналына қатысты өз бетінше тәлімгерлік ету Жауапкершілігі: орта медицина персоналына қатысты сапалы тәлімгерлік еткені үшін Күрделілігі: жоғары</p>	<p>нұсқаулықтармен, қызмет стандарттарымен, нұсқаулық – әдістемелік материалдармен және жұмысқа қажетті нормативтік құжаттармен таныстыру. Кәсіптік дағдылар бойынша жеке әңгімелесулер жүргізу және консультациялар бері. Жұмыс істеу кезіндегі этика мен дентология негіздеріне оқыту</p>	<p>әдістемелік нұсқаулардың талаптары, клиникалық хаттамалардың (клиникалық нұсқаулардың) стандарттары. Медициналық этика және дентология. Әріптестермен және пациенттермен сөйлесу кезіндегі педагогикалық және психологиялық элементтер. Кәсіптік қызметпен сабақтасқан мамандандырылған білім. Коммуникативтік және педагогикалық дағдылар</p>
8.11. Кіші медицина персоналына қатысты тәлімгерлік ету			
8.11.	<p>Кіші медицина персоналына қатысты тәлімгерлік ету қабілеті Дербестігі: кіші медицина персоналына қатысты өз бетінше тәлімгерлік ету Жауапкершілігі: кіші медицина персоналына қатысты сапалы тәлімгерлік еткені үшін Күрделілігі: жоғары</p>	<p>Кіші медицина персоналына қатысты әлеуметтік-психологиялық қолдау көрсету Кіші медицина персоналына қатысты кәсіптік қолдау көрсету</p>	<p>Нормативтік-құқықтық актілердің, әдістемелік нұсқаулықтардың және әдістемелік нұсқаулардың талаптары, клиникалық хаттамалардың (клиникалық нұсқаулардың) стандарттары. Кіші медицина персоналына қатысты әлеуметтік-психологиялық қолдау көрсету қағидаттары Кіші медицина персоналына қатысты кәсіптік қолдау көрсету қағидаттары Медициналық этика және дентология. Әріптестермен және пациенттермен сөйлесу кезіндегі педагогикалық және психологиялық элементтер. Кәсіптік қызметпен сабақтасқан мамандандырылған</p>

			білім. Коммуникативтік және педагогикалық дағдылар
9. Медициналық қызметтер көрсету процестерін құжаттандыруды (оның ішінде электрондық) қамтамасыз ету			
9.1. Медициналық құжаттаманың стандартты нысандарын жүргізу			
9.1.	«Анестезиология және реаниматология (ересектер, балалар)» мамандығы бойынша медициналық құжаттаманың стандартты нысандарын жүргізу қабілеті; Дербестігі: «Анестезиология және реаниматология (ересектер, балалар)» мамандығы бойынша медициналық құжаттаманың стандартты нысандарын өз бетінше жүргізу; Жауапкершілігі: «Анестезиология және реаниматология (ересектер, балалар)» мамандығы бойынша медициналық құжаттаманың стандартты нысандарын сапалы жүргізу және онда қамтылған ақпараттың дұрыстығы үшін; Күрделілігі: жоғары	«Анестезиология және реаниматология (ересектер, балалар)» мамандығы бойынша медициналық құжаттаманың стандартты нысандарын жүргізу; Қажетті жазбалардың бәрін дұрыс ресімдеу; Жазбалар мен оларды жазу уақыты туралы белгілердің түсінікті болуын қамтамасыз ету; Медициналық құжаттаманың стандартты нысандарының сақталуын қамтамасыз ету; Медициналық құжаттаманы тіркеу орнына және денсаулық сақтау ұйымының мұрағатына уақтылы беру	«Анестезиология және реаниматология (ересектер, балалар)» мамандығы бойынша медициналық құжат айналымын регламенттеу жөніндегі НҚА; Медициналық есепке алу-есеп беру құжаттамасының стандартты нысандары
9.2. Электронды медициналық құжаттаманы жүргізу			
9.2.	«Анестезиология және реаниматология (ересектер, балалар)» мамандығы бойынша электронды медициналық құжаттаманы жүргізу қабілеті; Дербестігі: «Анестезиология және реаниматология (ересектер, балалар)» мамандығы бойынша электронды	Дербес компьютерді пайдалану; Электронды медициналық құжаттаманың стандартты нысандарын жүргізу; Ақпаратты электрондық дерекқорға дұрыс және уақтылы енгізу; Ақпараттық қауіпсіздікті сақтауды қамтамасыз ету; Электрондық	Дербес компьютермен жұмыс істеу туралы негізгі мәліметтер; Негізгі компьютерлік бағдарламаларды қолдану; Денсаулық сақтауды ақпараттандыру негіздері; Ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету негіздері; Электрондық және

	<p>медициналық құжаттаманы өз бетінше жүргізу; Жауапкершілігі: «Анестезиология және реаниматология (ересектер, балалар)» мамандығы бойынша электронды медициналық құжаттаманың стандартты нысандарын сапалы жүргізу және онда қамтылған ақпараттың дұрыстығы үшін; Күрделілігі: жоғары</p>	<p>медициналық құжаттаманың сақталуын қамтамасыз ету</p>	<p>медициналық құжат айналымын регламенттеу жөніндегі НҚА; Электрондық медициналық есепке алу-есеп беру құжаттамасының стандартты нысандары</p>
10. Әдістемелік және зерттеушілік медициналық қызмет			
10.1. Пациенттерге арналған мектептердің жұмысын ұйымдастыру			
10.1	<p>Пациенттерге арналған мектептердің жұмысын ұйымдастыру қабілеті; Дербестігі: пациенттерге арналған мектептердің жұмысын өз бетінше ұйымдастыру; Жауапкершілігі: пациенттерге арналған мектептердің жұмысын сапалы ұйымдастыру үшін; Күрделілігі: жоғары</p>	<p>Пациенттерге арналған мектептердің жұмысын жоспарлау. Пациенттерге арналған мектептер үшін әдістемелік материалдар әзірлеу. Пациенттермен сабақтар өткізу. Нәтижелерді талдау және пациенттерге арналған мектептердің жұмысын жетілдіру</p>	<p>Пациенттерге арналған мектептердің мақсаттары, міндеттері, функциялары. Оқу-әдістемелік қызмет негіздері. Тиімді қатынас жасау қағидалары. Медициналық этика және деонтология. Өз құзыреті шегінде пациенттерге мамандандырылған бейінді ұсынымдар</p>
10.2. Кәсіптік тренингтер, мастер-кластар өткізу			
10.2.	<p>Кәсіптік тренингтер, мастер-кластар өткізу қабілеті. Дербестігі: кәсіптік тренингтер мен мастер-кластарды өз бетінше өткізу. Жауапкершілігі: кәсіптік тренингтер мен мастер-кластарды сапалы өткізу үшін. Күрделілігі: жоғары</p>	<p>Кәсіптік тренингтер, мастер-кластар өткізуді жоспарлау. Кәсіптік тренингтер, мастер-кластар үшін әдістемелік материалдар әзірлеу. Теориялық сабақтар өткізу. Қолданбалы материал дайындау. Тренингтің немесе мастер-класстың практикалық құрамдас бөлігін көрсету. Тренингтің немесе мастер-класстың практикалық құрамдас</p>	<p>Кәсіптік тренингтер мен мастер-кластардың мақсаттары, міндеттері, функциялары. Оқу-әдістемелік қызмет негіздері. Тиімді қатынас жасау қағидалары. Практикалық дағдыны тиімді үйрету техникасы. Медициналық этика және деонтология. Өз құзыреті шегінде әріптестеріне мамандандырылған бейінді ұсынымдар</p>

		бөлігін тыңдаушының орындауын бақылау. Тыңдаушының теориялық немесе практикалық материалды игеру дәрежесін айқындай отырып, қорытындылау	
10.3. Қолданбалы медициналық зерттеуге қатысу			
10.3.	Қолданбалы медициналық зерттеуге қатысу қабілеті; Дербестігі: қолданбалы медициналық зерттеуге өз бетінше қатысу; Жауапкершілігі: қолданбалы медициналық зерттеуге сапалы үлес қосқаны үшін; Күрделілігі: жоғары	Зерттеу объектісін айқындауға қатысу. Зерттеу құралдарын іріктеуге қатысу. Бастапқы зерттеу материалын жинау; Бастапқы материалды өңдеу. Алынған материалды алдын ала талдау. Алынған материалды статистикалық өңдеу	Қолданбалы медициналық зерттеулердің мақсаттары, міндеттері, функциялары. Ғылыми-практикалық қызмет негіздері. Медициналық этика және деонтология. Медициналық статистика
11 Шұғыл жағдайларда алғашқы білікті медициналық көмек көрсету			
11.1 Кардиологияда шұғыл жағдайларда алғашқы білікті медициналық көмек көрсету			
11.1.	Кардиологияда шұғыл жағдайларда білікті медициналық көмек көрсету қабілеті; Дербестігі: кардиологияда шұғыл жағдайларда алғашқы білікті медициналық көмекті өз бетінше көрсету; Жауапкершілігі: кардиологияда шұғыл жағдайларда алғашқы білікті медициналық көмекті сапалы көрсету үшін; Күрделілігі: жоғары	Мынадай жағдайларда диагностикалау және шұғыл білікті медициналық көмек көрсету: -жігі коронарлық синдром; -миокард инфаркті; -аритмия; -өкпенің ісінуі; -инфекциялық эндокардит; -терең көктамырдың тромбозы; -өкпе артериясының тромбоэмболиясы; -артериялық қысымның жігі жоғарылауы; -аортаның қатпарлы аневризмасы; -жігі перикардит; -жүрек тампонадасы	Мынадай жағдайлардағы этиология, патогенез, клиникалық картина, диагностика, шұғыл білікті емдеу іс-шараларының техникасы: -жігі коронарлық синдром; - миокард инфаркті; -аритмия; -өкпенің ісінуі; -инфекциялық эндокардит; -терең көктамырдың тромбозы; -өкпе артериясының тромбоэмболиясы; -артериялық қысымның жігі жоғарылауы; -аортаның қатпарлы аневризмасы; -жігі перикардит; -жүрек тампонадасы
2Тыныс алу жолдары ауырған кезде шұғыл жағдайларда алғашқы білікті медициналық көмек көрсету			
11.2.	Тыныс алу жолдары	Мынадай жағдайларда	Мынадай

	<p>ауырған кезде шұғыл жағдайларда білікті медициналық көмек көрсету қабілеті; Дербестігі: тыныс алу жолдары ауырған кезде шұғыл жағдайларда алғашқы білікті медициналық көмекті өз бетінше көрсету самостоятельное; Жауапкершілігі: тыныс алу жолдары ауырған кезде шұғыл жағдайларда алғашқы білікті медициналық көмекті сапалы көрсету үшін; Күрделілігі: жоғары</p>	<p>диагностикалау және шұғыл білікті медициналық көмек көрсету: -жігі пневмония; -бронх демікпесінің ұстамасы; -тыныс алудың жігі жеткіліксіздігі; -респираторлық дистресс-синдром; -пневмоторакс; -қан түкіру; -плевральды жалқық; -тыныс алу жолдарының жігі обструкциясы</p>	<p>жағдайлардағы этиология, патогенез, клиникалық картина, диагностика, шұғыл білікті емдеу іс-шараларының техникасы: -жігі пневмония; -бронх демікпесінің ұстамасы; -тыныс алудың жігі жеткіліксіздігі; -респираторлық дистресс-синдром; -пневмоторакс; -қан түкіру; -плевральды жалқық; -тыныс алу жолдарының жігі обструкциясы</p>
11.3 Есеңгіреп қалған кезде шұғыл жағдайларда алғашқы білікті медициналық көмек көрсету			
11.3.	<p>Есеңгіреп қалған кезде шұғыл жағдайларда білікті медициналық көмек көрсету қабілеті; Дербестігі: есеңгіреп қалған кезде шұғыл жағдайларда алғашқы білікті медициналық көмекті өз бетінше көрсету; Жауапкершілігі: есеңгіреп қалған кезде шұғыл жағдайларда алғашқы білікті медициналық көмекті сапалы көрсету үшін; Күрделілігі: жоғары</p>	<p>Мынадай жағдайларда диагностикалау және шұғыл білікті медициналық көмек көрсету: -кардиогенді шок; -гиповолемиялық шок; -анафилаксиялық шок; -сепсиялық шок; -уйтты шок; -лактат-ацидоз</p>	<p>Мынадай жағдайлардағы этиология, патогенез, клиникалық картина, диагностика, шұғыл білікті емдеу іс-шараларының техникасы: -кардиогенді шок; -гиповолемиялық шок; -анафилаксиялық шок; -сепсиялық шок; -уйтты шок; -лактат-ацидоз</p>
11.4 Инфекциялық аурулар кезінде шұғыл жағдайларда алғашқы білікті медициналық көмек көрсету			
11.4	<p>Инфекциялық аурулар кезінде шұғыл жағдайларда білікті медициналық көмек көрсету қабілеті; Дербестігі: инфекциялық аурулар кезінде шұғыл жағдайларда алғашқы білікті медициналық</p>	<p>Мынадай жағдайларда диагностикалау және шұғыл білікті медициналық көмек көрсету: -безгек және бөрту арқылы көрінетін инфекциялық аурулар; -менингококк инфекциясы;</p>	<p>Мынадай жағдайлардағы этиология, патогенез, клиникалық картина, диагностика, шұғыл білікті емдеу іс-шараларының техникасы: -безгек және бөрту арқылы көрінетін</p>

	көмекті өз бетінше көрсету; Жауапкершілігі: инфекциялық аурулар кезінде шұғыл жағдайларда алғашқы білікті медициналық көмекті сапалы көрсету үшін; Күрделілігі: жоғары	- вирусты геморрагиялық безгек; - жігі ішек инфекциясы; - ауыр жігі респираторлық синдром; - ботулизм; - сіреспе	инфекциялық аурулар; - менингококк инфекциясы; - вирусты геморрагиялық безгек; - жігі ішек инфекциясы; - ауыр жігі респираторлық синдром; - ботулизм; - сіреспе
11.5 АИТВ жұққан пациенттерге шұғыл жағдайларда алғашқы дәрігерлік көмек көрсету			
11.5.	АИТВ жұққан пациенттерге шұғыл жағдайларда білікті медициналық көмек көрсету қабілеті; Дербестігі: АИТВ жұққан пациенттерге шұғыл жағдайларда алғашқы білікті медициналық көмекті өз бетінше көрсету; Жауапкершілігі: АИТВ жұққан пациенттерге шұғыл жағдайларда алғашқы білікті медициналық көмекті сапалы көрсету үшін; Күрделілігі: жоғары	Мынадай жағдайларда диагностикалау және шұғыл білікті медициналық көмек көрсету: - АИТВ жұққан пациенттердегі шұғыл неврологиялық жағдайлар; - АИТВ жұққан пациенттердегі шұғыл респираторлық жағдайлар; - АИТВ инфекциясының асқазан-ішек жолдарында көрінуі	Мынадай жағдайлардағы этиология, патогенез, клиникалық картина, диагностика, шұғыл білікті емдеу іс-шараларының техникасы: - АИТВ жұққан пациенттердегі шұғыл неврологиялық жағдайлар; - АИТВ жұққан пациенттердегі шұғыл респираторлық жағдайлар; - АИТВ инфекциясының асқазан-ішек жолдарында көрінуі
11.6. Бүйрек ауырған кезде шұғыл жағдайларда алғашқы дәрігерлік көмек көрсету			
11.6.	Бүйрек ауырған кезде шұғыл жағдайларда білікті медициналық көмек көрсету қабілеті; Дербестігі: бүйрек ауырған кезде шұғыл жағдайларда алғашқы дәрігерлік көмекті өз бетінше көрсету; Жауапкершілігі: бүйрек ауырған кезде шұғыл жағдайларда алғашқы дәрігерлік көмекті сапалы көрсету үшін; Күрделілігі: жоғары	Мынадай жағдайларда диагностикалау және шұғыл білікті медициналық көмек көрсету: - жігі бүйрек жеткіліксіздігі; - анурия; - жігі интерстициальды нефрит; - рабдомиолиз; - гепаторенальды синдром; - бүйрек шаншуы; - гематурия	Мынадай жағдайлардағы этиология, патогенез, клиникалық картина, диагностика, шұғыл білікті емдеу іс-шараларының техникасы: - жігі бүйрек жеткіліксіздігі; - анурии; - жігі интерстициальды нефрит; - рабдомиолиз; - гепаторенальды синдром; - бүйрек шаншуы; - гематурия

11.7. Неврологиялық шұғыл жағдайларда алғашқы дәрігерлік көмек көрсету			
11.7.	Неврологиялық шұғыл жағдайларда білікті медициналық көмек көрсету қабілеті; Дербестігі: неврологиялық шұғыл жағдайларда алғашқы дәрігерлік көмекті өз бетінше көрсету; Жауапкершілігі: неврологиялық шұғыл жағдайларда алғашқы дәрігерлік көмекті сапалы көрсету үшін; Күрделілігі: жоғары	диагностикалау және шұғыл білікті медициналық көмек көрсету: -кома; -жігі менингит; -жігі энцефалит; -бассүйек-ми жарақаты; -бассүйек ішіне қан құйылу; -эпилепсиялық статус; -инсульт; -миастениялық криз; -жұлын компрессиясы	Мынадай жағдайлардағы этиология, патогенез, клиникалық картина, диагностика, шұғыл білікті емдеу іс-шараларының техникасы: -кома; -жігі менингит; -жігі энцефалит; -бассүйек-ми жарақаты; -бассүйек ішіне қан құйылу; -эпилепсиялық статус; -инсульт; -миастениялық криз; -жұлын компрессиясы
11.8. Психиатрияда шұғыл жағдайларда алғашқы дәрігерлік көмек көрсету			
11.8.	Психиатрияда шұғыл жағдайларда білікті медициналық көмек көрсету қабілеті; Дербестігі: психиатрияда шұғыл жағдайларда алғашқы дәрігерлік көмекті өз бетінше көрсету; Жауапкершілігі: психиатрияда шұғыл жағдайларда алғашқы дәрігерлік көмекті сапалы көрсету үшін; Күрделілігі: жоғары	Мынадай жағдайларда диагностикалау және шұғыл білікті медициналық көмек көрсету: -ақыл-есінің жігі бұлыңғырлануы; -алкогольді шамадан тыс көп пайдаланған кезде алып тастау синдромы; -өзіне өзі қол жұмсау	Мынадай жағдайлардағы этиология, патогенез, клиникалық картина, диагностика, шұғыл білікті емдеу іс-шараларының техникасы: -ақыл-есінің жігі бұлыңғырлануы; -алкогольді шамадан тыс көп пайдаланған кезде алып тастау синдромы; -өзіне өзі қол жұмсау
11.9. Эндокринологияда шұғыл жағдайларда алғашқы дәрігерлік көмек көрсету			
11.9.	Эндокринологияда шұғыл жағдайларда білікті медициналық көмек көрсету қабілеті; Дербестігі: эндокринологияда шұғыл жағдайларда алғашқы дәрігерлік көмекті өз бетінше көрсету; Жауапкершілігі: эндокринологияда шұғыл жағдайларда алғашқы дәрігерлік	Мынадай жағдайларда диагностикалау және шұғыл білікті медициналық көмек көрсету: -диабеттік кетоацидоз; -гипоосмолярлық некетоацидотитті кома; -гипогликемиялық кома; -гипонатриемия; -гипернатриемия; -жігі гипокальциемия; -гиперкальциемия; -гипофосфатемия; -Аддисон кризі;	Мынадай жағдайлардағы этиология, патогенез, клиникалық картина, диагностика, шұғыл білікті емдеу іс-шараларының техникасы: -диабеттік кетоацидоз; -гипоосмолярлық некетоацидотитті кома; -гипогликемиялық кома; -гипонатриемия; -гипернатриемия;

	көмекті сапалы көрсету үшін; Күрделілігі: жоғары	-гипотиреодті кома; -тиреотоксинді криз	-жіті гипокальциемия; -гиперкальциемия; -гипофосфатемия; -Аддисон кризі; -гипотиреодті кома; -тиреотоксинді криз
11.10 . Гастроэнтерологияда шұғыл жағдайларда алғашқы дәрігерлік көмек көрсету			
11.10.	Гастроэнтерологияда шұғыл жағдайларда білікті медициналық көмек көрсету қабілеті; Дербестігі: гастроэнтерологияда шұғыл жағдайларда алғашқы дәрігерлік көмекті өз бетінше көрсету; Жауапкершілігі: гастроэнтерологияда шұғыл жағдайларда алғашқы дәрігерлік көмекті сапалы көрсету үшін; Күрделілігі: жоғары	Мынадай жағдайларда диагностикалау және шұғыл білікті медициналық көмек көрсету: -асқазан-ішек жолының жоғарғы бөлігінен жіті қан кету; -жіті гастроэнтерит; -қан аралас диарея; -сарғаю; -өт-тас шаншуы; -жіті бауыр жеткіліксіздігі; -жіті панкреатит	Мынадай жағдайлардағы этиология, патогенез, клиникалық картина, диагностика, шұғыл білікті емдеу іс-шараларының техникасы: -асқазан-ішек жолының жоғарғы бөлігінен жіті қан кету; -жіті гастроэнтерит; -қан аралас диарея; -сарғаю; -өт-тас шаншуы; -жіті бауыр жеткіліксіздігі; -жіті панкреатит
11.11 . Гематологияда шұғыл жағдайларда алғашқы дәрігерлік көмек көрсету			
11.11.	Гематологияда шұғыл жағдайларда білікті медициналық көмек көрсету қабілеті; Дербестігі: гематологияда шұғыл жағдайларда білікті медициналық көмекті өз бетінше көрсету; Жауапкершілігі: гематологияда шұғыл жағдайларда білікті медициналық көмек көрсету үшін; Күрделілігі: жоғары	Мынадай жағдайларда диагностикалау және шұғыл білікті медициналық көмек көрсету: -трансфузиялық реакциялар; -гемостаздың бұзылуы; -жіті лейкоз; -гемофилия	Мынадай жағдайлардағы этиология, патогенез, клиникалық картина, диагностика, шұғыл білікті емдеу іс-шараларының техникасы: -трансфузиялық реакциялар; -гемостаздың бұзылуы; -жіті лейкоз; -гемофилия
11.12 . Ревматологияда шұғыл жағдайларда алғашқы дәрігерлік көмек көрсету			
11.12.	Ревматологияда шұғыл жағдайларда білікті медициналық көмек көрсету қабілеті; Дербестігі: ревматологияда шұғыл жағдайларда алғашқы дәрігерлік көмекті өз	Мынадай жағдайларда диагностикалау және шұғыл білікті медициналық көмек көрсету: -жіті моноартрит; -жіті полиартрит; -СКВ; -васкулит	Мынадай жағдайлардағы этиология, патогенез, клиникалық картина, диагностика, шұғыл білікті емдеу іс-шараларының техникасы: -жіті моноартрит;

	бетінше көрсету; Жауапкершілігі: ревматологияда шұғыл жағдайларда алғашқы дәрігерлік көмекті сапалы көрсету үшін; Күрделілігі: жоғары		-жігі полиартрит; -СКВ; -васкулит
11.13 Дерматологияда шұғыл жағдайларда алғашқы дәрігерлік көмек көрсету			
11.13.	Дерматологияда шұғыл жағдайларда білікті медициналық көмек көрсету қабілеті; Дербестігі: дерматологияда шұғыл жағдайларда алғашқы дәрігерлік көмекті өз бетінше көрсету; Жауапкершілігі: дерматологияда шұғыл жағдайларда алғашқы дәрігерлік көмекті сапалы көрсету үшін; Күрделілігі: жоғары	Мынадай жағдайларда диагностикалау және шұғыл білікті медициналық көмек көрсету: -дәріге тері реакциясы; -аутоиммунды буллезді ауру; -генерацияланған пустулезді псориаз; -токсинді эпидермальді некролиз	Мынадай жағдайлардағы этиология, патогенез, клиникалық картина, диагностика, шұғыл білікті емдеу іс-шараларының техникасы: -дәріге тері реакциясы; аутоиммунды буллезді ауру; -генерацияланған пустулезді псориаз; -токсинді эпидермальді некролиз
11.14 . Уланып қалған кезде шұғыл жағдайларда алғашқы дәрігерлік көмек көрсету			
11.14.	Уланып қалған кезде шұғыл жағдайларда білікті медициналық көмек көрсету қабілеті; Дербестігі: уланып қалған кезде шұғыл жағдайларда алғашқы дәрігерлік көмекті өз бетінше көрсету; Жауапкершілігі: уланып қалған кезде шұғыл жағдайларда алғашқы дәрігерлік көмекті сапалы көрсету үшін; Күрделілігі: жоғары	Мынадай жағдайларда диагностикалау және шұғыл білікті медициналық көмек көрсету: -дәрілік заттармен улану; -түтінмен улану; -этанолдың жігі интоксикациясы; -есірткі заттарымен улану; -цианидтермен улану	Мынадай жағдайлардағы этиология, патогенез, клиникалық картина, диагностика, шұғыл білікті емдеу іс-шараларының техникасы: -дәрілік заттармен улану; -түтінмен улану; -этанолдың жігі интоксикациясы; -есірткі заттарымен улану; -цианидтермен улану
11.15 . Қоршаған орта факторларының әсерінен туындаған шұғыл жағдайларда алғашқы дәрігерлік көмек көрсету			
11.15.	Қоршаған орта факторларының әсерінен туындаған шұғыл жағдайларда білікті медициналық	Мынадай жағдайларда диагностикалау және шұғыл білікті медициналық көмек көрсету:	Мынадай жағдайлардағы этиология, патогенез, клиникалық картина, диагностика, шұғыл

	<p>көмек көрсету қабілеті; Дербестігі: қоршаған орта факторларының әсерінен туындаған шұғыл жағдайларда алғашқы дәрігерлік көмекті өз бетінше көрсету; Жауапкершілігі: қоршаған орта факторларының әсерінен туындаған шұғыл жағдайларда алғашқы дәрігерлік көмекті сапалы көрсету үшін; Күрделілігі: жоғары</p>	<p>-күн тию; -қатты тоңу; -тереңге сүңгуге байланысты жағдайлар; -электр тогының зақымдауы; -жәндіктердің шағып алуы; -жылан шағып алуы</p>	<p>білікті емдеу іс-шараларының техникасы: -күн тию; -қатты тоңу; -тереңге сүңгуге байланысты жағдайлар; -электр тогының зақымдауы; -жәндіктердің шағып алуы; -жылан шағып алуы</p>
--	---	---	---

12 Сараптамалық-диагностикалық қызметтердің қағидалары мен тәртібін сақтау

12.1. Диагностика немесе сараптама объектісін ұйымдастыру немесе тікелей дайындық жүргізу

<p>12.1.</p>	<p>Диагностика немесе сараптама объектісін ұйымдастыру немесе тікелей дайындық жүргізу қабілеті; Дербестігі: диагностика немесе сараптама объектісін жүйелі бақылай отырып ұйымдастыру немесе тікелей дайындық жүргізу; Жауапкершілік: диагностика немесе сараптама объектісін сапалы ұйымдастыру немесе тікелей дайындық жүргізу үшін; Күрделілігі жоғары.</p>	<p>Сараптамалық-диагностикалық қызметтерді жүргізу үшін объектілер мен материалдарды тіркеу; Сараптамалық-диагностикалық қызметтерді жүргізу үшін объектілерді жинау мен дайындауды жүзеге асыру; Зерттеулер жүргізу үшін сараптамалық-диагностикалық аспаптарды, жабдықтарды дайындау; Сараптамалық-диагностикалық зерттеулерді жүргізу кезінде сараптамалық-диагностикалық аппараттарды, құралдарды пайдалану; Жүргізілген зертханалық зерттеулерді құжаттандыру, қажеттілігіне қарай кестелердің калибрін құру;</p>	<p>Диагностика немесе сараптама объектісін ұйымдастыру немесе тікелей дайындық жүргізудің қағидасы мен тәртібі; Сараптамалық-диагностикалық қызметтердің мақсаты мен міндеттері; Адамның қалыпты және патологиялық анатомиясы мен физиологиясының негіздері; Сараптамалық-диагностикалық аппаратураны пайдалану техникасы; Сараптамалық-диагностикалық аспаптарын пайдалану қағидасы.</p>
--------------	---	--	---

		Инфекциялық бақылауды, медициналық персоналдың инфекциялық қауіпсіздігі талабын орындау; Кіші медициналық персоналдың жұмысын ұйымдастыру.	
12.2. Сараптамалық-диагностикалық жабдықты пайдалануға беру және калибрлеу			
12.2.	Сараптамалық-диагностикалық жабдықты пайдалануға беру және калибрлеу қабілеті; Дербестігі: сараптамалық-диагностикалық жабдықты жүйелі бақылай отырып пайдалануға беру және калибрлеу; Жауапкершілік: сараптамалық-диагностикалық жабдықты пайдалануға беру және калибрлеу үшін; Күрделілігі жоғары.	Бағдарламалық қамтамасыз етумен және әртүрлі режимдермен жұмыс істеу. Зертханалық жабдыққа калибрлеу жүргізу. Зертханалық жабдықты калибрлеу бойынша құжаттаманы толтыру және жүргізу. Зертханалық жабдыққа күнделікті, ай сайын қызмет көрсету. Зертханалық жабдықты ұзақ сақтауға қатыру.	Зертханалық жабдық жұмысы мен пайдалануға берудің қауіпсіздік техникасы. Зертханалық жабдықтардың үлгілері (жалпы, мамандандырылған, ашық және жабық анализаторлар). Зертханалық жабдықтарды орналастыру мен пайдалануға беру шарттары. Әртүрлі анализаторларды өлшеудің жалпы қағидаттары мен технологиялары. Өлшеу құралын калибрлеудің негізгі қағидаттары. Зертханалық жабдықтарға қызмет көрсету қағидаты (ұзақ сақтауға күнделікті, ай сайын қатыру).
12.3. Биологиялық материалдарды зерттеудің растайтын материалдарын сақтауды және кәдеге асыруды ұйымдастыру.			
12.3.	Биологиялық материалдарды зерттеудің растайтын материалдарын сақтауды және кәдеге асыруды ұйымдастыру қабілеті; Дербестігі: биологиялық материалдарды зерттеудің растайтын материалдарын сақтауды және кәдеге	Зертханалық зерттеу үшін, оның ішінде лиофилизирленген кептірудің және сұйық азотпен қатырудың көмегімен ұзақ уақыт үшін биологиялық материалды сақтау. Биологиялық материалды, оның ішінде автокалвирлеу арқылы кәдеге жарату. Шұғыл жағдайларда	Биологиялық материалмен жұмыс істеудің биологиялық қауіпсіздігі техникасын. Биологиялық материалды кәдеге жарату үшін дезинфекциялау заттарын дайындау әдісі. Биологиялық материалды кәдеге жарату бойынша НҚА талаптары.

	асыруды жүйелі бақылай отырып ұйымдастыру; Жауапкершілігі: биологиялық материалдарды зерттеудің растайтын материалдарын сақтауды және кәдеге асыруды сапалы ұйымдастыру үшін; Күрделілігі: жоғары	биологиялық материалдан зақымдануды жою бойынша іс-шаралар жүргізу.	Зертханалық зерттеу үшін биологиялық материалды сақтау қағидасы, шарты. Шұғыл жағдайларда биологиялық материалдан зақымданудың алдын алу жөніндегі іс-шаралар алгоритмі.
--	---	---	--

12.4. Сараптамалық-диагностикалық зерттеулерді жүзеге асыру

12.4.	Сараптамалық-диагностикалық зерттеулерді жүзеге асыру қабілеті; Дербестігі: сараптамалық-диагностикалық зерттеулерді жүйелі бақылай отырып жүзеге асыру; Жауапкершілігі: сараптамалық-диагностикалық зерттеулерді сапалы жүзеге асыру үшін; Күрделілігі жоғары.	Қойылған міндеттердің ұтымдылығы мен басымдылығы ескере отырып сараптамалық-диагностикалық зерттеу үшін зерттеулердің зертханалық параметрлері мен әдістерін таңдауды жүргізу. Сараптамалық қорытындыны толтыру.	Сараптама қағидаттары. Дәлелділіктің қазіргі заманғы технологиялары мен қағидаттарын ескере отырып зертханалық параметрлерді, әдістерді таңдау қағидаттары. Сараптамалық бағалау жөніндегі НҚА талаптары
-------	---	--	--

«Сот-медициналық сараптама» кіші саланың функциясы

13 Жалпы сараптамалық зерттеу жүргізу

13.1. Сот-медициналық сараптамасын ұйымдастыру мен өндірісі

13.1.	Сот-медициналық сараптамасының өндірісі қағидасын сақтау жұмысын ұйымдастыру қабілеті; Дербестігі: сот-медициналық сараптаманы жүйелі бақылай отырып ұйымдастыру және жүргізу; Жауапкершілігі: сот-медициналық сараптаманы жүйелі бақылай отырып ұйымдастыру және жүргізу үшін; Күрделілігі: жоғары	Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес: - жалғызілікті; - қосымша; - қайталама; - комиссиялық; - кешенді сараптама тағайындау.	ҚР Конституциясы; «Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» ҚР Кодексі; «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес туралы» ҚР Заңы; Денсаулық сақтау саласындағы нормативтік құқықтық актілер; Сот-медициналық сараптаманы ұйымдастыру және жүргізу нұсқаулығы; Еңбек кодексі Қылмыстық кодекс Кімшілік-құқықтық кодекс
-------	---	---	---

13.2. Сарапшының қорытындыны ресімдеуі			
13.2.	Қабілеті: сарапшының қорытындыны дұрыс ресімдеуі; Дербестігі: сарапшының қорытындыны жүйелі бақылай отырып ресімдеуі; Жауапкершілігі: сарапшының қорытындыны сапалы ресімдеуі үшін; Күрделілігі: жоғары	Қорытындының кіріспе бөлімін толтыру; Зерттеу бөлімін толтыру; Сарапшы қорытындысының хаттамасын толтыру; Сарапшылық уәж және нақты және ғылыми деректермен негізделген пікір; Алынған объективтік нәтижелердің және олардың объективті талдауының негзінде қалыптасқан ғылыми негздеме; Сарапшы қорытындысын ресімдеу қағидасын сақтау.	«Қазақстан Республикасындағы сот қызметі туралы» Қазақстан Республикасы Заңының талаптары; Сараптамалық зерттеу үшін маңызы бар сараптама өндірісінің шарты; Сот-медициналық сараптамасын ұйымдастыру мен өндірісі бойынша нұсқаулық; Сарапшы қорытындысын ресімдеу тәртібі мен қағидасы.
13.3. Сараптама өндірісінің мерзімін сақтау			
13.3.	Қабілеті: сараптама өндірісінің мерзімін сақтау; Дербестігі: : сараптама өндірісінің мерзімін жүйелі бақылай отырып сақтау; Жауапкершілігі: сараптама өндірісінің мерзімін сақтау үшін; Күрделілігі: жоғары	Сараптамалық зерттеу түрін, көлемін және сипатына айқындау; анықтау, тергеу органдарынан және прокурордан немесе соттан барлық қажетті материалдарды алу; Сараптаманы орындау мерзімінің ұзақтығын сақтау жүргізілетін әрүтрлі зертханалық зерттеулер түрлеріне байланысты.	«Қазақстан Республикасындағы сот қызметі туралы» Қазақстан Республикасы Заңының талаптары; Сараптамалық зерттеу үшін маңызы бар сараптама өндірісінің шарты; Сот-медициналық сараптамасын ұйымдастыру мен өндірісі бойынша нұсқаулық; Сарапшы қорытындысын ресімдеу тәртібі мен қағидасы.
13.4. Денсаулыққа келтірілген ауыр зақымның ауырлығын белгілеу сараптамасы			
13.4.	Қабілеті: денсаулыққа келтірілген ауыр зақымның ауырлығын белгілеу сараптамасы жүргізу; Дербестігі: денсаулыққа келтірілген ауыр зақымның ауырлығын жүйелі бақылай отырып белгілеу сараптамасы;	Ағзалардың (тіндерінің) анатомиялық тұтастығының немесе олардың физиологиялық функцияларының (дене жарақаты) бұзылуын, не ауруын немесе сыртқы ортаның мынадай әртүрлі:	«Қазақстан Республикасындағы сот қызметі туралы» Қазақстан Республикасы Заңының талаптары; Сот-медициналық сараптамасын ұйымдастыру мен өндірісі бойынша нұсқаулық; Ағзалардың анатомиясы

	<p>Жауапкершілігі: денсаулыққа келтірілген ауыр зақымның ауырлығын сапалы белгілеу сараптамасы үшін; Күрделілігі: жоғары</p>	<p>механикалық, химиялық, биологиялық, психогендік факторларының әсер етуі нәтижесінде туындаған патологиялық жағдайды анықтау; Денсаулыққа келтірілген және өмір үшін қауіпті зақымның ауырлығы белгілерін (критерийлерін) анықтау; Денсаулыққа келтірілген зақымның ауырлығын белгілеу; Денсаулыққа келтірілген ауыр зақымның дәрежесін белгілеу; Жалпы және еңбекке қабілеттілікті жоғалту пайызын анықтау.</p>	<p>және олардың физиологиялық функциясы; аурулары және патологиялық жағдайы; Денсаулыққа келтірілген және өмір үшін қауіпті зақымның ауырлық белгілерін (критерийлері); Денсаулыққа келтірілген ауыр зақымның ауырлығын белгілеу сараптамасы жүргізу тәртібі мен қағидасы.</p>
13.5. Денсаулыққа келтірілген орташа зақымның ауырлығын белгілеу сараптамасы			
13.5.	<p>Қабілеті: денсаулыққа келтірілген орташа зақымның ауырлығын белгілеу сараптамасы жүргізу; Дербестігі: денсаулыққа келтірілген орташа зақымның ауырлығын жүйелі бақылай отырып белгілеу сараптамасы; Жауапкершілігі: денсаулыққа келтірілген орташа зақымның ауырлығын сапалы белгілеу сараптамасы үшін; Күрделілігі: жоғары</p>	<p>Денсаулыққа келтірілген зақымның орташа ауырлығы белгілерін (критерийлерін) анықтау; Денсаулыққа келтірілген зақымның орташа ауырлығын белгілеу; Денсаулыққа келтірілген орташа зақымның дәрежесін белгілеу; Жалпы еңбекке қабілеттілікті тұрақты жоғалтуды анықтау.</p>	<p>«Қазақстан Республикасындағы сот қызметі туралы» Қазақстан Республикасы Заңының талаптары; Сот-медициналық сараптамасын ұйымдастыру мен өндірісі бойынша нұсқаулық; Ағзалардың анатомиясы және олардың физиологиялық функциясы; аурулары және патологиялық жағдайы; Денсаулыққа келтірілген және өмір үшін қауіпті зақымның ауырлық белгілерін (критерийлері); Денсаулыққа келтірілген ауыр зақымның ауырлығын белгілеу сараптамасы жүргізу тәртібі мен</p>

			қағидасы.
13.6. Денсаулыққа келтірілген орташа зақымның ауырлығын белгілеу сараптамасы			
13.6.	Қабілеті: денсаулыққа келтірілген жеңіл зақымның ауырлығын белгілеу сараптамасы жүргізу; Дербестігі: денсаулыққа келтірілген жеңіл зақымның ауырлығын жүйелі бақылай отырып белгілеу сараптамасы; Жауапкершілігі: денсаулыққа келтірілген жеңіл зақымның ауырлығын сапалы белгілеу сараптамасы үшін; Күрделілігі: жоғары	Денсаулыққа келтірілген жеңіл зақымның ауырлығы белгілерін (критерийлерін) анықтау; Денсаулыққа келтірілген зақымның жеңіл ауырлығын белгілеу; Денсаулыққа келтірілген жеңіл зақымның дәрежесін белгілеу; Жалпы еңбекке қабілеттілікті тұрақты жоғалтуды анықтау.	«Қазақстан Республикасындағы сот қызметі туралы» Қазақстан Республикасы Заңының талаптары; Сот-медициналық сараптамасын ұйымдастыру мен өндірісі бойынша нұсқаулық; Ағзалардың анатомиясы және олардың физиологиялық функциясы; аурулары және патологиялық жағдайы; Денсаулыққа келтірілген және өмір үшін қауіпті зақымның ауырлық белгілерін (критерийлері); Денсаулыққа келтірілген ауыр зақымның ауырлығын белгілеу сараптамасы жүргізу тәртібі мен қағидасы.
13.7. Денсаулыққа келтірілген зақымның ауырлығын белгілеу сараптамасы			
13.7.	Қабілеті: денсаулыққа келтірілген зақымның ауырлығын белгілеу сараптамасы жүргізу; Дербестігі: денсаулыққа келтірілген зақымның ауырлығын жүйелі бақылай отырып белгілеу сараптамасы; Жауапкершілігі: денсаулыққа келтірілген зақымның ауырлығын сапалы белгілеу сараптамасы үшін; Күрделілігі: жоғары	Зардап шегушіні сот-тергеу органдарының қаулысы негізінде медициналық тексеріп-қарау жолымен сараптама жүргізу; Мынадай медициналық құжаттар бойынша: - стационарлық науқас картасы; - амбулаториялық науқас картасы, және - басқа да медициналық құжаттар бойынша сараптама жүргізу; Сырықтанудың ұзақтылығына және оның ауырлығына объективті клиникалық деректерге байланысты бағалау; Дәрігерлік араласулар	«Қазақстан Республикасындағы сот қызметі туралы» Қазақстан Республикасы Заңының талаптары; Сот-медициналық сараптамасын ұйымдастыру мен өндірісі бойынша нұсқаулық; Ағзалардың анатомиясы және олардың физиологиялық функциясы; аурулары және патологиялық жағдайы; Денсаулыққа келтірілген және өмір үшін қауіпті зақымның ауырлық белгілерін (критерийлері); Денсаулыққа

		кезіндегі ақаулар салдарынан туындаған асқынуларды бағалау; Дәрігерлік араласуларды жүргізумен байланысты емес себептердің салдарынан туындаған асқынуларды бағалау.	келтірілген ауыр зақымның ауырлығын белгілеу сараптамасы жүргізу тәртібі мен қағидасы. Қандайда бір аурудан зардап шегетін адамның клиникалық картинасы.
13.8. Мәйіт табылған жерде оны қарауды ұйымдастыру және жүргізу			
13.8.	Қабілеті: Мәйіт табылған жерде оны қарауды куәгерлердің, прокурордың көзінше, сот медицинасы саласындағы маман-дәрігердің, ал ол қатыса алмаған жағдайда - өзге дәрігердің қатысуымен ұйымдастыру және жүргізу; Дербестігі: мәйіт табылған жерде оны жүйелі бақылай отырып қарауды ұйымдастыру және жүргізу; Жауапкершілігі: мәйіт табылған жерде оны сапалы қарауды ұйымдастыру және жүргізу үшін; Күрделілігі: жоғары	Мәйіт табылған жерде (оқиға болған жерде) оны сырттай қарауды куәгерлердің, прокурордың көзінше, сот медицинасы саласындағы маман-дәрігердің, ал ол қатыса алмаған жағдайда - өзге дәрігердің қатысуымен ұйымдастыру және жүргізу; Мәйіт табылған жерде (оқиға болған жерде) оған сараптама тағайындау туралы қаулыны ресімдеу; Мәйіт табылған жерде (оқиға болған жерде) оны қарау хаттамасын ресімдеу.	«Қазақстан Республикасындағы сот қызметі туралы» Қазақстан Республикасы Заңының талаптары; Сот-медициналық сараптамасын ұйымдастыру мен өндірісі бойынша нұсқаулық; Клиникалық және биологиялық өлім себептері; Мәйіт табылған жерде оны қарауды ұйымдастыру қағидасы және жүргізу тәртібі; Мәйіт табылған жерде (оқиға болған жерде) оған сараптама тағайындау туралы қаулыны ресімдеу тәртібі мен қағидасы.
13.9. Мәйіт табылған жерде оны қарауды жүргізу тәртібі			
13.9.	Қабілеті: мәйіт табылған жерде оны қарауды жүргізу; Дербестігі: мәйіт табылған жерде оны жүйелі бақыланытын қарауды жүргізу; Жауапкершілігі: мәйіт табылған жерде оны қарауды жүргізу тәртібін сапалы сақтау үшін; Күрделілігі: жоғары	Болжамды мәйітке өлімнің айқын белгілерін анықтау; Мәйіт табылған жерде оны қарау процесін сақтау; Мәйіт табылған (оқиға болған) жерде оны қарау хаттамасына енгізу үшін мынадай мәліметтерді белгілеу және тергеушіге хабарлау: 1) мәйіттің қалпы, 2) мәйіттің үстіндегі киім мен аяқ киімнің жай-күйі мен қалпы, 3) жынысы,	Сот-медициналық сараптаманы ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі нұсқаулық; Клиникалық және биологиялық өлім белгілері; Мәйітке сараптама тағайындау туралы қаулыны және мәйіт табылған (оқиға болған) жерде оны қарау хаттамасын ресімдеу тәртібі мен қағидалары; Мәйіт табылған жерде оны қарауды жүргізу

		<p>шамамен алғандағы жасы, дене бітімі, терісінің, көрінетін шырышты қабаттарының түсі, қарашығының көздің қасаң қабығының жай-күйі, табиғи тесіктерінің жай-күйі, 4) денесіндегі ерекше белгілері, 5) алғашқы мәйіт өзгерістерінің сипаты, 6) кейінгі мәйіт өзгерістерінің болуы, 7) мәйіттен қанда да бір бөгде иістің шығуы, 8) мәйітте және оның киімінде жәндіктер мен олардың құрттарының бар-жоғы, 9) қолындағы саусақтарының жай-күйі, алақанында заттардың бар-жоғы, 10) мәйіт денесінде жарақаттардың бар-жоғы, олардың орналасуы, сипаты, мөлшері, шеттерінің ерекшеліктері, салыну, қосылу, қанға ұқсас аққан іздердің сипаты; Мәйіт табылған жерде оны сыртынан қарауға байланысты мәселелер бойынша тергеушіге консультация беру; Биологиялық және химиялық түрдегі іздер табылған және алынған жағдайда, тергеушіге криминалист мамандардың зерттеуінде көмек көрсету.</p>	<p>тәртібі; Хаттамаға енгізу үшін тергеушіге қажетті мәліметтер;</p>
13.10. Әрқилы өлім түрлерінде мәйітті қарау ерекшеліктері			
13.10.	<p>Қабілеті: әрқилы өлім түрлерінде мәйітті қарау ерекшеліктерін сақтау;</p>	<p>Әрқилы өлім түрлеріне күдік туған жағдайда, мәйітті қарауды</p>	<p>Сот-медициналық сараптаманы ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі</p>

	<p>Дербестігі: эркилы өлім түрлерінде жүйелі бақыланатын мәйітті қарау ерекшеліктерін сақтау; Жауапкершілігі: әркилы өлім түрлерінде мәйітті қарау ерекшеліктерін сапалы сақтау үшін; Күрделілігі: жоғары</p>	<p>жүргізу: 1) жол-көлік жарақатын алғанда, 2) теміржол жарақатын алғанда, 3) авиажарақат алғанда, 4) биіктен құлағанда, 5) өтпейтін және өткір заттардан жарақат алғанда, 6) атыстан жарақат алғанда, 7) жарылыстан жарақат алғанда, 8) механикалық асфиксия кезінде, 10) қолмен түншықтырғаннан өлді деген күдік туғанда, ауыз және мұрын тесіктері бөгде заттармен жабық болғанда, 11) кеуде қуысы мен іші ішке қарай кіріп кеткенде, 12) суға батып кеткенде, 13) уланғанда, 14) төмен температураның әрекеті кезінде, 15) жоғары температураның әрекеті кезінде, 16) электр тогынан: атмосфералық (найзағайдан) жарақат алғанда, 17) заңсыз түсік жасатқанда, 18) жаңа туған нәрестелердің мәйітін немесе олардың бөлшектерін қарау кезінде, 19) беймәлім адамның мәйітін қарау кезінде,</p>	<p>нұсқаулық; Әркилы өлім түрлерінде мәйітті қарау ерекшеліктері; Санитариялық-эпидемиологиялық қызметтің мәйітті эвакуациялау қағидалары;</p>
--	--	---	--

		<p>20) бірнеше бөлікке бөлінген мәйіт табылған кезде, 21) қаңқа болып қалған мәйіт табылған кезде, 22) кенеттен өлген кезде, 23) карантиндік және аса қауіпті инфекциялардан өлді деуге негізделген күдік туған жағдайда; Санитариялық-эпидемиологиялық қызмет келгенге дейін мәйітті эвакуациялау қағидаларын сақтау;</p>	
13.11. Мәйітке сараптама жүргізу			
13.11.	<p>Қабілеті: мәйітке сараптама жүргізу нұсқаулығын сақтау; Дербестігі: мәйітке жүйелі бақыланатын сараптама жүргізу нұсқаулығын сақтау; Жауапкершілігі: мәйітке сараптама жүргізу нұсқаулығын сапалы сақтау үшін; Күрделілігі: жоғары</p>	<p>Мұндай үй-жайларға қойылатын техникалық талаптар мен нормаларға сәйкес келетін сот-медициналық мәйітханаларда немесе денсаулық сақтау ұйымдарының мәйітханаларында сараптама жүргізу; Дәрігерлерді жетілдіру институттарының, медицина институттары мен университеттерінің сот медицинасы кафедраларының (курстарының) профессорлық-оқытушылар құрамын жұмылдыру; Шетелдік азаматтың мәйігіне сот-медициналық сарапшылармен бірге комиссиялық сараптама жүргізу; бұрын ашылмаған эксгумацияланған мәйітке алғашқы</p>	<p>Сот-медициналық сараптаманы ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі нұсқаулық; Комиссиялық сараптама жүргізу тәртібі мен қағидалары.</p>

		сараптама, мәйітке қайтадан сараптама жасау; Өлімді констатациялағаннан және өлгені туралы акті ресімделгеннен кейін сараптама жүргізу.	
13.12. Мәйітке сараптама жүргізудің жалпы жүйелілігі			
13.12.	Қабілеті: мәйітке сараптама жүргізудің жалпы жүйелілігін сақтау; Дербестігі: мәйітке жүйелі бақыланатын сараптама жүргізудің жалпы жүйелілігін сақтау; Жауапкершілігі: мәйітке сапалы сараптама жүргізудің жалпы жүйелілігін сақтау үшін; Күрделілігі: жоғары	Қаулымен және сарапшыға берілген басқа да құжаттармен танысу (оқиға болған жерді қарау хаттамасының көшірмесі, ауру тарихы және басқа да құжаттар); Сараптаманы жүргізуді жоспарлау; Мәйітті сыртынан қарау; Мәйіттің ішін зерттеу; Қосымша, оның ішінде зертханалық зерттеулер жүргізу үшін материал алу және оларды сараптама (зерттеулер) жүргізу үшін сот-медициналық зертханаларға жіберу; Мәйітті зерттеу нәтижелерін, қосымша, зертханалық зерттеулерді және сарапшыға берілген материалдардың деректерін кешенді бағалау; Сот-медициналық диагноз жасау; Қорытындыларды тұжырымдау; Сарапшы қорытындысын ресімдеу.	Сот-медициналық сараптаманы ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі нұсқаулыққа сәйкес мәйітке сараптама жүргізу жүйелілігінің жалпы схемасы;
13.13 Қайтыс болғаны туралы дәрігерлік куәлікті (перинаталдық өлім туралы дәрігерлік куәлікті) ресімдеу			
13.13	Қабілеті: қайтыс болғаны туралы дәрігерлік куәлікті (перинаталдық өлім туралы дәрігерлік	Қайтыс болғаны туралы дәрігерлік куәлікті (перинаталдық өлім туралы дәрігерлік	«Туу, қайтыс болу және перинаталдық өлім жағдайларын куәландыратын

	<p>куәлікті) ресімдеу тәртібін сақтау; Дербестігі: қайтыс болғаны туралы дәрігерлік куәлікті (перинаталдық өлім туралы дәрігерлік куәлікті) ресімдеу тәртібін жүйелі бақыланатын сақтау; Жауапкершілігі: қайтыс болғаны туралы дәрігерлік куәлікті (перинаталдық өлім туралы дәрігерлік куәлікті) ресімдеу тәртібін сапалы сақтау үшін; Күрделілігі: жоғары</p>	<p>куәлікті) толтыру; қайтыс болғаны туралы дәрігерлік куәлікті (перинаталдық өлім туралы дәрігерлік куәлікті) толтыру тәртібін сақтау; Сот сараптамасы органы басшысының немесе сот сараптамасы органының қалалық, аудандық, ауданаралық бөлімшесі меңгерушісінің алдын ала жіберілгеннің орнына қайтыс болғаны туралы жаңа куәліктің уақтылы жасалып, статистика басқармасына жіберілуін бақылауды қамтамасыз етуі.</p>	<p>медициналық құжаттаманы енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Денсаулық сақтау министрінің 2007 жылғы 27 тамыздағы № 520 бұйрығына сәйкес Қайтыс болғаны туралы дәрігерлік куәлікті (перинаталдық өлім туралы дәрігерлік куәлікті) толтыру және беру тәртібі</p>
--	---	---	---

Ф14 Сот-биологиялық және сот-гистологиялық зерттеуді көрсету

14.1. Сот-биологиялық бөлімшеде сараптаманы ұйымдастыру және жүргізу

<p>14.1.</p>	<p>Қабілеті: сот-биологиялық бөлімшеде сараптаманы ұйымдастыру және жүргізу тәртібін сақтау; Дербестігі: биологиялық бөлімшеде жүйелі бақыланатын сараптаманы ұйымдастыру және жүргізу тәртібін сақтау; Жауапкершілігі: биологиялық бөлімшеде сапалы сараптаманы ұйымдастыру және жүргізу тәртібін сақтау үшін; Күрделілігі: жоғары</p>	<p>Сот медицинасы саласындағы арнайы білімді пайдалана отырып, биологиялық түрдегі объектілердің бар-жоғын, түрін, тобын, жанасы мен өзге де белгілерін айқындау (қан, жағындылар, шаш, сүйек және өзгелері); Анықтау органының, тергеушінің, прокурордың, сот қызметкерлерінің қаулысы негізінде сараптама жүргізу; Заттай айғақтарға сараптама жасау, басқа бөлімшелердің сот-медициналық сарапшылары жіберетін биологиялық объектілерді зерттеу; Заттай айғақтарға сараптаманы мынадай жүйелілікпен жасау:</p>	<p>Сот-биологиялық бөлімшеде сараптаманы ұйымдастыру және жүргізу үшін талап етілетін құжаттардың тізбесі; Заттай айғақтарға сараптама жасау тәртібі.</p>
--------------	---	---	---

		<p>1) құжаттарды зерделеу, 2) орамын қарау және оны сипаттау, 3) іс бойынша өтетін адамдардың салыстырмалы үлгілерін зерттеу, 4) заттай айғақтарды қарау және сипаттау, 5) биологиялық түрдегі объектілердің бар-жоғын айқындау (заттай айғақты сипаттау барысында жүргізіледі), 6) анықталған объектілерге және қолда да әдістемелерге сәйкес сараптама жүргізу жоспарын жасау, 7) объектілердің түрлік, топтық, жыныстық тиесілігін айқындау, 8) сарапшылық тұжырымдар жасау, 9) қорытынды ресімдеу.</p>	
14.2. Қанның сараптамасы			
14.2.	<p>Қабілеті: сараптаманы өз бетінше жүргізу; Дербестігі: жүйелі бақыланатын қан сараптамасын жүргізу; Жауапкершілігі: қан сараптамасын сапалы жүргізу үшін; Күрделілігі: жоғары</p>	<p>Қан сараптамасын жүргізудің жалпы қағидаттарға сәйкес келетін жоспарын жасау және орындау: қанға ұқсайтын іздерді анықтау; оның бар-жоғын, түрлік, топтық, жыныстық тиесілігін және өңірлік шығу тегін айқындау; Қан іздерінің сипатын айқындауға арналған әдістемені таңдау; Генетикалық негізделген жүйелер бойынша қанның топтық тиесілігін айқындау; Қанның бар-жоғын, оның түрлік және топтық сипаттамасын</p>	<p>Сот-биологиялық бөлімшеде сараптаманы ұйымдастыру және жүргізу үшін талап етілетін құжаттардың тізбесі; Генетикалық негізделген жүйелер бойынша қанның топтық тиесілігін айқындау әдістері мен тәсілдері.</p>

		<p>белгілеу үшін зерттеудің цитологиялық әдістерін қолдану (қанның жыныстық тиесілігі және оның өңірлік шығу тегі);</p> <p>Электрофоретикалық және иммунологиялық әдістер арқылы ішпегі баланың, жаңа туған баланың және ересек адамның қанын саралау;</p> <p>Электрофоретикалық және цитологиялық әдістер арқылы перифериялық қан мен етеккір қанын саралау;</p> <p>Қан сараптамасының нәтижелерін бағалау</p>	
14.3. Шәует іздерінің сараптамасы			
14.3.	<p>Қабілеті: шәует іздерінің сараптамасын өз бетінше жүргізу;</p> <p>Дербестігі: жүйелі бақыланатын шәует іздерінің сараптамасын жүргізу;</p> <p>Жауапкершілігі: шәует іздерінің сараптамасын сапалы жүргізу үшін;</p> <p>Күрделілігі: жоғары</p>	<p>Жыныстық қылмыстардың теріс және оң нәтижелерін белгілеу (шәует іздері);</p> <p>ABO жүйелері бойынша шәуеттің топтық тиесілігін айқындау;</p> <p>зерттеулер;</p> <p>Имунофлюоресценция реакциясын қолдану;</p> <p>Люминесценттік микроскопия әдісімен шәуеттің бар-жоғын белгілеу;</p> <p>Қышқыл фосфотаза бойынша шәуеттің бар-жоғын белгілеу;</p> <p>«Phosphatesmo – KM» тест-пластинкасы арқылы шәуеттің бар-жоғын белгілеу;</p> <p>Картоп сөлін қолдану арқылы шәуеттің бар-жоғын белгілеу;</p> <p>Корен-Стокис әдісімен шәуеттің бар-жоғын белгілеу;</p> <p>Базки әдісімен шәуеттің бар-жоғын</p>	<p>Сот-биологиялық бөлімшеде сараптаманы ұйымдастыру және жүргізу үшін талап етілетін құжаттардың тізбесі;</p> <p>Шәует іздері сараптамасының әдістері мен тәсілдері;</p> <p>Шәует іздерінің сараптамасын жүргізу тәртібі мен қағидалары</p>

		<p>белгілеу; Серопян әдісімен шәуеттің бар-жоғын белгілеу; "PSA" тест-кассетасының көмегімен шәуеттің бар-жоғын белгілеу; Шәует іздерін сараптау нәтижелерін бағалау; Нәтижелер бойынша сарапшылық тұжырымдарды нақтылау.</p>	
14.4. Сілекейдің, тердің, несептің сараптамасы			
14.4.	<p>Қабілеті: сілекейдің, тердің, несептің сараптамасын өз бетінше жүргізу; Дербестігі: сілекейдің, тердің, несептің жүйелі бақыланатын сараптамасын жүргізу; Жауапкершілігі: сілекейдің, тердің, несептің сараптамасын сапалы жүргізу үшін; Күрделілігі: жоғары</p>	<p>Сілекей іздерін Мюллер әзірлеген, Барсегянц түрлендірген реакция арқылы және «PHADEBAS» амилаза реакциясы арқылы белгілеу; Зерттеудің цитологиялық әдістері арқылы сілекейдің тиесілілігін айқындау; Тердің ізін жұқа қабаттағы хроматография реакциясы арқылы немесе химиялық реакциялар арқылы белгілеу: 1)заттай айғақтың белгілі бір адамға тиесілілігін белгілеу, 2)саусақ іздерін зерделеу, 3)жеткізгіш заттың сарысуларға әсер ету табиғатын белгілеу. Сандық түрлендірілген абсорбция әдісімен және әрқилы түрлендірілген абсорбция-элюция әдісімен тердің топтық қасиеттерін белгілеу; Несепнәрдің немесе креатининнің болуы</p>	<p>Сот-биологиялық бөлімшеде сараптаманы ұйымдастыру және жүргізу үшін талап етілетін құжаттардың тізбесі; Сілекей, тер, несеп сараптамасының әдістері мен тәсілдері; Сілекейдің, тердің, несептің сараптамасын жүргізу тәртібі мен қағидалары.</p>

		арқылы несеп іздерін айқындау; Әрқилы түрлендірілген абсорбция-элюция реакциясы арқылы анықтау жолымен несептегі АВ0 жүйесінің А, В, Н топтық ерекше антигендерін белгілеу; Сілекейдің, тердің, несептің сараптамасының нәтижелерін бағалау	
14.5. Шаштың сараптамасы			
14.5.	Қабілеті: шаштың сараптамасын жүргізу; Дербестігі: шаштың жүйелі бақыланатын сараптамасын жүргізу; Жауапкершілігі: шаштың сараптамасын сапалы жүргізу үшін; Күрделілігі: жоғары	Физикалық және химиялық әдістерді пайдалана отырып, шаштың морфологиялық белгілерін макро- және микроскоптың зерттеу арқылы оны зерттеу және түрін белгілеу; АВ0 жүйесінің А, В, Н топтық ерекше антигендерін анықтау үшін абсорбция-элюция реакциясын жүргізу; Шаш сараптамасының нәтижелерін бағалау	Сот-биологиялық бөлімшеде сараптаманы ұйымдастыру және жүргізу үшін талап етілетін құжаттардың тізбесі; Шаш сараптамасының әдістері мен тәсілдері; Шаш сараптамасын жүргізу тәртібі мен қағидалары
14.6. Басқа объектілердің сараптамасы			
14.6.	Қабілеті: басқа объектілердің (мүшелер мен тіндердің кесектері) сараптамасын жүргізу; Дербестігі: басқа объектілердің (мүшелер мен тіндердің кесектері) жүйелі бақыланатын сараптамасын жүргізу; Жауапкершілігі: басқа объектілердің (мүшелер мен тіндердің кесектері) сараптамасын сапалы жүргізу үшін; Күрделілігі: жоғары	Мүшелердің (тіндердің) кесектері мен гистологиялық препараттарды және олардың белгілі бір органға (тінге) тиесілілігін зерттеу нәтижелерін алу; Дайындалған жағындылардың морфологиялық көрінісі бойынша нәжісті айқындау; Бұлшықет массасының шіріп өзгеруін айқындау үшін АВ0 жүйесінің А, В, Н топтық ерекше антигендерін анықтау	Сот-биологиялық бөлімшеде сараптаманы ұйымдастыру және жүргізу үшін талап етілетін құжаттардың тізбесі; Басқа объектілер (мүшелер мен тіндердің кесектері) сараптамасының әдістері мен тәсілдері; Басқа объектілердің сараптамасын жүргізу тәртібі мен қағидалары

		үшін абсорбция-элюция реакциясын жүргізу; Басқа объектілер сараптамасының нәтижелерін бағалау	
14.7. Цитологиялық объектілердің сараптамасы			
14.7.	Қабілеті: цитологиялық объектілердің сараптамасын жүргізу; Дербестігі: цитологиялық объектілердің жүйелі бақыланатын сараптамасын жүргізу; Жауапкершілігі: цитологиялық объектілердің сараптамасын сапалы жүргізу үшін; Күрделлілігі: жоғары	Цитологиялық объектілердің сараптамасын жүргізу және нәтижелерін бағалау (сот биологиясы бойынша арнайы даярлығы бар); Цитологиялық объектілерді зерттеу: - қан, - жағындылар (шәует, қынаптағы, сілекей, нәжіс), - шаш, - мүшелердің (тіндердің) бөліктері. Өндіріс кезінде цитологиялық сараптамалар мәселелерін шешу: 1) мүшелер (тіндер) бөліктерінің бар-жоғын белгілеу; 2) биологиялық түрдегі оқшауланған жасушаларды табу; 3) қанның, шаштың, сілекейдің, жасушаның жыныстық тиесілігін айқындау; 4) биологиялық объектілердің мүшелерге тиесілілігі; 5) қанның өңірлік шығу тегі; 6) жасушалардың топтық қасиеттерін айқындау.	Сот-биологиялық бөлімшеде сараптаманы ұйымдастыру және жүргізу үшін талап етілетін құжаттардың тізбесі; Цитологиялық объектілер сараптамасының әдістері мен тәсілдері; Цитологиялық сараптама жүргізу тәртібі мен қағидалары
14.8. Балалардың дау тудырған шығу тегінің сараптамасы			
14.8.	Қабілеті: балалардың дау тудырған шығу тегінің сараптамасын жүргізу; Дербестігі: балалардың дау тудырған шығу тегінің жүйелі	Баланға мәлімделген ата-ананың екеуінің де немесе біреуінің ғана қатысы болу мүмкіндігі туралы мәселені шешу; Балалардың дау	Сот-биологиялық бөлімшеде сараптаманы ұйымдастыру және жүргізу үшін талап етілетін құжаттардың тізбесі;

	бақыланатын сараптамасын жүргізу; Жауапкершілігі: балалардың дау тудырған шығу тегінің сараптамасын сапалы жүргізу үшін; Күрделілігі: жоғары	тудырған шығу тегінің сараптамасын дәстүрлі әдістермен жүргізу және нәтижелерін бағалау; Туыстық сараптамасын жүргізу үшін қан алу; Қанның генетикалық негізделген жүйелерінің фенотиптерін айқындау Балалардың дау тудырған шығу тегінің сараптамасы жүргізу қағидалары мен тәртібін сақтау	Балалардың дау тудырған шығу тегі сараптамасының әдістері мен тәсілдері; Реагенттердің өзгешелігі мен белсенділігі Балалардың дау тудырған шығу тегінің сараптамасын жүргізу тәртібі мен қағидалары
14.9. Сот-гистологиялық бөлімшеде сараптаманы ұйымдастыру және жүргізу			
14.9.	Қабілеті: сот-гистологиялық бөлімшеде сараптаманы ұйымдастыру және жүргізу; Дербестігі: сот-гистологиялық бөлімшеде жүйелі бақыланатын сараптаманы ұйымдастыру және жүргізу; Жауапкершілігі: сот-гистологиялық бөлімшеде сараптаманы сапалы ұйымдастыру және жүргізу үшін; Күрделілігі: жоғары	Мүшелердегі (тіндердегі) патологиялық өзгерістердің бар-жоғын белгілеу және бағалау; Заттай айғақтарға сараптама (зерттеу) жүргізу және нәтижелерін бағалау; Процессуалдық заңнамада белгіленген тәртіппен тұжырым жасау үшін қажетті қосымша объектілерді және медициналық құжаттарды (стационарлық немесе амбулаториялық науқастың медициналық картасы және т.б.) сұрату Жұмыс істеудің қауіпсіздік техникасына және өндірістік санитарияға сәйкес келетін жағдайларын қамтамасыз ету Қолданыстағы процессуалдық заңнамаға сәйкес сот-гистологиялық сарапшы қорытындысын	«Қазақстан Республикасындағы сот-сараптама қызметі туралы» Қазақстан Республикасы Заңының талаптары; Сот-медициналық сараптаманы ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі нұсқаулықтар; Сот-гистологиялық бөлімшеде сараптаманы ұйымдастыру және жүргізу қағидалары мен тәртібі

		ресімдеу	
14.10. Сот-гистологиялық сараптамаға арналған мәйіттен материал алу және өңдеу			
14.10.	<p>Қабілеті: сот-гистологиялық сараптамаға арналған мәйіттен материал алу және өңдеу;</p> <p>Дербестігі: сот-гистологиялық сараптамаға арналған мәйіттен материалды жүйелі бақыланатын алу және өңдеу;</p> <p>Жауапкершілігі: сот-гистологиялық сараптамаға арналған мәйіттен материалды сапалы алу және өңдеу үшін;</p> <p>Күрделілігі: жоғары</p>	<p>Аутопсия жүргізу;</p> <p>Мынадай жағдайларда міндетті түрде сот-гистологиялық сараптама жүргізу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) біреу өлтірді деп күдік туғанда, 2) өндірістік жарақаттар, 3) улану (оның ішінде алкогольден), 4) электр тоғынан зақым келген, 5) сыртқы ортаның төмен немесе жоғары температурасының әсерінен қайтыс болу, 6) балалар мен ересектердің кенеттен қайтыс болуы, 7) инфекциялық аурулар (оның ішінде туберкулез), 8) онкологиялық және гематологиялық аурулар, 9) ятрогенді аурулар, 10) медицина ұйымдарында қайтыс болу, 11) жүкті әйелдер мен жаңа босанған әйелдердің қайтыс болуы; <p>Мүшелер мен тіндерде диатомды планктонның бар-жоғын зерттеу;</p> <p>Кесілген жерлерді бояуды жүргізу және нәтижелерін бағалау:</p> <ul style="list-style-type: none"> - гематоксилинмен және эозинмен, - липидтерге (Судан), - темір тотығының тұздарын анықтау үшін (Перлс бойынша), - қосынды тінге (Ван-Гизон немесе Зербино, немесе Маллори бойынша), 	<p>«Қазақстан Республикасындағы сот-сараптама қызметі туралы» Қазақстан Республикасы Заңының талаптары;</p> <p>Сот-медициналық сараптаманы ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі нұсқаулық;</p> <p>Сот-гистологиялық сараптамаға арналған мәйіттен материал алу және өңдеу қағидалары мен тәртібі</p>

		<p>- созылмалы талшықтарға (Вейгерт немесе Харт бойынша),</p> <p>- кардиомиоциттердің «ерте зақымдануын» анықтауға (Рего, немесе Ли, немесе Селье бойынша),</p> <p>- амилоидқа (Конго қызыл немесе генсианді күлгін),</p> <p>- гликогенге (Бесту немесе Шабадаш бойынша, немесе Шифф реактивімен),</p> <p>- жүйке тінін (Ниссль бойынша),</p> <p>- гемоглобинурий пигменттерін анықтау үшін (Лепене бойынша),</p> <p>- жоғарғы тыныс алу жолдарының шырышғы қабаттарынан жағынды-белгі (Павловский бойынша),</p> <p>- жаңа туған нәрестелердің мэйгін сот-медициналық зерттеу кезінде өкпенің микроциркуляторлы арнасына қан толуын айқындау үшін (Маллори бойынша),</p> <p>- микробтарды анықтау үшін (Лефлер метиленді көк бояуымен немесе Грам-Вейгерт бойынша);</p>	
--	--	---	--

15. Химиялық-токсикологиялық және медициналық-криминалистік зерттеу көрсету

15.1. Химиялық-токсикологиялық бөлімшеде сот-медициналық сараптаманы ұйымдастыру және жүргізу

15.1.	<p>Қабілеті: химиялық-токсикологиялық бөлімшеде сот-медициналық сараптаманы ұйымдастыру және жүргізу;</p> <p>Дербестігі: химиялық-токсикологиялық</p>	<p>Объектілерді (заттай айғақтарды, үлгілерді) химиялық зерттеу;</p> <p>Адамдар мэйгіннің ішкі мүшелерін, адам денесінің биологиялық сұйықтықтары мен жағындыларын, басқа да заттай айғақтарды</p>	<p>«Қазақстан Республикасындағы сот-сараптама қызметі туралы» Қазақстан Республикасы Заңының талаптары;</p> <p>Сот-медициналық сараптаманы ұйымдастыру және</p>
-------	---	--	---

	<p>бөлімшеде жүйелі бақыланатын сот-медициналық сараптаманы ұйымдастыру және жүргізу; Жауапкершілігі: химиялық-токсикологиялық бөлімшеде сот-медициналық сараптаманы ұйымдастыру және жүргізу үшін; Күрделілігі: жоғары</p>	<p>зерттеу; Химиялық-токсикологиялық зерттеудің объективті нәтижелерін бағалау; Химиялық-токсикологиялық сараптама жүргізу қағидаларын сақтау; Сапасын анықтау, санын айқындау, талдамалық сынау және жұқа қабатты хроматография әдістерін жүргізу; Химиялық-токсикологиялық бөлімшедегі зерттеу әдістерінің нәтижелерін бағалау; Қолданыстағы процессуалдық заңнамаға сәйкес химиялық-токсикологиялық сарапшы қорытындысын ресімдеу.</p>	<p>жүргізу жөніндегі нұсқаулық; Токсикологиялық химия, аналитикалық химия, фармацевтикалық химия, фармакология, клиникалық фармакология, дәрілік нысандар мен басқалары саласындағы арнайы білім. Химиялық-токсикологиялық сараптаманы жүргізу қағидалары; Токсикологиялық маңызды заттар (улар) тізбесі: 1) су буымен дистилляциялағанда оқшауланатын заттар, 2) қышқылды сумен немесе қышқылды спиртпен, басқа органикалық еріткішгермен оқшауланатын органикалық заттар, 3) минералдау арқылы оқшауланатын заттар, 4) диализбен оқшауланатын заттар, 5) арнайы әдістермен оқшауланатын заттар, б) клиникалық, секциялық көрініске, істің мәнісіне, оқиға болған жерден алынған деректерге, химиялық реакцияның өту ағымының ерекшеліктеріне байланысты жалпы зерттеу таралатын заттар.</p>
15.2. Медициналық-криминалистік бөлімшеде сараптаманы ұйымдастыру және жүргізу			
15.2.	<p>Қабілеті: медициналық-криминалистік бөлімшеде сот-медициналық сараптаманы ұйымдастыру және жүргізу; Дербестігі: медициналық-</p>	<p>Сараптама жүргізу процесін біртіндеп өткізу: 1) қаулымен, ұсынылған материалдармен (медициналық құжаттарды қоса</p>	<p>«Қазақстан Республикасындағы сот-сараптама қызметі туралы» Қазақстан Республикасы Заңының талаптары; Сот-медициналық сараптаманы</p>

	<p>криминалистік бөлімшеде жүйелі бақыланатын сот-медициналық сараптаманы ұйымдастыру және жүргізу; Жауапкершілігі: медициналық-криминалистік бөлімшеде сот-медициналық сараптаманы ұйымдастыру және жүргізу үшін; Күрделілігі: жоғары</p>	<p>алғанда) танысу; 2) заттай айғақтар мен ұсынылған үлгілерді алдын ала қарау; 3) зерттеу; 4) тұжырымдар жасау; 5) сараптама қорытындысын ресімдеу. Криминалистік сәйкестендіре отырып, зерттеудің әртүрлі арнайы зертханалық әдістерін қолдану (физикалық, фотографиялық, техникалық, химиялық, математикалық); Медициналық-криминалистік зерттеудің объективті және арнайы зертханалық әдістерінің нәтижелерін бағалау; Медициналық-криминалистік сараптаманы жүргізу қағидаларын сақтау; Медициналық-криминалистік бөлімшедегі зерттеу әдістерінің нәтижелерін бағалау; Қолданыстағы процессуалдық заңнамаға сәйкес медициналық-криминалистік сарапшы қорытындысын ресімдеу.</p>	<p>ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі нұсқаулық; Криминалистік сәйкестендірудің теориясы мен практикасы саласындағы арнайы білім Медициналық-криминалистік сараптаманы жүргізу қағидалары</p>
<p>15.3. Медициналық-криминалистік бөлімшелерде жүргізілетін сараптамалардың түрлері мен объектілері</p>			
15.3.	<p>Қабілеті: медициналық-криминалистік бөлімшелерде жүргізілетін сараптамалардың түрлері мен объектілерін жүргізу және қолдану; Дербестігі: медициналық-</p>	<p>Зерттеу жүргізу: 1) трассологиялық; - іздердің түрерін, пайда болу механизмі мен шарттарын белгілеу, - жаракаттау құралының</p>	<p>«Қазақстан Республикасындағы сот-сараптама қызметі туралы» Қазақстан Республикасы Заңының талаптары; Сот-медициналық сараптаманы</p>

	<p>криминалистік бөлімшелерде жүргізілетін сараптамалардың түрлері мен объектілерін жүйелі бақыланатын қолдану; Жауапкершілігі: медициналық-криминалистік бөлімшелерде жүргізілетін сараптамалардың түрлері мен объектілерін сапалы қолдану үшін; Күрделілігі: жоғары</p>	<p>ерекшеліктерін және оны бірдейлендіруді айқындау; 2) баллистикалық, - жарылғыш құрылғының факторларымен әсер ететін атыс қаруының снарядымен зақым келтіру фактісін белгілеу, - зақым келтіру санын және атудың жүйелілігін айқындау - кіретін және шығатын зақымдану орындарын айқындау, - жаралау арналарының бағытын, атыс дистанциясын, атыс қаруы мен оқ-дәрінің түрін және ерекшеліктерін, зардап шеккен адам денесінің атыс қаруымен зақым келтірілген сәттегі қалпы мен күйін белгілеу, - тосқауылдың артынан және снаряд рикошетінен кейін зақым келтіру белгілерін анықтау, атудың бағыты, сондай-ақ жарылыстан жарақаттанған кезде дене мен киімге зақым келу механизмі мен шарттары, жарылғыш құрылғылардың белгілі бір сипаттамалары, 3) жеке тұлғаны бірдейлендіру; - сүйектердің түрлік тиесілілігін айқындау, олар тиесілі болған мәйігтердің саны, олардың нәсілдік, жыныстық, жас шамасына қарай тиесілілігі, тірі күніндегі бойы мен</p>	<p>ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі нұсқаулық; Медициналық-криминалистік сараптама жасауға арналған мәйігтен материал алу және өңдеу қағидалары мен тәртібі</p>
--	---	--	--

		<p>денесінің басқа да мөлшері, оның денесінің ерекшеліктері, ауырған аурулары белгілерінің бар-жоғы, денесіндегі тыртықтары, олардың сипаты мен ескілігі, сөзбен айтылатын портретінің белгілері және беймәлім сүйектердің кім болғанын белгілеу үшін қажетті басқа да өзіндік ерекшеліктері;</p> <p>4) микрологиялық (микрообъектілердің және заттардың іздерінің сараптамасы),</p> <p>- мәйіттің киімінде, денесінде, зақымданған жерлерінде және денесінің тіндерінде бөгде микрообъектілердің бар-жоғын белгілеу, заттар мен микрообъектілерді жаракаттау құралынан кімге және денеге және керісінше жіберу (енгізу) фактілері;</p> <p>5) оқиғаларды қалпына келтіру (жағдаят сараптамасы);</p> <p>- оқиғаға қатысушылардың денеге зақым келтіру және зақым алу процестерінің серпіні туралы түсініктерінің тергеу және сараптау жолымен алынған объективті деректерге сәйкестігін (немесе сәйкес еместігін) белгілеу мәліметтері;</p> <p>Медициналық-криминалистік зерттеу нәтижелерін бағалау.</p>	
15.4. Зерттеу әдістері мен техникалық амалдар			
15.4.	Қабілеті: зерттеу әдістері	Дайындық әдістері мен	«Қазақстан

	<p>мен техникалық амалдарды жүргізу және қолдану; Дербестігі: зерттеу әдістері мен техникалық амалдарды жүйелі бақыланатын қолдану; Жауапкершілігі: зерттеу әдістері мен техникалық амалдарды сапалы қолдану үшін; Күрделілігі: жоғары</p>	<p>амалдарын жүргізу; Объектілердің қасиеттерін қадағалауды және тіркеуді жүргізу; Модельдеу әдістері мен амалдарын жүргізу Талдамалық әдістерді жүргізу: - салыстырмалы талдау, - математикалық талдау, - статистикалық талдау, - векторлы-графикалық талдау, - белгілер мен динамикалық процестерді қалпына кеттіру әдістері; Мыналарды пайдалана отырып зерттеу жүргізу: 1) ақпараттық-әдістемелік құжаттарда қамтылған ақпарат; 2) диссертациялық жұмыстар; 3) ресми басылымдар мен басқа да материалдарда жарияланған ғылыми мақалалар; 4) пайдалануға арналған сертификаты бар, бөлімшеде сынақтан өткізілген және жағымды нәтиже берген компьютерлік бағдарламалар; 5) бөлімшеде әзірленген және сот сараптамасының басқа органдарында ресми сынақтан өткізілген өзіндік әзірлемелер.</p>	<p>Республикасындағы сот-сараптама қызметі туралы» Қазақстан Республикасы Заңының талаптары; Сот-медициналық сараптаманы ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі нұсқаулық; Медициналық-криминалистік бөлімшедегі зерттеу әдістері мен техникалық амалдар</p>
16. Молекулярлық-генетикалық зерттеу көрсету			
16.1. Молекулярлық-генетикалық зерттеудегі сараптамаларды ұйымдастыру және жүргізу			
16.1.	Қабілеті: молекулярлық-генетикалық бөлімшедегі сараптамаларды ұйымдастыру және	Молекулярлық-генетикалық зерттеу сараптамаларын біртіндеп орындау:	«Қазақстан Республикасындағы сот-сараптама қызметі туралы» Қазақстан

	<p>жүргізу; Дербестігі: молекулярлық-генетикалық бөлімшедегі жүйелі бақыланатын сараптамаларды ұйымдастыру және жүргізу; Жауапкершілігі: молекулярлық-генетикалық бөлімшедегі сараптамаларды ұйымдастыру және жүргізу үшін; Күрделілігі: жоғары</p>	<p>1) құжаттарды зерделеу; 2) орамдарды, онда көрсетілген деректемелерді және мөр таңбаларын қарау; 3) ұсынылған объектілер мен құжаттарды қарау және сипаттау; 4) заттай айғақтағы биологиялық түр объектілерінің орналасуын сипаттау (оны сипаттау барысында жүргізіледі); 5) объектілердің даралаушы белгілерін анықтау; 6) анықталған белгілерді бөлек бағалау, айырмашылықтарды және сәйкес келген белгілерді салыстыру және бағалау, қойылған мәселелерді шешу үшін сарапшылық деректердің бәрін жиынтықтап талдау; 7) жүргізілген сараптамалық зерттеу нәтижелері бойынша тұжырым жасау. Биологиялық іздер мен объектілердің жыныстық тиесілігін белгілеу; Беймәлім сүйектерді сәйкестендіру; Қанның, шәуеттің, сілекейдің, шаштың, тіндердің, мүшелердің және дененің жекелеген бөліктерінің нақты бір адамға тиесілігін белгілеу; Балалардың шығу тегінің даулы болуы туралы істер бойынша баланың шын мәніндегі</p>	<p>Республикасы Заңының талаптары; Сот-медициналық сараптаманы ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі нұсқаулық; Молекулярлық-генетикалық сараптаманы жүргізу қағидалары мен тәртібі; Заттай айғақтар мен әртүрлі объектілерді қабылдау, тіркеу, сақтау және жою қағидалары.</p>
--	---	---	--

		<p>ата-анасын белгілеу (әке болуды, ана болуды даулау немесе балаларды ауыстыру); Бір ғана ата-анасы болған жағдайда, сараптамалық зерттеу жүргізу; Анасы жағынан туыстарын анықтау; Егістердің зиготалы болуын анықтау; Қылмыстардың және жазатайым оқиғалардың объектілерімен сәйкестендіру мақсатында ДНК диагностикалық типтеу; Бейнеқұжаттаудың және сарапшылық деректерді өңдеудің компьютерлік жүйесінің көмегімен зерттеу нәтижелерін талдау.</p>	
16.2. Молекулярлық-генетикалық зерттеуде жеке тұлғаны сәйкестендірудің сараптамасы			
16.2.	<p>Қабілеті: молекулярлық-генетикалық зерттеуде жеке тұлғаны сәйкестендірудің сараптамасын жүргізу; Дербестігі: молекулярлық-генетикалық зерттеуде жеке тұлғаны сәйкестендірудің жүйелі бақыланатын сараптамасын жүргізу; Жауапкершілігі: молекулярлық-генетикалық зерттеуде жеке тұлғаны сәйкестендірудің сапалы сараптамасы үшін; Күрделілігі: жоғары</p>	<p>Адамдардың беймәлім мәйіттерінің дене бөлшектері мен басқа да объектілерінің сараптамасы; Бөліктерге бөлінген мәйіттердің, дененің бөлшектелген бөліктерінің және олардың фрагменттерінің сараптамасы; Қаңқа болып қалған мәйіттер бөлшектерінің, жекелеген сүйектердің, сүйектер фрагменттерінің сараптамасы; Жұмсақ тіндердің, сұйық қан мен жағындылардың сараптамасы; Кеуіп қалған қан мен</p>	<p>«Қазақстан Республикасындағы сот-сараптама қызметі туралы» Қазақстан Республикасы Заңының талаптары; Сот-медициналық сараптаманы ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі нұсқаулық; Молекулярлық-генетикалық сараптаманы жүргізу қағидалары мен тәртібі; Заттай айғақтар мен әртүрлі объектілерді қабылдау, тіркеу, сақтау және жою қағидалары.</p>

		жағынды іздерінің сараптамасы Тістің, терінің, адам шашының және басқа да биологиялық объектілердің сараптамасы; ДНК жыныстық тиесілігін айқындау; ДНК-дегі аллельді дара жағдайларды (генотиптерді) белгілеу; Сәйкестендірілетін адамның қатыстылығын сөзсіз жоққа шығару туралы тұжырымды негіздеу; Сараптама объектілерінің генетикалық бірдейлігі нәтижелерін бағалау және талдау.	
16.3. Молекулярлық-генетикалық зерттеуде баланың шығу тегінің даулы болуының сараптамасы			
16.3.	Қабілеті: молекулярлық-генетикалық зерттеуде баланың шығу тегінің даулы болуының сараптамасын жүргізу; Дербестігі: молекулярлық-генетикалық зерттеуде баланың шығу тегінің даулы болуының жүйелі бақыланатын сараптамасы; Жауапкершілігі: молекулярлық-генетикалық зерттеуде баланың шығу тегінің даулы болуының сапалы сараптамасы үшін; Күрделілігі: жоғары	Дау тудырған әке болу, ана болу жағдайларын шешуге бағытталған сәйкестендіру тестін жүргізу; Практикада зерттеудің ұсынылған және жаңа әдістерін қолдану; Жазбаға сәйкес реагенттер мен ерітінділерді дайындау.	Молекулярлық генетика негіздері Баланың, ананың және болжамды әкенің аллельді дара жағдайларын (генотиптерді) иелену заңдылықтарының негіздері; ДНК зерттеу сатылары
16.4. Сараптамалар (зерттеулер) жүргізуге арналған материалдардың үлгілерін алу және сот-медициналық зертханаларға жіберу			
16.4.	Қабілеті: сараптамалар (зерттеулер) жүргізуге арналған материалдардың үлгілерін өз бетінше алу және сот-медициналық		

	<p>зертханаларға жіберу; Дербестігі: жүйелі бақыланатын сараптамалар (зерттеулер) жүргізуге арналған материалдардың үлгілерін алу және сот-медициналық зертханаларға жіберу; Жауапкершілігі: сараптамалар (зерттеулер) жүргізуге арналған материалдардың үлгілерін алу және сот-медициналық зертханаларға жіберу үшін; Күрделілігі: жоғары</p>		
17. Әйел және еркек жынысты адамдардың жыныс мүшелері жай-күйінің сараптамасын ұйымдастыру және жүргізу			
17.1. Әйел жынысты адамдардың жыныс мүшелері жай-күйінің сараптамасын ұйымдастыру және жүргізу			
17.1.	<p>Қабілеті: әйел жынысты адамдардың жыныс мүшелері жай-күйінің сараптамасын ұйымдастыру және жүргізу; Дербестігі: әйел жынысты адамдардың жыныс мүшелері жай-күйінің жүйелі бақыланатын сараптамасын ұйымдастыру және жүргізу; Жауапкершілігі: әйел жынысты адамдардың жыныс мүшелері жай-күйінің сараптамасын сапалы ұйымдастыру және жүргізу үшін; Күрделілігі: жоғары</p>	<p>Әйел жынысты адамдардың сыртқы және ішкі жыныс мүшелерін тексеру; Оның физикалық дамуы, сыртқы жыныс мүшелерінің жай-күйі мен мөлшері туралы объективті түсінік; Денесіндегі анықталған зақымдардың сипатын, ескілігін және пайда болуының ықтимал механизмін белгілеу; Зертханалық зерттеу үшін материал алу; Зерттеу нәтижелерін құжаттау: 1) медициналық құжаттардың деректері; 2) жәбірленушінің шағымдары, арнайы анамнез; 3) жыныстық жетілу ерекшеліктері туралы мәліметтер. Сарапшы қорытындысының</p>	<p>Сот-медициналық сараптаманы ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі нұсқаулық; Организм мен жыныс мүшелерінің анатомиялық-физиологиялық ерекшеліктері; Әйел жынысты адамдардың жыныс мүшелері жай-күйінің сараптамасын жүргізу үшін қажетті медициналық құралдардың, жабдықтар мен материалдардың тізбесі: бой өлшегіш, медициналық таразы, жұмсақ немесе металлдан жасалған өлшеуіш таспа, жамбас өлшегіш, әртүрлі мөлшердегі Симс немесе Куско айналары, акушерлік стетоскоп, хирургиялық және</p>

		<p>зерттеушілік (сипаттаушылық) бөлігін толтыру:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) физикалық дамуы, 2) денесіндегі зақымдар, 3) екінші жыныс белгілерінің айқын көрінуі, 4) сыртқы жыныс мүшелерінің анатомиялық ерекшеліктері, 5) қыздық перденің сипаты, 6) тік ішек жолының және тік ішектің жай-күйі; <p>Зертханалық зерттеулер жүргізу нәтижелерінің негізінде қойылған мәселелерді ескере отырып, қорытындыны тұжырымдау (фотосуреттер мен схемалар).</p>	<p>анатомиялық пинцеттер, шыны таяқшалар, түйме тәріздес зонд, заттық және жабындық майсыздандырылған шынылар, операциялық немесе стереоскопиялық микроскоп, кольпоскоп, ультракүлгін және инфрақызыл жарық беру лампалары, резеңке қолғаптар, стерильді тампондар бар пробиркалар, стерильді салфеткалар.</p>
17.2. Жыныстық қолсұғылмаушылықтың бұзылу белгілерін анықтау			
17.2.	<p>Қабілеті: жыныстық қолсұғылмаушылықтың бұзылу белгілерін өз бетінше анықтау; Дербестігі: жыныстық қолсұғылмаушылықтың бұзылу белгілерін жүйелі бақыланатын анықтау; Жауапкершілігі: жыныстық қолсұғылмаушылықтың бұзылу белгілерін сапалы анықтау; Күрделілігі: жоғары</p>	<p>Жыныстық қолсұғылмаушылықтың бұзылуын қарау және анықтау (қыздық белгісі) қыздық перде; Қынаптың, жатыр мойнының, жатырдың және үстеме өсінділердің шырышты қабатын қарау; Қынапта сперматозоидтардың бар-жоғын анықтау; Қыздық перденің тұтастығын бұзбай жыныстық акт жасау мүмкіндігі немесе мүмкін еместігі туралы тұжырым</p>	<p>Организм мен жыныс мүшелерінің анатомиялық-физиологиялық ерекшеліктері; Әйел жынысты адамдардың жыныс мүшелері жай-күйінің сараптамасын жүргізу үшін қажетті медициналық құралдардың, жабдықтар мен материалдардың тізбесі; Қыздық перденің анатомиялық құрылысының ерекшеліктері.</p>
17.3. Бұрын жыныстық қатынаста болған әйелдермен жыныстық акт жасау белгілерін анықтау			
17.3.	<p>Қабілеті: бұрын жыныстық қатынаста болған әйелдермен</p>	<p>Жыныстық қатынас фактісі туралы айғақтайтын</p>	<p>ҚР Қылмыстық кодексі; Организм мен жыныс мүшелерінің</p>

	<p>жыныстық акт жасау белгілерін өз бетінше анықтау; Дербестігі: бұрын жыныстық қатынаста болған әйелдермен жыныстық акт жасау белгілерін жүйелі бақыланатын анықтау; Жауапкершілігі: бұрын жыныстық қатынаста болған әйелдермен жыныстық акт жасау белгілерін сапалы анықтау үшін; Күрделілігі: жоғары</p>	<p>объективті белгілерді анықтау; Жыныстық қатынастың объективті белгілерін бағалау; Жыныс мүшелерінің маңында, санында, жіліншігі мен денесінде зақымдану белгілерінің бар-жоғын анықтау; Сперматозоидтардың бар-жоғын анықтау және шәуеттің топтық тиесілігін айқындау үшін сот-биологиялық бөлімшеге жіберу; Қынаптан бөлінген қан аралас жағындының сипатын бағалау</p>	<p>анатомиялық-физиологиялық ерекшеліктері; Әйел жынысты адамдардың жыныс мүшелері жай-күйінің сараптамасын жүргізу үшін қажетті медициналық құралдардың, жабдықтар мен материалдардың тізбесі; Бұрын жыныстық қатынаста болған әйелдермен жыныстық акт жасау белгілерін анықтау үшін қажетті шаралардың техникасы мен тәртібі</p>
17.4. Жыныстық қолсұғылмаушылықтың бұзылуына байланысты салдарды анықтау			
17.4.	<p>Қабілеті: бұрын жыныстық қатынаста болған әйелдермен жыныстық акт жасау белгілерін өз бетінше анықтау; Дербестігі: бұрын жыныстық қатынаста болған әйелдермен жыныстық акт жасау белгілерін жүйелі бақыланатын анықтау; Жауапкершілігі: бұрын жыныстық қатынаста болған әйелдермен жыныстық акт жасау белгілерін сапалы анықтау үшін; Күрделілігі: жоғары</p>	<p>Денсаулығының түбегейлі бұзылуына, психикалық ауруларға, жыныстық қатынас жасау, бала көтеру қабілетінен айырылуға әкеп соққан органикалық немесе функционалдық сипаттағы салдарды және басқаларын бағалау; Соз ауруларының және АИТВ-инфекциясының жұғуын анықтау бойынша әйел жынысты адамдарға сараптама жүргізу Жыныстық қолсұғылмаушылықтың бұзылуына байланысты салдарды белгілеу тұрғысынан акушер-гинеколог дәрігерлерді тарта отырып, комиссиялы түрде сараптама жүргізу</p>	<p>ҚР Қылмыстық кодексі; Организм мен жыныс мүшелерінің анатомиялық-физиологиялық ерекшеліктері; Әйел жынысты адамдардың жыныс мүшелері жай-күйінің сараптамасын жүргізу үшін қажетті медициналық құралдардың, жабдықтар мен материалдардың тізбесі; Жыныстық қолсұғылмаушылықтың бұзылуына байланысты салдарды белгілеу үшін қажетті шаралардың техникасы мен тәртібі</p>
17.5. Сексуалды сипаттағы зорлау әрекетінің белгілерін анықтау			
17.5.	<p>Қабілеті: сексуалды</p>	<p>Табиғатқа жат әртүрлі</p>	<p>ҚР Қылмыстық кодексі;</p>

	<p>сипаттағы зорлау әрекетінің белгілерін өз бетінше анықтау; Дербестігі: сексуалды сипаттағы зорлау әрекетінің белгілерін жүйелі бақыланатын анықтау; Жауапкершілігі: сексуалды сипаттағы зорлау әрекетінің белгілерін сапалы анықтау үшін; Күрделілігі: жоғары</p>	<p>сексуалды шаралардың объективті белгілерін анықтау; Қынаптың, тік ішектің және ауыз қуысының ішінен, шәует деп күтік тудырған, кеуіп қалған жағындылардың іздерінен медициналық-биологиялық зерттеуге үлгі алу; Ішек қызметінің созылмалы ауруларының, операциялық араласудың және соз ауруларының белгілерін ескере отырып, тік ішек қуысын қарау нәтижелерін бағалау; Тік ішек арқылы жыныстық қатынас жасау фактісін анықтау; Жыныс мүшесін аузына салу арқылы табиғатқа жат нысандағы фактіні анықтау.</p>	<p>Организм мен жыныс мүшелерінің анатомиялық-физиологиялық ерекшеліктері; Әйел жынысты адамдардың жыныс мүшелері жай-күйінің сараптамасын жүргізу үшін қажетті медициналық құралдардың, жабдықтар мен материалдардың тізбесі; Сексуалды сипаттағы зорлау әрекетінің белгілерін анықтау үшін қажетті шаралардың техникасы мен тәртібі</p>
17.6. Жыныстық қатынас жасау және жүкті болу қабілетін анықтау			
17.6.	<p>Қабілеті: жыныстық қатынас жасау және жүкті болу қабілетін өз бетінше анықтау; Дербестігі: жыныстық қатынас жасау және жүкті болу қабілетін жүйелі бақыланатын анықтау; Жауапкершілігі: жыныстық қатынас жасау және жүкті болу қабілетін сапалы анықтау үшін; Күрделілігі: жоғары</p>	<p>Жыныстық қатынас жасау және жүкті болу қабілетін анықтау тұрғысынан әйел жынысты адамдарға акушер-гинеколог дәрігерлерді тарта отырып, комиссиялы түрде сараптама жүргізу; Жыныс мүшелерінің туа біткен және жүре пайда болған, оны жасауға кедергі келтіретін өзгерістерін анықтау (қынаптың қысқа болуы, оның аплазиясы немесе атрезиясы, тарылуы, ісіктер және</p>	<p>Организм мен жыныс мүшелерінің анатомиялық-физиологиялық ерекшеліктері; Қабыну немесе неопластика сипатындағы гинекологиялық аурулардың, гормон бұзылыстарының, созылмалы инфекциялардың, интоксикацияның этиологиясы, патогенезі және клиникалық көрінісі; Әйел жынысты адамдардың жыныс мүшелері жай-күйінің сараптамасын жүргізу үшін қажетті</p>

		басқалары); Жыныстық қатынас жасау мүмкіндігін қиындататын немесе жоққа шығаратын функционалдық сипаттағы себептерді анықтау немесе жоққа шығару мақсатында психотерапевт дәрігердің қатысуымен сараптама жүргізу; Жыныстық қатынас жасау және жүкті болу қабілетінің нәтижелерін бағалау.	медициналық құралдардың, жабдықтар мен материалдардың тізбесі; Жыныстық қатынас жасау және жүкті болу қабілетін анықтау үшін қажетті шаралардың техникасы мен тәртібі.
17.7. Жүктіліктің бар-жоғын және мерзімін анықтау			
17.7.	Қабілеті: жүктіліктің бар-жоғын және мерзімін өз бетінше анықтау; Дербестігі: жүктіліктің бар-жоғын және мерзімін жүйелі бақыланатын анықтау; Жауапкершілігі: жүктіліктің бар-жоғын және мерзімін сапалы анықтау үшін; Күрделілігі: жоғары	Жүктіліктің бар-жоғын және мерзімін анықтау тұрғысынан әйел жынысты адамдарға акушер-гинеколог дәрігерлерді тарта отырып, комиссиялы түрде сараптама жүргізу; Соңғы және күтілетін етеккірінің алғашқы күні туралы сұрау; Жүктіліктің ерте мерзімінде туындайтын субъективті белгілерді анықтау; Денені, сүт бездерін, сыртқы жыныс мүшелерін объективті қарау және ішкі жыныс мүшелерін тексеру; Жүктіліктің ерте мерзімінде несептегі созылмалы гонадотропинді анықтау; Қолмен тексеру, ультрадыбыстық және басқа да тексеру әдістері арқылы жүктіліктің кеш мерзімдерін анықтау	Жүктілік кезіндегі организмнің анатомиялық-физиологиялық ерекшеліктері; Жүктіліктің бар-жоғын және мерзімін анықтау үшін қажетті медициналық құралдардың, жабдықтар мен материалдардың тізбесі; Жүктіліктің бар-жоғын және мерзімін анықтау үшін қажетті шаралардың техникасы мен тәртібі.
17.8. Бұрын босану фактісін анықтау			
17.8.	Қабілеті: бұрын босану фактісін өз бетінше	Бұрын босану фактісін анықтау тұрғысынан	Жүктілік кезіндегі организмнің анатомиялық-

	<p>анықтау; Дербестігі: бұрын босану фактісін жүйелі бақыланатын анықтау; Жауапкершілігі: бұрын босану фактісін сапалы анықтау үшін; Күрделілігі: жоғары</p>	<p>әйел жынысты адамдарға акушер-гинеколог дәрігерлерді тарта отырып, комиссиялы түрде сараптама жүргізу; Медициналық құжаттар бойынша босанудың мерзімін анықтау (босану тарихы, жаңа туған нәрестенің даму тарихы, жаңа туған нәресте мәйгінің сот-медициналық сараптамасының актісі); Бұрын босануын және жүктілік мерзімін анықтау үшін қарау және сұрауды жүргізу; Сыртқы жыныс органдарының жай-күйін бағалау; Сүт бездерінен алынған бөлінділерді зертханалық тексеру нәтижелерін бағалау</p>	<p>физиологиялық ерекшеліктері; Жүктіліктің бар-жоғын және мерзімін анықтау үшін қажетті медициналық құралдардың, жабдықтар мен материалдардың тізбесі; Бұрын босану фактісін анықтау үшін қажетті шаралардың техникасы мен тәртібі.</p>
17.9. Жүктілікті жасанды түрде үзу фактісін анықтау			
17.9.	<p>Қабілеті: жүктілікті жасанды түрде үзу фактісін өз бетінше анықтау; Дербестігі: жүктілікті жасанды түрде үзу фактісін жүйелі бақыланатын анықтау; Жауапкершілігі: жүктілікті жасанды түрде үзу фактісін сапалы анықтау үшін; Күрделілігі: жоғары</p>	<p>Жүктілікті жасанды түрде үзу фактісін анықтау тұрғысынан әйел жынысты адамдарға акушер-гинеколог дәрігерлерді тарта отырып, комиссиялы түрде сараптама жүргізу; Сараптама жүргізу кезінде мыналарды анықтау: 1) жүктілік болды ма, 2) жүктілік қандай мерзімде үзілген, 3) жүктілікті үзу өздігінен болды ма немесе жасанды түрде болды ма, 4) жүктілікті үзген сәттен бері қанша уақыт өтті, 5) жүктілік қандай</p>	<p>Жүктілік кезіндегі организмнің анатомиялық-физиологиялық ерекшеліктері; Жүктіліктің бар-жоғын және мерзімін анықтау үшін қажетті медициналық құралдардың, жабдықтар мен материалдардың тізбесі; Жүктілікті жасанды түрде үзу фактісін анықтау үшін қажетті шаралардың техникасы мен тәртібі.</p>

		<p>тәсілмен үзілген, б) жүктілікті ұзу тексеріліп отырған әйел көрсеткен жағдайдарла болуы мүмкін бе, 7) жүктілікті ұзуге байланысты әйел денсаулығына келтірілген зиянның ауыртпалығы қандай; Жүктілікті ұзудің объективті белгілерін анықтау; Жыныс жолдарын қарау кезінде қандай да бір бөгде (химиялық) сұйықтықтардың ізін табу</p>	
17.10. Жүктілікті ұзудің жарақатпен байланысын анықтау			
17.10.	<p>Қабілеті: жүктілікті ұзудің жарақатпен байланысын өз бетінше анықтау; Дербестігі: жүктілікті ұзудің жарақатпен байланысын жүйелі бақыланатын анықтау; Жауапкершілігі: жүктілікті ұзудің жарақатпен байланысын сапалы анықтау үшін; Күрделілігі: жоғары</p>	<p>Жәбірленушіден жауап алған кезде мыналар анықталады: 1) жарақат алған күн, 2) жарақат денесінің қай жерлеріне түсті, 3) жарақат алған соң қанша уақыт өткеннен кейін жүктіліктің үзілу белгілері білінді, 4) бұрынғы жүктіліктерінің саны мен тарихы, 5) осы жүктілігінің алдында (немесе жүктілік уақытында) жәбірленуші ауырды ма, б) жарақат алғанға дейін осы жүктілігі қалай өтті, 7) тексеріліп отырған әйел жарақат алғанға дейін жүктілікті сақтау үшін емдеуде болды ма, 8) жүктілікке дейін және жүктілік уақытында қандай да бір зертханалық немесе арнайы зерттеулер жүргізілді ме;</p>	<p>Жүктілік кезіндегі организмнің анатомиялық-физиологиялық ерекшеліктері; Жүктіліктің бар-жоғын және мерзімін анықтау үшін қажетті медициналық құралдардың, жабдықтар мен материалдардың тізбесі; Жүктілікті ұзудің жарақатпен байланысын анықтау үшін қажетті шаралардың техникасы мен тәртібі; Жүктілікті ұзудің жарақатпен байланысын анықтау үшін денсаулық сақтау мекемелерінен қажетті медициналық құжаттардың тізбесі.</p>

		<p>Жәбірленушіні қарау кезінде денесіндегі зақымдардың бар (немесе жоқ) екенін және жыныс мүшелерінің жай-күйін анықтау;</p> <p>Жәбірленушіні қарау және медицина ұйымдарынан алынған медициналық құжаттарды талдау нәтижелері арқылы жүктіліктің үзілу себебі туралы тұжырымды негіздеу.</p>	
<p>17.11. Еркек жынысты адамдардың жыныс мүшелері жай-күйінің сараптамасын ұйымдастыру және жүргізу</p>			
17.11.	<p>Қабілеті: еркек жынысты адамдардың жыныс мүшелері жай-күйінің сараптамасын өз бетінше ұйымдастыру және жүргізу;</p> <p>Дербестігі: еркек жынысты адамдардың жыныс мүшелері жай-күйінің жүйелі бақыланатын сараптамасын ұйымдастыру және жүргізу;</p> <p>Жауапкершілігі: еркек жынысты адамдардың жыныс мүшелері жай-күйінің сараптамасын сапалы ұйымдастыру және жүргізу үшін;</p> <p>Күрделілігі: жоғары</p>	<p>Биологиялық түрдегі объектілерді алу және зертханалық таодауға жіберу (тік ішегінен, жыныс мүшесінің ұшынан жағынды, ұрық сұйықтығы, жыныс мүшесінің ұшынан шайынды және басқалары);</p> <p>Соз ауруларының және АИТВ-инфекциясының жұғуын анықтау;</p> <p>Ұсынылған медициналық құжаттардан алынған деректерді және объективті тексеру нәтижелерін талдау:</p> <ul style="list-style-type: none"> - жалпы антропометриялық көрсеткіштері; - екінші жыныс белгілерінің айқын көрінуі; - сыртқы жыныс мүшелерінің жай-күйі; - тік ішек жолының айналасы мен тік ішекті жай-күйі; - шағым, арнайы анамнез, онда физикалық дамуы, ауырған аурулары (соз, 	<p>Қылмыстық кодекс;</p> <p>Сот-медициналық сараптаманы ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі нұсқаулық;</p> <p>Жүктілік кезіндегі организмнің анатомиялық-физиологиялық ерекшеліктері;</p> <p>Еркек жынысты адамдардың жыныстық жай-күйінің сараптамасын жүргізу үшін қажетті медициналық құралдардың, жабдықтар мен материалдардың тізбесі;</p> <p>Еркек жынысты адамдардың жыныстық жай-күйінің сараптамасы үшін қажетті шаралардың техникасы мен тәртібі.</p>

		<p>инфекциялық, эндокриндік және т.б.), жарақаттары мен операциялары туралы мәліметтер көрсетіледі;</p> <ul style="list-style-type: none"> - жыныстық қызығушылығының пайда болу уақыты, оның сипаты мен өзгерістері туралы, жыныстық дамуы (поллюциялар мен спонтанды эрекциялардың болуы, пайда болу уақыты) туралы мәліметтер; - онанизм және жыныстық өмірі – оның басталуы және кейінгі сипаты туралы мәліметтер; - бұрынғы және қазіргі отбасылық жағдайы туралы деректер (есер айырылысса, оның себептері, әйелімен жыныстық қатынасының сипаты); - соңғы жыныстық акт жасаған күні; - жыныстық қатынастан тежелу ұзақтығы туралы мәліметтер (егер ондайлар болса) және оның себептері; - кәсіптік зиянның бар-жоғы; - зиянды әдеттері туралы мәліметтер (темекі шегу, алкогольді, есірткі құралдарын және т.б. тұтынуы) және т.с.с. <p>Қорытындыны фотосуреттермен және схемалармен негіздеу және ресімдеу.</p>	
17.12. Жыныстық қатынас жасауға қабілетін анықтау			
17.12.	Қабілеті: жыныстық қатынас жасауға қабілетін өз бетінше	Жыныстық қатынас жасауға, ұрықтандыруға	Қылмыстық кодекс; Сот-медициналық сараптаманы

	<p>анықтау; Дербестігі: жыныстық қатынас жасауға қабілетін жүйелі бақыланатын анықтау; Жауапкершілігі: жыныстық қатынас жасауға қабілетін сапалы анықтау үшін; Күрделілігі: жоғары</p>	<p>қабілетін сексопатолог, уролог, эндокринолог, венеролог дәрігерлердің және басқа мамандық дәрігерлерінің қатысуымен комиссиялы түрде анықтау; Жалпы физикалық дамуын бағалау; Екінші жыныстық белгілерінің айқын көрінуін бағалау; Рефлекстерінің жай-күйін бағалау (құрсақ, кремастерлік, құйрық, анальды); Сыртқы жыныс мүшелерінің дамуын бағалау; Жыныс мүшелеріне бөгде заттарды кіргізудің анықталған белгілерін бағалау; Ұмасының пішімі мен түрін бағалау, ұмада жұмыртқалардың бар-жоғы, ауырсынуды сезінуі, үстеме өсінділердің мөлшері мен жай-күйі, жыныс мүшесінің ұшында, өзінде немесе артқы жағында тығыздалған жерлердің болуы; Жұмыртқалар мен үстеме өсінділерге зерттеу жүргізу; Еркектік без бен ұрық көпіршіктеріне зерттеу жүргізу.</p>	<p>ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі нұсқаулық; Жүктілік кезіндегі организмнің анатомиялық-физиологиялық ерекшеліктері; Еркек жынысты адамдардың жыныстық жай-күйінің сараптамасын жүргізу үшін қажетті медициналық құралдардың, жабдықтар мен материалдардың тізбесі; Еркек жынысты адамдардың жыныстық жай-күйінің сараптамасы үшін қажетті шаралардың техникасы мен тәртібі.</p>
17.13. Ұрықтандыруға қабілетін анықтау			
17.13.	<p>Қабілеті: ұрықтандыруға қабілетін өз бетінше анықтау; Дербестігі: ұрықтандыруға қабілетін жүйелі бақыланатын анықтау; Жауапкершілігі: ұрықтандыруға қабілетін</p>	<p>Ұрықтандыруға қабілетінің сақталуы немесе бұзылуы туралы қорытынды жасауға негіз болатын мәліметтер мен объективті деректерді алу; Жыныстық дамуы,</p>	<p>Қылмыстық кодекс; Сот-медициналық сараптаманы ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі нұсқаулық; Жүктілік кезіндегі организмнің анатомиялық-физиологиялық</p>

	<p>сапалы анықтау үшін; Күрделілігі: жоғары</p>	<p>жыныстық өмірі, бұрын болған және қазіргі аурулары, жарақаттары, зиянды әдеттері мен кәсіптік зияндылықтар туралы мәліметтер жинау; Жыныс мүшелері жай-күйінің деректерін бағалау; Ұрық сұйықтығын (эякулятты) ұрықтандырушы қабілетін анықтаудағы негізгі әдіспен зерттеу; Эякулятты зертханалық зерттеу: 1) физикалық сипаттамаларын зерттеу; 2) қышқыл (бұдан әрі – рН) деңгейін айқындау; 3) микроскоптық зерттеу – белсенді сперматозоидтар санына анықтау үшін жас күйінде; Шәуетті мыналарға зерттеу нәтижелерін бағалау: - нормоспермияға; - олигоспермияға; - азооспермияға; - аспермияға; - астеноспермияға; - некроспермияға; - тератоспермияға; Ұрықтандыруға қабілеті туралы тұжырымды негіздеу.</p>	<p>ерекшеліктері; Еркек жынысты адамдардың жыныстық жай-күйінің сараптамасын жүргізу үшін қажетті медициналық құралдардың, жабдықтар мен материалдардың тізбесі; Еркек жынысты адамдардың жыныстық жай-күйінің сараптамасы үшін қажетті шаралардың техникасы мен тәртібі; Ұрықтандыруға қабілетін анықтаудың қажеттілігі; Ұрықтандыруға қабілетін анықтаудағы негізгі әдістер</p>
<p>17.14. Жыныстық қатынас жасау белгілерін анықтау</p>			
<p>17.14.</p>	<p>Қабілеті: жыныстық қатынас жасау белгілерін өз бетінше анықтау; Дербестігі: жыныстық қатынас жасау белгілерін жүйелі бақыланатын анықтау; Жауапкершілігі: жыныстық қатынас жасау белгілерін сапалы анықтау үшін;</p>	<p>Зорлады деп күтік тудырған адамдардың жыныстық қатынас жасау белгілерін анықтау; Топтасып зорлау кезінде жәбірленушінің киіміндегі қалған дақтардағы шәуеттің топтық тиесілігін анықтау;</p>	<p>Қылмыстық кодекс; Сот-медициналық сараптаманы ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі нұсқаулық; Жүктілік кезіндегі организмнің анатомиялық-физиологиялық ерекшеліктері; Еркек жынысты</p>

	Күрделілігі: жоғары	<p>Күдікті мен жәбірленушінің тырнағының астынан алынған үлгіні зертаханаға жіберу;</p> <p>Күдіктіні қарау:</p> <ul style="list-style-type: none"> - жалпы физикалық дамуын анықтау; - жыныстық дамуын анықтау; - екінші жыныстық белгілерінің айқын көрінуін анықтау; - жыныс мүшесінің ұшында шәуеттің бар-жоғын, санын және сипатын анықтау; - денесінде қанның, шаштың, нәжістің бар-жоғын анықтау; - жыныс мүшесінің ұшының және өзінің айналасында қанның, эпителий жасушаларының, нәжістің және басқа да бөгде бөлшектердің бар-жоғын анықтау; - тілінде, бетінде, арқасында, денесінің басқа да жерлерінде зақымданудың бар-жоғын анықтау. 	<p>адамдардың жыныстық жай-күйінің сараптамасын жүргізу үшін қажетті медициналық құралдардың, жабдықтар мен материалдардың тізбесі;</p> <p>Жыныстық қатынас жасау белгілерін анықтау үшін қажетті шаралардың техникасы мен тәртібі.</p>
17.15. Уранизм белгілерін анықтау			
17.15.	<p>Қабілеті: уранизм белгілерін өз бетінше анықтау;</p> <p>Дербестігі: уранизм белгілерін жүйелі бақыланатын анықтау;</p> <p>Жауапкершілігі: уранизм белгілерін сапалы анықтау үшін;</p> <p>Күрделілігі: жоғары</p>	<p>Жәбірленушілерді қарау және сараптау:</p> <ul style="list-style-type: none"> - денесінде зақымданудың бар-жоғы; - құйрық арасындағы тесіктің жай-күйі; - сәуле тәрзді қатпарлардың жай-күйін, олардың түсін анықтау; - тік ішек жолындағы және тік ішектегі зақымданулардың бар-жоғы және олардың орналасуы; - тыртықтардың болуы олардың сипаты мен 	<p>Қылмыстық кодекс;</p> <p>Сот-медициналық сараптаманы ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі нұсқаулық;</p> <p>Жүктілік кезіндегі организмнің анатомиялық-физиологиялық ерекшеліктері;</p> <p>Еркек жынысты адамдардың жыныстық жай-күйінің сараптамасын жүргізу үшін қажетті медициналық құралдардың, жабдықтар мен материалдардың тізбесі;</p>

		орналасуын көрсетеді; - тік ішек жолы айналасының жай-күйі.	Еркек жынысты адамдардың жыныстық жай-күйінің сараптамасы үшін қажетті шаралардың техникасы мен тәртібі
18. Сот-медициналық сараптаманың нормативтік-құқықтық негіздерін сақтау			
18.1 Сот-медициналық сараптаманың процессуалдық және ұйымдастырушылық негіздерін сақтау			
18.1.	Қабілеті: сот-медициналық сараптаманың процессуалдық және ұйымдастырушылық негіздерін сақтау; Дербестігі: сот-медициналық сараптаманың жүйелі бақыланатын процессуалдық және ұйымдастырушылық негіздерін сақтау; Жауапкершілігі: сот-медициналық сараптаманың процессуалдық және ұйымдастырушылық негіздерін сақтау үшін; Күрделілігі: жоғары	Процессуалдық құқықтарды сақтау және сот-медициналық сараптаманы ұйымдастыру; Денсаулықтың бұзылуының және сыртқы әсер етудің әрқилы түрлеріне қайтыс болудың диагностикасын жүргізу (физикалық, химиялық, биологиялық, психикалық); Тірі адамдарға сараптама жүргізу (сараптаманың себептері, тәртібі мен ерекшеліктері); Жыныстық қылмыстар кезінде денедегі зақымдануларға және денсаулыққа, жыныстық жағдайына келтірілген зиянға сараптама жүргізу (жүктілік, босану, түсік); Денсаулық жағдайын бағалау; Жасанды және жалған аурулар кезінде сараптама жүргізу; Жас шамасын бағалау және тұлғаны бірейлендіру; Мәйітке сараптама жүргізу; Биологиялық түрдегі заттай айғақтарға сараптама жүргізу; Тергеушілік істер мен сот істері бойынша	Сот-медициналық сараптаманың процессуалдық және ұйымдастырушылық негіздері; Сот-медициналық танатология (қайтыс болу және мәйіптегі құбылыстар туралы ілім, әртүрлі жағдайларда қайтыс болған мәйіптерді сот-медициналық тексеру); Сот-медициналық травматология (зақым алу және олардың пайда болу механизмдері туралы ілім); Сот-медициналық акушерлік-гинекология (дауды жыныстық жағдайлар, бұрын босану және т.б. мәселелерді зерделеу); Сот-медициналық токсикология (қлар туралы ілім және уланудың диагностикасы); Гипоксиялық жағдайларды зерделеу (себептері, морфологиясы, диагностика тәсілдері); Физикалық факторлардың әсерінен зақым алуды зерделеу (шекті температуралар, электр, сәулелі энергия, барометрлік қысым); Биологиялық түрдегі заттай айғақтарды зертеу әдістерін, тұлғаны және қылмыс құралын сәйкестендіру әдістерін әзірлеу;

		<p>сараптама жүргізу; Кәсіптік құқық бұзушылық үшін медицина персоналын қылмыстық жауапқа тарту туралы істер бойынша сараптама жүргізу; Іс материалдары бойынша сараптама жүргізу; Сараптама қорытындысын ресімдеу тәртібін сақтау; Тергеушілік экспериментке және жауап алуға қатысу; Сарапшының сот отырысына қатысуы; Сот отырысында сараптама жүргізуді сақтау.</p>	<p>Қанға, ұрық сұйықтығына, терге, сілекейге, шашқа және т.б. зертеу жүргізу себептері мен тәртібі. Сарапшының міндетері мен құқықтары. Сот отырысында сараптама жүргізу тәртібі; Сот-медициналық сараптаманың процессуалдық және ұйымдастырушылық негіздерін сақтау қағидалары.</p>
<p>18.2. Медицина қызметкерлерінің құқыққа қарсы әрекетінің (әрекетсіздігінің) сараптамасы</p>			
18.2.	<p>Қабілеті: медицина қызметкерлерінің құқыққа қарсы әрекетінің (әрекетсіздігінің) сараптамасын жүргізу; Дербестігі: медицина қызметкерлерінің құқыққа қарсы әрекетінің (әрекетсіздігінің) жүйелі бақыланатын сараптамасын жүргізу; Жауапкершілігі: медицина қызметкерлерінің құқыққа қарсы әрекетінің (әрекетсіздігінің) сапалы сараптамасы үшін; Күрделілігі: жоғары</p>	<p>Мынадай құқық бұзушылықтардың сараптамасы: - заңдарды, қаулыларды, ҚР ДСМ бұйрықтарын орындамау, - диагностикалық зерттеулерді орындамау, - емдеу әдісі мен тәсілін қате таңдау, - денсаулық пен өмірге қауіп төндіретін асқынуды кеш анықтау, - медициналық араласуды жүргізу кезіндегі ұқыпсыздық, медициналық құралдар, аппаратура жағдайының нашар болуы, тиісті медикаменттердің болмауы, - ауыр науқастарға немесе операциядан кейінгі кезеңде дұрыс</p>	<p>Сот медицинасы саласындағы заңнамалық және нормативтік-құқықтық актілер; Сот-медициналық сараптаманы ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі нұсқаулық Медицина қызметкерлерінің құқыққа қарсы әрекеті (әрекетсіздігі) туралы ұғым: - әкімшілік айыбы, - тәртіптік айыбы, - азаматтық-құқықтық айыбы; Медицина қызметкерлерінің құқыққа қарсы әрекетінің (әрекетсіздігінің) сараптамасы кезінде сараптамалық комиссия өткізу тәртібі мен қағидалары.</p>

		<p>күтім жасамау, - медициналық құжаттаманың болмауы немесе нашар ресімделуі, - науқасты тексерудің, емдеудің және ұстаудың санитариялық-гигиеналық талаптарын бұзу; Дәрігерлік құпияны құрайтын мәліметтерді жария еткені немесе кәсіптік қызмет саласында жасаған өзге де қылмыстары үшін медициналық және фармацевтикалық қызметкерді қылмыстық жауапқа тарту.</p>	
18.3. Медицина қызметкерлерінің кәсіптік құқық бұзушылықтары туралы істер бойынша сараптама			
18.3.	<p>Қабілеті: медицина қызметкерлерінің кәсіптік құқық бұзушылықтары туралы істер бойынша сараптама жүргізу; Дербестігі: медицина қызметкерлерінің кәсіптік құқық бұзушылықтары туралы істер бойынша жүйелі бақыланатын сараптама жүргізу; Жауапкершілігі: медицина қызметкерлерінің кәсіптік құқық бұзушылықтары туралы істер бойынша сапалы сараптама үшін; Күрделілігі: жоғары</p>	<p>Тергеушілік істер мен сот істері материалдарының, медициналық құжаттар төлнұсқаларының сараптамасы: - амбулаториялық және стационарлық науқас карталары, - операциялық журналдар, - еңбекке уақытша жарамсыздық парақтары, - рентгенограмма парақтары, - электрокардиограмма, - мейіттерді патологоанатомиялық және сот-медициналық зерттеу хаттамалары, - медицина қызметкерлері мен басқа да куәгерлерден жауап алу хаттамалары. Мына мәселелерді шешуге қатысты</p>	<p>Сот медицинасы саласындағы заңнамалық және нормативтік-құқықтық актілер; Сот-медициналық сараптаманы ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі нұсқаулық Дәрігерлік қателіктер туралы ұғым: - диагностикалық, - емдеу-тактикалық, - емдеу-техникалық; Фармакологиялық және фармакотерапевтік сәйкессіздік туралы ұғым; Медицина қызметкерлерінің кәсіптік құқық бұзушылықтары туралы істер бойынша сараптама кезінде сараптамалық комиссия өткізу тәртібі мен қағидалары.</p>

		<p>сараптамалық комиссиялар өткізу: - зақымдану немесе ауру диагностикасының уақтылылығы мен дұрыстығы, - зардап шеккен адамға немесе науқасқа медициналық көмек көрсетудің уақтылылығы мен дұрыстығы, толықтығы, - операцияны қолданудың, орындау техникасының, операциядан кейін жүргізудің уақтылылығы мен дұрыстығы, - джарақатты немесе ауруды диагностикалау мен емдеу кезінде орын алған кемшіліктер (рөлі мен себеп-салдарлық байланысы); Медикаменттік улану сараптамасы.</p>	
--	--	---	--

3.3.2 Күрделіліктің базалық санатындағы функцияларды жүзеге асыру үшін СБШ 7.1 деңгейінде сот-медициналық сарапшы-дәрігердің құзыретіне қойылатын талаптар

Жеке және кәсіптік құзыреті	Дағдысы мен машығы	Білімі
<p>Дербестігі: бөлімше басшылығының тарапынан жүйелі бақылауды талап етеді; Жауапкершілігі: сот-медициналық сараптаманы (жалпы сараптамалық зерттеуді, сот-биологиялық зерттеуді, сот-гистологиялық зерттеуді, химиялық-токсикологиялық зерттеуді, медициналық криминалистік зерттеуді, молекулярлық-генетикалық зерттеуді) дұрыс емес және толық емес өткізген кездегі жоғары</p>	<p>Базалық сот-медициналық сараптамаларға қатысу; Механикалық жағдайдағы зақымдарды сараптау (доғал қатты заттармен, құлаған кезде болатын, көлік құралдарымен, өткір заттармен, оқ тиіп жарақаттану). Оттегінің жіпі жетіспеушілігінен және кейбір физикалық әсер етулерден (қысымнан болатын механикалық асфиксия, обтрузиондық асфиксия, тұншығу,</p>	<p>Қазақстан Республикасының Конституциясы; Қазақстан Республикасының Еңбек кодексі, Қылмыстық кодексі, Әкімшілік кодексі, Әкімшілік-құқықтық кодексі, «Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» Қазақстан Республикасының кодексі; Денсаулық сақтау саласындағы нормативтік-құқықтық актілер;</p>

<p>қауіптерді ескергенде орташа); Күрделілігі: сот-медициналық сараптаманы (жалпы сараптамалық зерттеуді, сот-биологиялық зерттеуді, сот-гистологиялық зерттеуді, химиялық-токсикологиялық зерттеуді, медициналық криминалистік зерттеуді, молекулярлық-генетикалық зерттеуді) жүргізген кездегі тәжірибенің жоқтығын, пациенттің субъективтілігін, оның дұрыс емес психологиялық жай-күйін және зердесінің төмендігін ескергенде жоғары.</p>	<p>шамадан тыс қызудың әсері, электр қуаты, атмосфералық қысымның өзгеруі, қысым, радиация) болған зақымды және өлімді сараптау. Улы заттардан (зәрлі улардан, деструктивті улардан, функционалдық күйзелісті туғызатын, этил спиртімен өлімге апармайтын улану, техникалық сұйықтықтардан (қолдан жасалған алкоголь) улы химикаттардан, тамақтан улану) болған зақымды және өлімді сараптау. Жәбірленушіні, күдіктіні, айыпталушыны және басқа да адамдарды (денсаулығын жай-күйін, денсаулыққа келтірілген зақымның ауырлық дәрежесін айқындау бойынша, өзін-өзі зақымдауды және жасанды туған ауырсыну жағдайларын, жыныс жағдайларын, жасын анықтау) сараптау.</p>	<p>Сот-медицинасы сараптамасын ұйымдастыру және жүргізу бойынша нұсқаулық; Жалпы сараптамалық зерттеу жүргізу қағидасы мен тәртібі; Биологиялық зерттеулер жүргізу қағидасы мен тәртібі; Сот-гистологиялық зерттеулер жүргізу қағидасы мен тәртібі; Химиялық-токсикологиялық зерттеулер жүргізу қағидасы мен тәртібі; Медициналық-криминалистік зерттеу жүргізу қағидасы мен тәртібі; Молекулярлық-генетикалық зерттеу жүргізу қағидасы мен тәртібі. Сот танатологиясы және мәйігті сараптау.</p>
---	--	--

3.3.3 Күрделіліктің екінші санатындағы функцияларды жүзеге асыру үшін СБШ 7.2. деңгейінде сот-медициналық сарапшы-дәрігердің құзыретіне қойылатын талаптар

Жеке және кәсіптік құзыреті	Дағдысы мен машығы	Білімі
<p>Дербестігі: денсаулық сақтау жүйесіндегі білікті сот-медициналық сараптамасын (жалпы сараптамалық зерттеуді, сот-биологиялық зерттеуді, сот-гистологиялық зерттеуді, химиялық-токсикологиялық зерттеуді, медициналық криминалистік зерттеуді, молекулярлық-генетикалық зерттеуді) өз бетінше сапалы жүргізу. Жауапкершілігі: денсаулық сақтау</p>	<p>7.1. құзыретке толықтыру: Ғылыми-практикалық мамандандырылған кездесулерге түпнұсқалы деректерді (мақалалар, тезистер) ұсына отырып базалық немесе сот-медициналық зерттеулерге жалпы сараптамалық зерттеуді, сот-биологиялық зерттеуді, сот-гистологиялық зерттеуді, химиялық-токсикологиялық зерттеуді, медициналық</p>	<p>7.2.В. құзыреттің біліміне толықтыру: Фундаменталды, бақыланатын, рандомизирленген, соқыр зерттеулердің әдістері; Дәлелді медицина негіздері мен қағидаттарын білу.</p>

<p>жүйесіндегі білікті сот-медициналық сараптамасын (жалпы сараптамалық зерттеуді, сот-биологиялық зерттеуді, сот-гистологиялық зерттеуді, химиялық-токсикологиялық зерттеуді, медициналық криминалистік зерттеуді, молекулярлық-генетикалық зерттеуді) жүргізу сапасы үшін, өз іс-қимылдарының қауіпсіздігі мен әдебі үшін.</p> <p>Күрделілігі: денсаулық сақтау жүйесіндегі білікті сот-медициналық сараптамасын (жалпы сараптамалық зерттеуді, сот-биологиялық зерттеуді, сот-гистологиялық зерттеуді, химиялық-токсикологиялық зерттеуді, медициналық криминалистік зерттеуді, молекулярлық-генетикалық зерттеуді) жүргізудің, оның дұрыс емес психологиялық жай-күйінің немесе зердесінің төмендігінің жоғары күрделілік деңгейі.</p>	<p>криминалистік зерттеуді, молекулярлық-генетикалық зерттеуді) қатысу. Бастапқы комиссиялық сараптамаларға қатысу.</p>	
---	---	--

3.3.4 Күрделіліктің бірінші санатындағы функцияларды жүзеге асыру үшін СБШ 7.3. деңгейінде сот-медициналық сарапшы-дәрігердің құзыретіне қойылатын талаптар

Жеке және кәсіптік құзыреті	Дағдысы мен машығы	Білімі
<p>Дербестігі: тәжірибесі аздау әріптестеріне медициналық көмек көрсету немесе денсаулық сақтау жүйесіндегі жоғары технологиялық қызметтерді (өнімді) көрсету бойынша өз бетінше сапалы жүргізу және нұсқаулық беру.</p> <p>Жауапкершілігі: білікті сот-медициналық сараптамасын немесе денсаулық сақтау саласындағы жоғары технологиялық өндіріс жүргізу сапасы үшін, өз іс-</p>	<p>7.3.В құзыретке толықтыру: Сараптаманың күрделелік деңгейі. Қылмыстық іс материалын зерттей отырып, көрсетілетін медициналық көмектің дұрыстығы, еңбекке қабілеттілігін және жыныстық жағдайын анықтау бойынша сараптама күрделілігіне қарай комиссиялық сараптамаға қатысу. Зерттеу жұмысы. КРІ индикаторларының негізінде тәжірибесі аздау</p>	<p>7.2. және 7.1. құзыреттердің тереңдетілген және үздіксіз жетілдіріліп отыратын білімі мен дағдысы.</p>

<p>қимылдарының қауіпсіздігі мен әдебі үшін. Күрделілігі: білікті сот-медициналық сараптамасын және жүргізілетін жоғары технологиялық қызметтердің жоғары күрделілік деңгейі, сапа деңгейі .</p>	<p>әріптестерге, орта және кіші медициналық персоналдарға қатысты міндетті бақылай отырып тәлімгерлік жүргізу.</p>	
--	--	--

3.3.5 Күрделіліктің жоғары санатындағы функцияларды жүзеге асыру үшін СБШ 7.4. деңгейінде сот-медициналық сарапшы-дәрігердің құзыретіне қойылатын талаптар

Жеке және кәсіптік құзыреті	Дағдысы мен машығы	Білімі
<p>Дербестігі: тәжірибесі аздау әріптестеріне денсаулық сақтау жүйесіндегі білікті сот-медициналық сараптамасын немесе жоғары технологиялық өндіріс (өнімді) жүргізу бойынша өз бетінше сапалы жүргізу және нұсқаулық беру, өндірісті бақылау. Жауапкершілігі: білікті сот-медициналық сараптамасын немесе денсаулық сақтау саласындағы жоғары технологиялық өндіріс жүргізу сапасы үшін, өз іс-қимылдарының қауіпсіздігі мен әдебі үшін. Күрделілігі: білікті сот-медициналық сараптамасын және жүргізілетін жоғары технологиялық қызметтердің жоғары күрделілік деңгейі, , әрбір пациенттің қауіпсіздігі мен саламаттылығын айқындайтын сапа деңгейі.</p>	<p>7.3, 7.2, 7.1. құзыреттерге толықтыру: «Сот-медициналық сараптама» мамандығы бойынша тәуелсіз сараптамаға қатысу. Резиденттерді, тыңдаушыларды және тағылымдамадан өтушілерді оқыту және тағылымдамадан өткізу мүмкіндігі. Анағұрлым қиын және күрделі, оның ішінде дәрігерлік істер бойынша сараптамаларға қатысу.</p>	<p>Денсаулық сақтау жүйесінде жоғары технологиялы қызметті (өнімді) көрсету қабілетімен 7.3, 7.2, 7.1, құзыреттердің үздіксіз жетілдіріліп отыратын білімі мен дағдысы.</p>

3.3.6 Күрделіліктің жоғары санатындағы функцияларды жүзеге асыру үшін СБШ 8. деңгейінде сот-медициналық сарапшы-дәрігердің құзыретіне қойылатын талаптар

Жеке және кәсіптік құзыреті	Дағдысы мен машығы	Білімі
<p>Дербестігі: тәжірибесі аздау әріптестеріне денсаулық</p>	<p>7.1. 7.2. 7.3, 7.4 құзыреттерге толықтыру:</p>	<p>Денсаулық сақтау жүйесінде жоғары</p>

<p>сақтау жүйесіндегі білікті сот-медициналық сараптамасын немесе жоғары технологиялық өндіріс (өнімді) жүргізу бойынша өз бетінше сапалы жүргізу және нұсқаулық беру, өндірісті бақылау.</p> <p>Жауапкершілігі: білікті сот-медициналық сараптамасын немесе денсаулық сақтау саласындағы жоғары технологиялық өндіріс жүргізу сапасы үшін, өз іс-қимылдарының қауіпсіздігі мен әдебі үшін.</p> <p>Күрделілігі: білікті сот-медициналық сараптамасын және жүргізілетін жоғары технологиялық қызметтердің жоғары күрделілік деңгейі, әрбір пациенттің қауіпсіздігі мен саламаттылығын айқындайтын сапа деңгейі.</p>	<p>Зерттеу жұмысы, сексуалдық зорлықтың, тұрмыстық зорлықтың жәбірленушісі болып табылатын, суицидтерге бейім пациенттерді қадағалап-қарау хаттамалары мен алгоритмдерін әзірлеуге қатысу.</p> <p>Бірегей зерттеу жұмыстарын ұсына отырып халықаралық конференцияларға қатысу.</p>	<p>технологиялы қызметті (өнімді) көрсету қабілетімен 7.1. 7.2. 7.3, 7.4 құзыреттердің үздіксіз жетілдіріліп отыратын білімі мен дағдысы.</p>
--	--	---